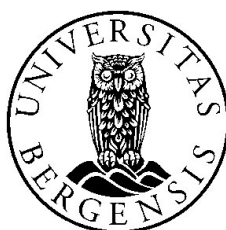

Kjønnseffekter i norske politiske skandaler

Kim Arne Hammerstad

Masteroppgave

Våren 2018

Institutt for sammenliknende politikk
Universitetet i Bergen

Abstract

There have never been more women in Norwegian politics, and never has there been as many political scandals. Does gender have an impact on what type of scandals a politician gets involved in or the type of strategy the politician chooses when handling a scandal? Do voters judge a female politician more harshly than a male one, when both have been involved in an entirely identical scandal? These are the types of questions this thesis seeks to answer.

The thesis is based on theory that states that the media are the main driving force behind modern political scandals. Therefore, I use media reports as a measure of the scandal's size and scope. I have analysed 66,000 media reports that deal with 41 scandals in Norwegian politics since 1945 to categorize the scandals on a variety of variables. Then I conduct a quantitative analysis of the variables. To illustrate the voter's perspective on the scandals, I conducted a survey experiment with data from the Norwegian Citizens' Panel with 1484 respondents.

The main finding of the analysis is that gender has an impact both before, during and after a scandal. Gender helps to influence what kind of scandal the politicians end up in, as well as what strategy the politicians choose to deal with the scandal. While male politicians choose to apologize their transgressions more, female politicians to a greater degree choose "hard" strategies like retraction and justification. This leads to longer scandals when a female politician is scandalized, compared to a scandal with a male politician.

Female politicians involved in a scandal also experience a much more intensive media coverage during the scandal than male politicians. Furthermore, I find that no female politicians have made a political comeback after a scandal in Norwegian politics.

With regard to the perspective of the voters, the differences are smaller, but we see that voters judge a scandalized politician of the opposite sex stricter than a politician of the same sex. This shows that voters evaluate scandalized politicians from opposite sex harsher than politicians of same sex.

Forord

En masteroppgave oppstår ikke i et vakuum og det er mange som skal ha sin andel av takk for at jeg kan levere fra meg dette sluttproduktet. Først og fremst fortjener min suverene veileder Tor Midtbø en stor takk for uvurderlig støtte i alle faser av arbeidet – fra idémyldring, via utfordringer i datainnsamlingen til svært gode tilbakemeldinger i manusbearbeidelsesfasen.

En stor takk til kollokvie-kompanjongene mine i Malin Hogstad og Sigrid Otterlei som gjennom et helt år har bidratt med et perfekt forhold mellom faglige tilbakemeldinger, sladder og motivasjonstaler som har gjort skriveprosessen både mer strukturert og definitivt mye morsommere. Dette klarte vi! En stor takk rettes også til hele 2016–2018-kullet for et herlig studie- og quizmiljø under masterstudiet – flue-, maur- og rotteinvasjon på lesesalen til tross.

Takk også til professor ved Universitetet i Oslo, Sigurd Allern, for nyttige tilbakemeldinger i datainnsamlingsfasen da jeg var usikker på om det var noen skandaler jeg hadde oversett. Digital leder ved DIGSSCORE, Erla Løvseth, fortjener også en takk for gode innspill og hjelp som bidro å få med eksperimentet i Norsk Medborgerpanel.

Å være omgitt av språkkyndige mennesker er alltid en velsignelse, spesielt når man jobber med en masteroppgave. Tusen takk til Nina Kvello, Carina Tangeraas, Kristoffer Skinlo, Martin Folkvord og Lars Måseide som kastet seg rundt siste uken og leste korrektur på manuset!

De fantastiske vennene mine i Espressoklubben skal også behørig takkes for å ha gjort de siste ti årene til en eneste stor latterkule! Nå skal dere få se litt mer av meg fremover.

Den største takken av dem alle skal imidlertid rettes til mor, far og storesøster Kathrine. Takk til mamma og pappa for at dere holdt hodet kaldt da treåringen krevde oppdateringer fra Tsjetsjenia og til Kathrine for å være et strålende forbilde og en å strekke seg etter! Dere har vært en utrolig stor støtte og motivasjon fra da denne reisen begynte på Landås skole i 1998 og helt frem til i dag ved målet.

Takk også til Fritt Ord som støttet masterprosjektet mitt med studentstipend – det kom veldig godt med, spesielt i innspurten!

Kim Arne Hammerstad
Bergen, mai 2018

Innholdsfortegnelse

Abstract	ii
Forord	iii
Innholdsfortegnelse	iv
Liste over tabeller	vi
Liste over figurer	vi
1.0 Innledning	1
1.1. Avgrensning.....	1
1.2. Hvorfor studere kjønn og skandaler?	2
1.3. Hvordan svare på problemstillingen?	2
1.4. Oversikt over oppgaven	3
2.0 Politiske skandaler	4
2.1. Skandalebegrepet.....	4
2.1.1. Begrepsavklaring	5
2.2. Ulike typer skandaler.....	6
2.2.1. Økonomiske skandaler	7
2.2.2. Moralske skandaler.....	8
2.2.3. Maktskandaler.....	10
2.3. Medienes rolle i en skandale.....	10
2.4. Skandalenes oppbygning.....	14
2.4.1. Fase 1: Offentliggjøring av overtrampet	14
2.4.2. Fase 2: Kritik mot overtrampet	14
2.4.3. Fase 3: Valg av håndteringsstrategi.....	15
2.4.4. Fase 4: Utfallet av skandalen	16
2.5. Oppsummering	16
3.0 Kjønn og skandaler	18
3.1. Kjønn og velgere	18
3.1.1. Stereotyper knyttet til kjønn og politikere	19
3.2. Kjønnstereotyper i politiske skandaler	21
3.2.1. Velgere, kjønn og skandaler	23
3.3. Medier og kjønn	24
3.4. Hypoteser	25
3.5. Oppsummering	27
4.0 Data og metode.....	29
4.1. Kategorisering av skandaler	29
4.1.1. Retriever Atekst	30
4.1.2. Fremgangsmåte.....	30
4.2. Operasjonalisering av variabler	31
4.2.1. Variabler som beskriver politikeren.....	33
4.2.2. Variabler som beskriver skandalen	34

4.2.3. Hvordan variablene vil bli analysert	37
4.3. Skandaler i datasettet	37
4.4. Surveyeksperiment	40
4.4.1. Norsk Medborgerpanel	42
4.4.2. Eksperimentet	42
4.4.3. Surveyeksperimentets validitet og reliabilitet	45
4.5. Oppsummering	45
5.0 Analyse av skandaler i norsk politikk	47
5.1. Kjønnfordeling	47
5.2. Type skandale	48
5.2.1. Maktskandaler	49
5.2.2. Moralske skandaler	49
5.2.3. Økonomiske skandaler	50
5.2.4. Diskusjon av funnene	50
5.3. Håndtering av skandalen	52
5.4. Varighet	54
5.4.1. Strategi sin påvirkning på tid før utfall	55
5.4.2. Total varighet for skandalene	57
5.5. Negative reaksjoner fra partikolleger	58
5.6. Utfall av skandalene	59
5.7. Comeback	61
5.8. Mengde mediedekning	63
5.8.1. Mengde mediedekning per dag	64
5.9. Sykmeldinger under skandaler	66
5.10. Oppsummering	67
6.0 Analyse av surveyeksperiment	69
6.1. Kjønnseffekter i politiske skandaler	69
6.1.1. Signifikans	71
6.1.2. Diskusjon av funnene	73
6.2. Effekten av skandale	74
6.2.1. Signifikans	74
6.2.2. Diskusjon av funnet	75
6.3. Oppsummering	76
7.0 Konklusjon	77
7.1. Oppsummering av funn	77
7.2. Funnene sett i et internasjonalt perspektiv	78
7.3. Fremtidig forskning	80
7.4. Politiker- og velgerperspektivet sett under ett – noen avsluttende tanker	81
Bibliografi	83
Appendiks 1: Datasett over skandaler i norsk politikk	90
Appendiks 2: Spørsmål brukt i surveyeksperiment	93

Liste over tabeller

Tabell 4.1: Oversikt over variabler i skandaledatasett.	33
Tabell 4.2. Liste over skandaler som er med i skandaledatasettet	38
Tabell 4.3. Variabler og enheter i surveyeksperimentet.....	44
Tabell 6.1. Differanse i tillitsscore mellom mottatt stimuli og ikke-mottatt stimuli	71

Liste over figurer

Figur 4.1. Eksempel på antall daglige medieoppslag under en skandale	36
Figur 5.1. Fordeling av skandaliserte politikere etter kjønn.....	47
Figur 5.2. Fordeling av skandaliserte politikere etter kjønn og tiår	48
Figur 5.3. Fordeling av skandale typer basert på kjønn	49
Figur 5.4. Kjønnfordeling basert på type primærreaksjon.	52
Figur 5.5. Gjennomsnittlig- og mediantid før utfall av skandalene, basert på kjønn.....	55
Figur 5.6. Gjennomsnittlig- og mediantid før utfall i skandaler, basert på strategi.....	56
Figur 5.7. Gjennomsnittlig- og mediantid for total varighet av skandalene.....	57
Figur 5.8. Negative reaksjoner fra partikolleger, fordelt etter kjønn	58
Figur 5.9. Utfall av skandalen basert på kjønn	59
Figur 5.10. Strategier brukt av skandaliserte politikere som måtte trekke seg.....	60
Figur 5.11. Totalt antall medieoppslag per skandale i snitt.....	63
Figur 5.12. Gjennomsnittlig antall daglige medieoppslag per skandale	64
Figur 6.1. Grad av tillit til mannlig politiker med og uten skandale-stimuli	70
Figur 6.2. Grad av tillit til kvinnelig politiker med og uten skandale-stimuli	70
Figur 6.3. Signifikanstest av kjønnsstimuli sin effekt på tilliten til politikeren	72
Figur 6.4. Effekten av respondentens kjønn på tillit til politiker	72
Figur 6.5. Tillit til politikere som enten har vært i en skandale eller ikke.	74
Figur 6.6. Effekten skandale-stimuli har på tilliten til politiker	75

1.0 Innledning

Aldri før har kjønnsfordelingen vært jevnere i norsk politikk enn den er nå. I skrivende stund gestalter kvinner rollene som statsminister, utenriksminister og finansminister, og partilederne for alle de tre regjeringspartiene er kvinner. Selv om det med 40 prosent kvinneandel på Stortinget (Wahl 2011; Stortinget 2018) ennå er et stykke opp til fullstendig kjønnsbalanse, vitner det om en trend som peker mot jevnhet mellom kjønnene i norsk topp-politikk.

Høsten 2017 og vinteren 2018 ble preget av flere store skandaler i norsk politikk. Mens det i snitt har dukket opp en politisk skandale i underkant av én gang i året de siste drøyt førti årene i følge datasettet mitt som er å finne i *Appendiks 1*, ble den norske politikken preget av intet mindre enn fem skandaler på fire måneder. To av skandalene hadde en kvinne i hovedrollen.

I takt med at de kvinnelige politikerne tar en mer sentral rolle i politikken blir de også mer sårbare for å havne i skandaler selv. Håndterer mannlige og kvinnelige politikere skandaler ulikt? Blir mannlige og kvinnelige politikere ulikt behandlet av mediene og av velgerne under og etter en skandale? Dette leder oss frem til oppgavens problemstilling:

Hvilken rolle spiller kjønn før, under og etter en skandale i norsk politikk?

1.1. Avgrensning

Denne oppgaven vil altså ta for seg kjønnsdimensjonen både hos politikerne og hos velgerne. Det vil si på den ene siden studere hvordan kjønn påvirker hvilke skandaler politikerne havner i og hvordan de håndterer skandalen når den først har oppstått. På den andre siden ønsker jeg å vite hvordan kjønn påvirker hvordan velgerne evaluerer tilliten til politikerne etter en skandale, samt hvilken rolle kjønn til velgerne påvirker den samme evalueringen.

En grundig avklaring av skandalebegrepet følger i litteraturgjennomgangen, men kort oppsummert baserer oppgaven seg på skandaler innenfor partipolitikken som har fått nasjonal oppmerksomhet. Det vil si at jeg kun ser på politiske skandaler som kan knyttes til de politiske partiene – skandaler i organisasjonslivet som Landsorganisasjonen (LO) eller i Norsk Idrettsforbund (NIF) vil ikke bli studert i denne oppgaven. Med en bokstavelig tolkning av prefikset «politisk» hersker det absolutt ingen tvil rundt hvilke skandaler oppgaven skal ta for

seg. En annen nødvendig forutsetning for at noe skal kunne defineres som en skandale innenfor rammene til oppgaven er at skandalen har et klart personfokus i den forstand at det er én enkeltpolitiker som står i sentrum for skandalen.

Når det kommer til tidsdimensjonen vil jeg se på skandaler i norsk politikk mellom 1945 og 2018. Av praktiske hensyn har 10. april 2018 blitt satt som et avslutningspunkt.

1.2. Hvorfor studere kjønn og skandaler?

Forskning på politiske skandaler må sies å ha vært noe stemoderlig behandlet i statsvitenskapen opp gjennom årenes løp. Riktignok har det internasjonalt blitt mer og mer forskning på feltet siden millenniumskiftet, og selv her i Norge har det kommet noen hederlige unntak som Midtbø (2007) og Allern og Pollack (2009). Førstnevnte tok for seg skandalene som fenomener innenfor politikken og hvorvidt skandalene påvirker (eller ikke påvirker) oppslutningen til partiene i etterkant. Sistnevntes fokus var mer dreid inn mot mediedimensjonen av skandalene og studerte hvordan mediene dekker de politiske skandalene.

At statsvitenskapen har fått øynene opp for politiske skandaler som forskningsobjekt skulle også bare mangle: Skandaler er et fenomen som dukker opp til stadighet og kan dominere nyhetsbildet i dages- og ukesvis når det er på sitt mest intense. Likevel er det ennå betydelige mangler i forskningen når det kommer til skandaler og kjønn. I norsk kontekst har det ikke blitt gjort studier på hvilke strategier mannlige og kvinnelige politikere bruker for å håndtere skandaler, ei heller hvilke typer skandaler mannlige og kvinnelige politikere havner i og hvorvidt skandalene får ulike konsekvenser for menn og kvinner.

Politikken utføres ikke i et vakuum, og hvordan politikere handler påvirkes naturligvis av hvordan velgerne reagerer, eller hvordan politikerne forventer at velgerne skal reagere. Derfor bør velgerperspektivet og politikerperspektivet studeres parallelt i forbindelse med skandaler – noe som også er det jeg vil gjøre i denne oppgaven.

1.3. Hvordan svare på problemstillingen?

For å kunne besvare problemstillingen vil jeg ta i bruk to ulike metoder. Politikerperspektivet blir belyst ved hjelp av en kategorisering av alle skandalene i norsk politikk mellom 1945 og 2018. Dette gjør jeg ved å gå gjennom over 66 000 medieoppslag som omtaler skandalene som passerer visse kriterier i datainnsamlingen min. Alle skandalene vil bli kategorisert etter en

rekke variabler som kjønn, type skandale, primærreaksjonen fra politikeren, varighet, utfall, mengde mediedekning og så videre. Sluttproduktet utgjør et datasett over norske politiske skandaler som jeg skal analysere kvantitativt. Som nevnt er datasettet å finne i *Appendiks 1*.

Velgerperspektivet blir belyst gjennom et surveyeksperiment som er gjennomført høsten 2017 gjennom Norsk Medborgerpanel. Her vil respondentene bli spurt om å evaluere tilliten de har til en tenkt politiker der både hvorvidt politikeren har vært involvert i en skandale og kjønn på politikeren varierer.

1.4. Oversikt over oppgaven

Som det kommer til å bli tydelig utover i oppgaven er det politikerne og mediene som er de desidert viktigste aktørene under en skandale. Følgelig er det viet mer plass til dem sammenliknet med velgerperspektivet.

Litteraturgjennomgangen i oppgaven går over de to neste kapitlene – kapittel 2 tar for seg skandalebegrepet og hva som kjennetegner de ulike skandaletypene. I kapittel 3 retter jeg blikket mot forholdet mellom kjønn og skandaler. Data og metode blir redegjort for i kapittel 4, mens i kapittel 5 analyserer og diskuterer jeg resultatene fra skandaledatasettet. I kapittel 6 gjør jeg det samme med resultatene fra surveyeksperimentet jeg har gjennomført. I kapittel 7 samler jeg alle løse tråder og gir oppgaven en konklusjon.

I oppgaven konkluderer jeg med at kjønn spiller en rolle for hvilke typer skandaler politikerne havner i og hvordan de håndterer dem – kvinner havner nesten aldri i moralske skandaler, og velger dessuten de mer harde og offensive strategiene for å håndtere skandalene, mens menn i større grad beklager sine skandaler. Kjønn har også en betydning for hvordan mediene dekker skandalene: Skandaler med kvinnelige politikere i hovedrollen får nesten 70 daglige flere medieoppslag enn skandaler med mannlige politikere. Når det kommer til velgerperspektivet ser vi små forskjeller mellom kjønnene, men vi ser en tendens til at velgerne er mer positivt innstilte til en skandalisert politiker av sitt eget kjønn sammenliknet med skandaliserte politikere av det motsatte kjønn.

2.0 Politiske skandaler

Det sies at «hund bet mann» ikke er en nyhet, men at «mann bet hund» er det. På samme måte kan man si at det at en politiker gjør jobben sin til punkt og prikke ikke i seg selv er en nyhet – de gjør tross alt bare det de er satt til å gjøre av velgerne. Skulle derimot en politiker vikle seg inn i skatteunndragelse, trakassere partikolleger enten på den ene eller andre måten eller utføre vennetjenester som i beste fall befinner seg i et juridisk grenseland, er sjansen stor for at mediene rydder forsidene og starter jakten. Får mediene med seg opinionen på jaktlaget og overtrampet skaper stor grad av offentlig kritikk er sjansen stor for at overtrampet utvikler seg til en skandale – og at karrieren til politikeren har fått seg et solid skudd for baugen.

I dette kapitlet skal jeg gå gjennom den eksisterende litteraturen om politiske skandaler. Først vil jeg i 2.1. gi en avklaring på hvordan skandalebegrepet forstås i denne oppgaven. I 2.2. går jeg nærmere inn på de ulike typene skandaler som finnes og hva som karakteriserer dem. I 2.3. belyser jeg mediens rolle i skandalene og til slutt i 2.4. viser jeg hvordan skandalene er bygget opp og hvilke faser man ofte ser i en skandale.

2.1. Skandalebegrepet

Ordet skandale kommer fra det greske ordet «skandalon» som betyr en felle eller hindring, noe som også inspirerte den religiøse betydningen av ordet, som er en form for troskapstest (Thompson 2000, 12). I den moderne og sekulære betydningen av ordet som man bruker i dag forstås skandale som en uakseptabel handling eller et moralsk overtramp (Thompson 2000, 13). Det vil si at en skandale er en eller flere handlinger eller hendelser som bryter med bestemte verdier, normer og moralske koder.

Her skiller imidlertid den opprinnelige betydningen av ordet seg fra hvordan jeg kommer til å bruke det i denne oppgaven. En viktig distinksjon jeg gjør i denne oppgaven er at jeg skiller mellom et *overtramp* og en *skandale*. For at noe skal bli en skandale er man helt avhengig av et overtramp i utgangspunktet. Overtrampet er handlingen, mens det som kommer av kritikk og fordømmelse i etterkant av overtrampet er selve skandalen.

Oppfattelsen av overtrampet er med andre ord subjektiv. Det betyr at hvorvidt en handling tolkes som et overtramp kan variere i både tid og rom. En utenomekteskapelig affære kan være et overtramp i én spesifikk sfære eller tidsperiode, men være helt akseptabel i en annen. I så

måte vil mengden av hvor mye kritikk overtrampet genererer fra omgivelsene avgjøre om det er en skandale eller ikke.

Denne forståelsen av begrepet åpner for at man kan sette merkelappen «skandale» på ulike tilfeller som kan oppfattes som en form for overtramp av verdier, normer eller moralske koder. I praksis kan man nemlig kalle hva som helst for en skandale så lenge mange nok er enige i at det er nettopp det (Midtbø 2007, 55). Dette er nok også noe av årsaken til at det nærmest har gått inflasjon i å kalle ulike handlinger for «skandaler». I denne oppgaven trenger jeg imidlertid et mer presist begrep for å kunne avgrense oppgaven min.

2.1.1. Begrepsavklaring

Nettopp på grunn av at skandalebegrepet som nevnt er såpass flytende og kan brukes i mange ulike kontekster er det viktig å gjøre en grundig konseptualisering av begrepet for akkurat denne oppgaven. Slik kan validiteten til oppgaven holdes på et høyt nivå. Hvilke kriterier legges til grunn for at noe skal kunne defineres som en skandale innenfor rammene for denne oppgaven?

Thompson (2000, 85) mener at de moderne politiske skandalene er mediale skandaler, altså skandaler som utspiller seg og utvikler seg i mediene. Nyhan (2015) bygger videre på denne logikken til Thompson og har introdusert begrepet «medieskandale». Begrunnelsen Nyhan kommer med for å introdusere et slikt begrep er at media fungerer som en så essensiell del av politiske skandaler at rollen mediene spiller er en nødvendig faktor for at skandalen skal bli til og drives frem. Dersom et overtramp i den politiske sfæren oppfyller *begge* disse to kriteriene vil det ifølge Nyhan (2015, 436) kunne kvalifisere som en medieskandale:

- 1) At andre partier, for eksempel opposisjonen, er villige til å kritisere overtrampet.
- 2) At overtrampet får bred dekning i media og ikke konkurrerer med andre hendelser eller nyheter som «stjeler» oppmerksomheten bort fra overtrampet – eksempelvis andre skandaler, terrorangrep, naturkatastrofer eller store idrettsbegivenheter.

I en oppgave som tar for seg skandaler er det naturlig at det blir mye fokus på overtrampene som danner grunnlaget for skandalene. Derfor er det viktig både for oppgavens troverdighet og validitet at jeg ikke tar stilling til alvorlighetsgraden eller de moralske aspektene ved skandalene. Jeg benytter derimot kvantitative mål, eksempelvis den mengden pressdekning overtrampene får. Nyhan sin definisjon er passende for denne oppgaven, fordi den setter et målbart mål for skandalene.

Å bruke medieomtale som et mål på skandaler er heller ikke uvanlig i forskningen. Allern, Kantola, Pollack og Blach-Østen (2012, 31) bruker fem dagers intensiv mediedekning som et minimumskriterium for å klassifisere et overtramp som en skandale. Jeg vil imidlertid ikke bruke dette målet på en skandale i denne oppgaven. Grunnen til det er at det kan være med på å utelukke skandaler der politikeren har lagt seg flat og beklaget overtrampet umiddelbart eller raskt etter at det har nådd offentligheten. Dersom ikke nye overtramp kommer til overflaten (som stort sett bare er tilfelle i de virkelig store skandalene) vil det være begrenset hvor mye mediene kan spinne skandalen mer enn to til tre dager med intensiv mediedekning. Å sette en tidsgrense for hva som er en skandale blir derfor kunstig – en skandale dominerer mediebildet like mye når den står på, uavhengig av om den varer i to eller fem dager. Konsekvensene for den skandaliserte politikeren vil også stort sett være de samme uansett hvor lenge skandalen dominerer mediebildet.

En siste karakteristikk som må være oppfylt i et overtramp for at det skal bli definert som en skandale i denne oppgaven er at overtrampet kan knyttes til en enkeltstående politiker. Det må altså være et personfokus i skandalen. Det vil si at overtramp som knyttes til organisasjoner som helhet, og således ikke kan knyttes til enkeltpersoner i disse organisasjonene, vil ikke kunne klassifiseres som en skandale i denne sammenhengen.

2.2. Ulike typer skandaler

Innenfor samlebetegnelsen politiske skandaler kan vi finne en rekke variasjoner og kategorier av skandaler. I skandalelitteraturen finnes det flere måter å kategorisere skandalene, og jeg vil i denne oppgaven introdusere og benytte meg av to kategoriseringer – en av Midtbø (2007) og en av Thompson (2000).

Midtbø (2007, 18) markerer et skille mellom politikerskandaler og politikkskandaler. Politikerskandalene utløses av personlige feil der overtrampet kan knyttes til en konkret politiker og hvor overtrampet hovedsakelig har blitt begått utenfor politikken (Midtbø 2007, 19).

Politikkskandalene er derimot skandaler som har røtter på et lavere politisk eller administrativt nivå der en politiker blir tillagt ansvaret uten nødvendigvis å ha vært direkte involvert i selve beslutningskjeden (Midtbø 2007, 18). Altså kan politikeren få «skylden» for feil som

eksempelvis kan ha blitt begått på byråkratnivå, men der politikeren som toppleder måtte ta ansvaret for feilen.

En annen måte å dele skandalene inn på er å kategorisere dem basert på hvilken type overtramp det er snakk om. Thompson (2000, 15) lister opp tre hovedkategorier, som kort og greit kan omtales som «sex, penger og makt»:

- 1) Moralske skandaler som ofte omfatter seksuelle forhold. Tradisjonelt har dette dreid seg om forhold som ikke er direkte ulovlige, men som altså er moralske overtramp. I denne oppgaven vil jeg også inkludere straffbare seksualforhold i denne kategorien, samt overtramp som ikke direkte er ulovlige og ikke har noe med seksuelle forhold å gjøre – eksemplvis alkoholrelaterte overtramp. Også det som Johannson (2004, 51) omtaler som «pratskandaler», som omfatter krenkende og upassende uttalelser, går innunder denne kategorien av skandaler.
- 2) Økonomiske skandaler, som ofte innebærer overtramp som svindel, korrupsjon og skatteunndragelse.
- 3) Maktmisbruksskandaler, som ofte er knyttet til overtramp av regler eller prosedyrer i forbindelse med maktutøvelse.

Kategoriene er imidlertid mye mer enn «sex, penger og makt». I de påfølgende tre underkapitlene vil jeg gå dypere inn i de enkelte skandaletypene.

2.2.1. Økonomiske skandaler

De økonomiske skandalene er de mest hyppige skandalene i vår del av verden (Midtbø 2007, 29), noe som muligens har sammenheng med at det også er de skandalene hvor bevis og skyldspørsmål er svært konkrete. Er noen bilag på avveie, eller de eksisterende bilagene tyder på et lemfeldig forhold til hva man bruker fellesskapets midler på er det veldig vanskelig å gå mot bevisene.

Samlebetegnelsen korrupsjon, som innebærer underslag, skatteunndragelse, medlemsjuks, bestikkelser, innsidehandel, ulovlige kontrakter og lignende, er typiske økonomiske skandaler (Midtbø 2007, 29–36). Handlingene kan godt ha et element av overlegg over seg, altså at politikeren har begått overtrampet med viten og vilje, men det er nødvendigvis ikke tilfelle.

Forglemmelser, eller tilfeller der politikeren ikke har forstått regelverkene, er sjelden formildende omstendigheter dersom overtrampene blir kjent i offentligheten.

Uavhengig av om det finnes overlegg bak handlingene eller ikke, er økonomiske skandaler svært skadelige. Innblanding i en økonomisk skandale kan bidra til et fall på cirka 10 prosentpoeng i oppslutningen til en politiker. Dette resultatet ble riktignok funnet i et topartisystem (Basinger 2012). Dette støttes imidlertid av Funk (1996) og Doherty, Dowling og Miller (2014) som slår fast at økonomiske skandaler er mer alvorlige og skadelige for den skandaliserte politikeren enn moralske skandaler.

Skadepotensialet fra en økonomisk skandale kan imidlertid reduseres dersom den skandaliserte politikeren kommer fra et parti som ikke profilerer seg sterkt i eksempelvis favør av høyere skatter. Det vil si at dersom en politiker fra Rødt eller Sosialistisk Venstreparti (SV) blir tatt for skatteunndragelse er skadepotensialet større enn hvis politikeren kommer fra Fremskrittspartiet (FrP), som uansett mener at skattene bør reduseres. Eksempler på dette ser vi igjen i Basinger (2012, 387) sitt arbeid fra amerikanske senatsvalg: Skandaliserte senatorer fra Det demokratiske partiet som var innblandet i skandaler ble hardere straffet enn senatorer fra Det republikanske partiet. Dette underbygges også av forskningen til McDermott, Schwartz og Vallejo (2015) som viser at skandaler som antyder hyklerisk atferd sammenliknet med partipolitikk straffes hardere av velgerne.

En annen karakteristikk ved politikeren som kan ha betydning for skadepotensialet er erfaring, bakgrunn og fartstid i politikken. Kommer politikeren utenfra og ikke har gått «gradene» som mange andre politikere, kan velviljen til å se gjennom fingrene på mindre overtramp være mindre enn dersom politikeren har brukt lang tid på å bygge seg opp en tillitskapital i politikersfæren. Uteblir velviljen risikerer politikeren å bli utfordret i en maktkamp, som ofte medietrykket er med på å avgjøre utfallet av.

Når det kommer til hvordan en økonomisk skandale bør håndteres konkluderer Sigal, et al. (1988) med at det å benekte en økonomisk skandale lønner seg når det gjelder velgernes tillitsscore, i motsetning til å legge seg flat og be om unnskyldning for forholdet.

2.2.2. Moralske skandaler

Mens de økonomiske skandalene ofte ender opp i økonomi- og politikkspaltene i mediene kan de moralske skandalene vel så ofte havne i sladderspaltene som i politikkspaltene. Det henger

naturligvis sammen med at de moralske skandalene ofte er av det mer pikante slaget og at sex veldig ofte er blant ingrediensene.

Uakseptable og asymmetriske seksuelle relasjoner, utroskap (eller de to nevnte i kombinasjon), kjøp av seksuelle tjenester og seksuell trakassering er blant eksemplene på moralske skandaler (Midtbø 2007, 36–39). Som jeg nevnte i introduksjonen av de ulike skandaletypene vil jeg også inkludere skandaler som ikke direkte relaterer seg til seksuelle forhold, eksempelvis misbruk av alkohol og andre rusmidler i denne kategorien. Det samme gjelder det Johannson (2004, 51) omtaler som pratskandaler – altså skandaler der politikere uttaler seg på en måte som oppfattes som støtende, krenkende eller umoralsk.

I kjølvannet av #MeToo-bevegelsen høsten 2017 og vinteren 2018 har de moralske skandalene fått mye oppmerksomhet, og vi ser at selv om denne type skandaler i navnet er moralske og ikke nødvendigvis ulovlige kan de omfatte saker som er i skjæringspunktet mellom ren moral og forhold som kan rammes av straffeloven. I denne oppgaven vil jeg inkludere straffbare seksuelle handlinger innenfor denne kategorien av skandaler. I praksis har dette kun betydning i Rune Øygard-saken, som endte med fengselsdom (Letvik og Aspunvik 2013). Altså dreier skandalene i denne kategorien seg stort sett om etisk problematiske saker som setter politikerens integritet på spill.

Nettopp integritet er et viktig argument når man spør seg om hvorvidt det som foregår bak gardinene på soverommet til politikere er relevant for offentligheten å vite om. Oppførselen til de folkevalgte utenom «kontortid» sier en hel del om den moralske standarden til politikeren og impulskontrollen vedkommende innehar (Grover og Hasel 2015, 177). Dersom man ser tegn til dissonans mellom liv og lære hos politikeren i privatlivet, hvor stor er ikke sjansen for at det samme vil komme til uttrykk i den politiske hverdagen?

Det er også viktig hvilken sfære overtrampet blir begått i (Maule og Goidel 2003, 67). Finner overtrampet sted i den private sfæren og ikke kan relateres til noe straffbart er det faktisk i norsk kontekst kutyme blant norske pressefolk å la være å kommentere og omtale det (Giæver 2004). Er det snakk om straffbare forhold eller at overtrampet kan knyttes direkte til verv eller posisjoner som politikeren innehar, er sjansen stor for at mediene vil omtale saken, og mulighetene for at det utvikler seg til å bli en skandale øker.

Skadeomfanget etter en moralsk skandale avhenger i nesten full grad av den skandaliserte politikeren selv og overtrampet som har blitt begått. Er overtrampet svært alvorlig, og eksempelvis innebærer et lovbrudd, vil det være vanskelig å se for seg at politikeren vil komme tilbake til den politiske sfæren etter skandalen. Det samme gjelder om politikeren tilhører et konservativt parti eller et parti som på et vis fører den moralske fanen høyt (Grover og Hasel 2015, 191). I motsetning til de økonomiske skandalene som Sigal et al. (1988) viser at det kan lønne seg å benekte befatning med, vil ikke den samme strategien fungere i moralske skandaler.

2.2.3. Maktskandaler

Den siste kategorien av skandaler er altså maktskandalene. Disse skandalene defineres som overtramp av regler og prosedyrer i utøvelsen av politisk makt (Midtbø 2007, 25). Standarden for maktskandaler er satt av Watergate-skandalen, som også er bakgrunnen for at man ofte setter «-gate» bak mange skandaler, ofte med en viss ironisk undertone.

Maktskandalene går inn i kjernen av hva som er de klassiske politiske skandalene. Mens de andre kategoriene av skandaler ofte kan foregå utenfor den klassiske politiske sfæren, er disse skandalene direkte knyttet til embetet som politikerne fyller. På den måten kan ikke bare skandalene få konsekvenser for tilliten til den skandaliserte politikeren isolert sett, men det kan også påvirke tilliten velgerne har til politikere generelt og dermed øke politikerforakten.

Dette kan være forklaringen på at opposisjonen i disse tilfellene, mer enn i andre typer skandaler, ikke bare truer med å bruke de verktøyene som de har i den demokratiske verktøykassen, men faktisk også bruker dem. Eksempler på disse verktøyene kan spesielt i norsk kontekst være å stille mistillitsforslag og potensielt true frem en regjeringskrise dersom den politiske konteksten tillater det, men i andre land kan også det å ty til å skrive ut nyvalg eller starte en prosess med riksrett være muligheter for opposisjonen.

2.3. Medienes rolle i en skandale

En viktig del av skandalen er at overtrampet blir offentliggjort, noe som gir mediene en helt sentral rolle i de moderne politiske skandalene. Mens de klassiske og opprinnelige skandalene fant sitt uttrykk i den mellommenneskelige interaksjonen, gjerne i form av diskusjoner og samtaler mellom personer, foregår de moderne politiske skandalene i full offentlighet (Bromander 2012, 72).

Mediene er nemlig ikke bare budbringere under en skandale. Sakene om skandalene blir fortalt gjennom det filteret mediene bestemmer seg for å bruke, som vi gjerne omtaler som tolkningsrammer (Allern og Pollack 2009a, 17) eller *tolkningsmakt* (Midtbø 2007, 107–108). Det er mediene selv som setter disse rammene, og det er mediene som eventuelt bestemmer om, hvordan og når rammene skal endres. Selv om den skandaliserte politikeren får plass til å fortelle «sin historie» i løpet av skandalen er vi prisgitt at mediene fremstiller det på en korrekt måte.

Mediene kan også gjennom sin *definisjonsmakt* vise tydelig for leserne, lytterne og seerne sine at en sak er av stor betydning ved å bruke mye plass og ressurser på en skandale. De kan også velge det omvendte, nemlig å ikke omtale et overtramp overhodet. Her kommer igjen momentet med den subjektive dimensjonen av skandalene inn. En handling kan i noen bestemte kretser bli oppfattet som et overtramp og utvikle seg til en skandale i den klassiske forståelsen av begrepet, uten at mediene nevner saken med et ord. Mediene kan være helt bevisste på hva som har skjedd, men velge å bruke sin definisjonsmakt til å ikke omtale saken i det hele tatt.

Tett knyttet til definisjonsmakten er også medienes *avsetningsmakt* – mediene kan gjennom kommentatorartikler og kildevalg fremme et krav om at den skandaliserte politikeren må trekke seg. De siste to tiårene har mediene i større grad enn tidligere analysert og kommentert politiske saker (Midtbø 2007, 107). Her kommer vi tilbake til tolkningsrammene som mediene setter: Når mediene tolker overtrampet som så alvorlig at det må få konsekvenser for politikeren, er det denne tolkningen som dominerer mediebildet under skandalen.

Selv om mediene rent juridisk ikke har mulighet til å avsette folkevalgte politikere, kan likevel det mediale trykket som politikerne utsettes for midt i en skandale være en sterkt medvirkende faktor til at det blir vanskelig for de som står i sentrum av skandalen å fortsette, slik at de velger å trekke seg. Avsetningsmakten til mediene er med andre ord i en overført betydning, men like fullt helt reell.

Makten som mediene innehar passer godt sammen med Bourdieu (1998, 63) sitt begrep «samvittighetsdirektører», som han bruker om journalister og redaktører. I valget av kilder, narrativ og vinklinger kan pressefolk enten velge å løfte frem en skandale eller tie den i hjel. Mediene setter en moralsk standard som resten av samfunnet – og altså i særdeleshet politikerne og andre personer som befinner seg i medienes søkelys – må forholde seg til, uavhengig av hvorvidt den satte standarden er gjengs for samfunnet ellers. På lik linje med at mediene skaper

et idealmenneske, bruker også mediene makten sin til å skape en idealsamvittighet. De formidler sin egen mening og forsøker å projisere denne over på leseren.

Det skal riktignok sies at siden Bourdieu introduserte dette begrepet har det passert 20 år, og mediene har gått gjennom en liten revolusjon. Siden den gang har det blitt langt lettere å utfordre «samvittighetsdirektoratet» som mediene representerer, ved å starte egne nettaviser, blogger og nettstedet som i kombinasjon med sosiale medier kan ha minst like stor rekkevidde som de tradisjonelle mediene.

Uavhengig av om det er tradisjonelle eller alternative medier som dekker overtrampene, er kjernen i en politisk skandale at det er en person høyt plassert i samfunnet som er den anklagede – gjerne et medlem av eliten. Den skandaliserte politikeren kan selv være med på å vedta samfunnets lover og regler, men klarer ikke å følge dem på egenhånd. For å ta frem igjen analogien jeg startet kapitlet med er det brudd i forventningene man har til politikerne – «*mann biter hund*».

Nettopp dette momentet er det som gjør overtrampene så attraktive for mediene å dekke. En skandale representerer ofte fallet til en høyt plassert samfunnsaktør. Dette appellerer til menneskets skadefryd. Dessuten er personfokuset gunstig for mediene, ettersom det svarer til behovet til mediekonsumentene om å identifisere seg med andre mennesker, i tillegg til at sakene blir mindre abstrakte og saksorienterte. Oppslag med lavt abstraksjonsnivå er enkle for mediene å visualisere, og det er lett for leserne å ta stilling i saken (Allern og Pollack 2009a, 21).

Man kan si at skandalene låner dramaturgiske trekk fra melodramaets verden i den forstand at skandalene ofte koker ned til subjektive elementer, spørsmål om liv og lære, forbrytelser og straff der det enten implisitt eller eksplisitt er tydeliggjort hvem som er «skurken» i fortellingen (Allern og Pollack 2009a, 18–19). Dette leder naturligvis frem til hvorfor skandalene får så omfattende dekning: Det er perfekte saker for mediene. Da er det heller ikke rart at andre medier henger seg på dekningen av skandalene enten gjennom å sitere andre medier eller drive skandalen videre på egenhånd. Ulike medier og journalister kan ta for seg små variasjoner innenfor skandalen som i sum gjør at den drives videre og blir større, eksempelvis juridiske aspekter, intervjuer med venner og familie av den skandaliserte politikeren, kommentarer og analyser om de politiske konsekvensene og ikke rent sjelden mediens egen rolle i skandalen (Midtbø 2007, 57).

Summen av mediedekningen, altså antallet medieoppslag om skandalen, er med på å definere størrelsen på skandalen. Allern og Pollack (2009a, 11) omtaler summen av all mediedekningen under skandalen for et *mediedrev*. Begrepet er lånt fra svensk jaktterminologi der et drev går ut på at man prøver å jage byttet mot jegeren eller en felle som er lagt ut. Dette begrepet skiller seg ikke stort fra det engelske begrepet «feeding frenzy» (Sabato 1991, 6). Mens man kan si at typisk gravejournalistikk har en underliggende positiv motivasjon i form av å belyse og løse et samfunnsproblem, er mediedrevet i stor grad negativt motivert: Det er et mål i seg selv å forårsake den skandaliserte politikerens avgang (Bromander 2012, 69).

Selv om de skandaliserte politikerne ofte er medievanter og befinner seg på de øverste nivåene i norsk politikk, vil nok ofte mediedrevet som kommer i forbindelse med en skandale være uvant og utfordrende. En grunn til det er at man ofte blir stående mer eller mindre helt alene under en skandale, kombinert med at mediedrevet stort sett alltid er ensidig personfokusert. Blant norske ledere (deriblant også politikere) har det blitt påvist at det å være sentrum for et mediedrev både oppleves som en markant belastning der og da, samt at livskvaliteten svekkes kraftig (Duckert og Karlsen 2017, 30).

Dette momentet henger naturligvis sammen med at politikken har blitt stadig mer personifisert, spesielt de siste to tiårene. For politikerne er dette et tveegget sverd: Gjennom personifisering av politikken er det mer rom for å spille på flere strenger enn bare politiske saker, noe som både genererer mer oppmerksomhet og gir velgerne muligheten til å bli bedre kjent med politikerne. Dette kan være med på å bygge ned avstanden mellom politikere og velgere, og i så måte bidra til å høyne tillitsnivået mellom velgere og politikere. På den annen side kan personifiseringen slå ut i motsatt retning ved at terskelen for at mediene lager saker om privatlivet til politikeren blir lavere, og at overtramp utenfor den politiske sfæren kan få konsekvenser for karrieren til politikeren.

Allern og Pollack (2009b, 193) omtaler mediene som «skandalenes markeds plass»: Opplysninger om overtramp kan bli byttet med oppmerksomhet, eksklusivitet kan byttes med anonymitet og vice versa. Begrepet illustrerer godt hvordan skandalene består av to hovedaktører.

Begrepet «skandalenes markeds plass» belyser også et annet aspekt ved de politiske skandalene: Politikerne selv kan bruke mediene som arenaer for maktkamper ved å gi anonyme tips eller

opplysninger til mediene for å svekke en annen politiker eller et annet parti. På den måten er det ikke utelukkende mediene som driver skandalene – regien kan like gjerne være hos en ansiktsløs politiker som har en agenda med hva vedkommende opplyser pressen om.

2.4. Skandalenes oppbygning

Felles for alle skandalene uansett type er at de følger et gitt mønster. Først og fremst må overtrampet finne sted, eller det bør være en kjent *mistanke* om at overtrampet har skjedd. Som empirien vil vise er som oftest gjennomgangsmelodien i skandaler at det sjelden er røyk uten ild, men det er viktig å understreke at en skandale ikke nødvendigvis må basere seg på en reell handling. Dette henger sammen med det jeg skrev tidligere, nemlig at jeg ikke tar stilling til alvorlighetsgraden hos overtrampene, og følgelig heller ikke hvorvidt overtrampene har skjedd eller ikke.

2.4.1. Fase 1: Offentliggjøring av overtrampet

I tråd med hvordan jeg har avklart skandalebegrepet må altså overtrampet bli offentlig kjent for at det skal kunne utvikle seg til å bli en skandale. Tradisjonelt har dette gjeldt ordinære medier som etermedier og aviser, men denne definisjonen får stadig konkurranse fra sosiale medier, blogger og liknende.

Her kommer vi igjen tilbake til momentet med at en skandale kan være kontekstavhengig, og at innenfor en forholdsvis snever mediesfære kan et angivelig overtramp være en stor skandale uten at omverdenen har enstet det. Derfor er det viktig å understreke at skandalen må bli omtalt i et allment medium som defineres som riksdekkende. Dersom den riksdekkende kilden er troverdig og overtrampet oppfattes som alvorlig nok er sjansen stor for at sakene blir plukket opp av andre medier, nasjonale så vel som lokale. Dette bidrar til at det blir et intenst mediedrev rettet mot den skandaliserte politikerens i saken.

2.4.2. Fase 2: Kritik mot overtrampet

I fortsettelsen av at mediene går inn i saken vil det også komme frem kritikk mot overtrampet. Dette er essensielt for at overtrampet skal utvikle seg til en skandale. Mediene er avhengige av at noen er kritiske til at overtrampet har funnet sted, hvis ikke vil de ikke ha noe annet enn selve overtrampet å rapportere om. Hvis ingen ser behov eller nytteverdi i å kritisere overtrampet er det også begrenset hvor lenge man kan dekke overtrampet før det mister nyhetsinteressen.

2.4.3. Fase 3: Valg av håndteringsstrategi

Dersom kritikken er tilstede fører det skandalen videre til neste fase som kan definere om skandalen ender her eller utvikler seg videre. Den skandaliserte politikeren må nemlig uttale seg. I utgangspunktet har politikeren fire alternativer (Midtbø 2007, 129–140):

1. **Beklage** overtrampet og legge seg flat. Eventuelt kan også politikeren ta konsekvensen av skandalen og trekke seg.
2. Anerkjenne at overtrampet har funnet sted, men **rettferdiggjøre** det og ikke beklage det.
3. **Dementere** at overtrampet har funnet sted, og følgelig ikke beklage det.
4. **Delegere** bort vurderingen av alvorlighetsgraden til andre, for eksempel en komité, utvalg eller kommisjon¹.

Den første strategien kan ofte legge saken død. Det er ikke uvanlig at beklagelsen kommer sammen med at den skandaliserte politikeren trekker seg, men det trenger nødvendigvis ikke være tilfelle. Avhengig av hvor mye politisk kapital politikeren har igjen og eventuelle institusjonelle faktorer er det fullt mulig å bli sittende etter en skandale.

Den andre og tredje strategien kan i mange tilfeller eskalere skandalen. Det er fordi en benektelse eller en rettferdiggjøring av overtrampet kan være med på å intensivere mediejaget og kritikken mot politikeren, og faren er stor for at mediene kan grave frem nye overtramp som kan gjøre skandalen enda større. Disse overtrampene trenger nødvendigvis ikke å være i relasjon til det opprinnelige overtrampet, men kan være med på å underbygge narrativet til mediene og opposisjonen om at politikeren har et lemfeldig forhold til sannheten eller til lover og regler. Disse overtrampene kan lekkes til pressen fra det som omtales som «sovende bjørner» (Jenssen og Fladmoe 2009, 35).

De sovende bjørnene, som naturligvis våkner når skandalene begynner å rulle, er tidligere politiske motstandere enten i andre partier eller, slettes ikke uvanlig, i eget parti som av én eller annen grunn har noe å revansjere overfor den skandaliserte politikeren (Jenssen og Fladmoe

---

¹ Den siste strategien som innebærer å delegere bort vurderingen av alvorlighetsgraden av overtrampet kan være med på å roe ned skandalen midlertidig, men kan også slå knallhardt tilbake på politikeren når konklusjonen fra de som har vurdert overtrampet er klar. Dette er imidlertid en ganske sjelden måte å håndtere skandalen på i de typene skandaler som denne oppgaven ser på, og vil derfor ikke spille en stor rolle videre.

2009, 36). Dette kan komme i form av flengende kritikk mot den skandaliserte politikeren eller beskyldninger om andre overtramp som gjerne ligger et stykke bak i tid – gjerne saker som man omtaler som «drittpakker» i både politiske miljøer og i pressemiljøer. Igjen kan vi trekke frem begrepet «skandalenes markeds plass» – drittpakkene som de sovende bjørnene kommer med kan være en del av en transaksjon mellom dem og mediene. Denne transaksjonen kan være at man bytter opplysninger mot anonymitet til den sovende bjørnen, eller at anonymitet tilbys i bytte mot at det aktuelle mediet får opplysningene eksklusivt. Skandaler der sovende bjørner blir innblandet kjennetegnes ofte av at skandalen ender med politikerenes avgang (Jenssen og Fladmoe 2009, 36).

2.4.4. Fase 4: Utfallet av skandalen

Uansett hvilken strategi politikeren velger å gå for kan altså skandalene rulle og gå i fase 3 i lang tid, men før eller siden må alle skandaler få et utfall: Enten må politikeren trekke seg, frivillig eller ufrivillig, eller fortsette i stillingen som før.

Noen ganger ser man også at politikere gjerne fortsetter i kjølvannet av skandalen, men trekker seg kort tid etter skandalen. Da er det naturlig å tenke seg at den politiske kapitalen deres er brukt opp, eller at den generelle tilliten til dem er så svekket at de må vike til side, selv om begrunnelsen for avgangen ofte har ordlyden «bruke mer tid sammen med familien» eller lignende.

2.5. Oppsummering

I dette kapitlet har jeg ved hjelp av Nyhan (2015) sitt medieskandale-begrep avklart hvordan jeg forstår skandale-begrepet i denne oppgaven. En skandale i denne oppgaven er når et overtramp får stor grad av omtale i nasjonale medier uten særlig konkurranse fra andre mediehendelser som går parallelt. Overtrampet som skandalen baserer seg på må også høste kritikk fra andre politikere. Skandalen er nødt til å ha et eksplisitt personfokus rettet mot én enkeltpolitiker.

Jeg har også vist at skandalene kan deles inn tre hovedtyper: Maktskandaler, økonomiske og moralske skandaler – der den siste typen i stor grad er knyttet til privatlivet til politikere. Når skandalen er et faktum, har den skandaliserte politikeren i praksis tre alternative strategier for å håndtere skandalen til rådighet: Beklage, rettfærdiggjøre eller dementere. Den første strategien

kan ofte være med på å tone ned skandalen, mens de to siste kan i verste fall eskalere skandalen ytterligere.

Medienes rolle i skandalene har også blitt belyst. Mediene spiller en svært viktig rolle i de moderne politiske skandalene, ettersom mediene i praksis kan bestemme hvorvidt et overtramp skal utvikle seg til å bli en skandale eller ikke gjennom å velge hvilke saker som får oppmerksomhet i mediene. Dessuten blir skandalene spilt ut i nettopp mediene, og dermed gjennom tolkningsrammene som mediene har satt.

3.0 Kjønn og skandaler

Vi har altså sett hva som kjennetegner skandalene og hvordan de er bygget opp. Men hvilken rolle spiller kjønn i politikken generelt, og i politiske skandaler spesielt? I dette kapitlet skal jeg i 3.1. foreta en litteraturgjennomgang av forskningen på kjønnsstereotyper generelt i politikken, i 3.2. går jeg nærmere inn på kjønnseffekter under politiske skandaler og i 3.3. vil jeg se på hvordan kjønn påvirker hvordan mediene handler. Kapittel 3.4. markerer avslutningen for oppgavens litteraturgjennomgang og presenterer hypotesene som jeg baserer oppgaven på.

3.1. Kjønn og velgere

Spesielt når det kommer til velgerperspektivet spiller stereotyper en viktig rolle. Det er rimelig å anta at evalueringen en velger gjør av en politiker baserer seg på summen av de holdningene og forestillingene velgerne har, og at karakteristikker som yrke, kjønn og partitilhørighet vil ha en påvirkning på evalueringen.

Denne antagelsen finner støtte i litteraturen. Når man ikke har tilstrekkelig med informasjon om et annet menneske er det svært vanlig at man tyr til stereotyper for å fette informasjonshullene (Kahn 1992, 505). Stereotypene kan utvikles ut fra én eller flere karakteristikker som man vet om en annen person. Ettersom kjønn, i likhet med etnisitet og kroppsbygning, er en svært synlig og lettfattelig karakteristikk ved et annet menneske er det ikke uvanlig at dette er den karakteristikken man baserer mange av stereotypene på.

Vanlige stereotyper knyttet til kjønn kan være at kvinner har høyere grad av integritet, ærlighet og empati enn menn (McLaughlin, et al. 2015, 45). Menn på sin side scorer høyere på lederegenskaper og ambisjonsnivå (Kahn 1992, 505). Andre stereotyper sier at kvinner har en høyere etisk og moralsk standard enn menn (Koch 1999, 86). Atter andre sier at menn har høyere aggresjonsnivå, selvtillit og har en røffere fremferd enn kvinner (Fox og Lawless 2004).

Fra psykologiens side kan brudd på stereotyper forklares gjennom teorien om forventningsbrudd (se Jussim, Coleman og Lerch 1987). Dersom en person bryter med de forventningene andre har til hvordan vedkommende skal tenke eller oppføre seg, resulterer det i en negativ oppfatning av personen (Jussim, Coleman og Lerch; Zemotjel-Piotrowska, et al. 2017, 133).

En viktig distinksjon som er relevant for oppgaven min er at disse stereotypiene ikke sier noe empirisk om *hvordan* kvinner faktisk handler, men svarer altså til hvilke forventninger man har til mannlige og kvinnelige aktører generelt. Dog forekommer det sjelden røyk uten ild, og stereotypiene har neppe blitt konstruert i et vakuum.

3.1.1. Stereotyper knyttet til kjønn og politikere

Går vi til hva litteraturen sier om velgeres kjønnsstereotyper når det kommer til politikere, ser vi både i en internasjonal og norsk kontekst at mannlige politikere blir sett på som mer overbevisende, troverdige og kunnskapsrike enn kvinnelige politikere (Koch 1999). Mye av litteraturen viser også at spesielt kvinnelige velgere har en lavere terskel for å støtte kvinnelige politikere fremfor mannlige politikere (Brians 2005; Dolan 1998; Plutzer og Zipp 1996; Sanbonmatsu 2002). Dette kan ha sammenheng med at kvinner generelt har hatt en posisjon som «underdogs» og har vært underrepresentert i politikken, noe som gjør at kvinnelige velgere er mer positivt innstilte til politikere av sitt eget kjønn som representerer dem i politikken. Dette generelle, internasjonale funnet blir imidlertid delvis tilbakevist at Aalberg og Todal Jensen (2007, 29) der kjønn til politikeren spiller en *mindre* rolle for kvinnelige velgere enn for mannlige.

Velgerne er derimot ikke så opptatte av kjønn på politikere som tilhører et parti som de enten stemmer på eller sympatiserer med. Stereotypiene spiller ifølge Bauer (2017, 283) først en rolle når politikeren er assosiert med noe negativt eller at velgeren er uenig med vedkommende.

En kan godt argumentere for at det er urettferdig for en politiker at karakteristikker som eksempelvis kjønn skal være med på å legge føringer for hvordan velgerne evaluerer politikeren. I motsetning til standpunkter i politiske saker er karakteristikker som kjønn i praksis mer eller mindre umulig å endre på, og det er noe som står helt utenfor politikerens kontroll.

Når dette er sagt er uansett inntrykket en velger har av en politiker svært viktig, og det er også helt naturlig. Fra et prinsippal/agent-perspektiv delegerer velgerne (prinsippalene) mye makt og innflytelse over til politikerne (agentene), og da er det viktig at prinsippalene har dannet seg et bilde av hvem som forvalter makten på vegne av dem. Trekker vi frem igjen informasjonshullene fra forrige underkapittel kan for eksempel kjønnsstereotyper være med på å fylle disse hullene – spesielt for de minst informerte velgerne.

Kahn (1992; 1996) og Koch (1999) viser at det er liten forskjell på stereotypene knyttet til kvinner generelt som jeg greide ut om i forrige underkapittel og stereotypene knyttet til kvinnelige politikere. Dog ser vi at nyere forskning tegner et noe mer nyansert bilde. Schneider og Bos (2014) viser at mens mannlige politikeres stereotyper overlapper nærmest perfekt med stereotyper knyttet til menn generelt, er ikke det mulig å det samme om kvinnelige politikere. Typiske positive stereotyper for kvinner generelt som integritet og empati ble signifikant sjeldnere valgt for kvinnelige politikere (Schneider og Bos 2014, 255). Positive karakteristikk som velutdannet, hardtarbeidende, grad av selvsikkerhet og konkurranseånd hadde høyest score, men ikke høy nok til å passere signifikansskelen. Kun på negative karakteristikk som ansenhet og diktatoriske tendenser (!) scoret kvinnelige politikere signifikant høyt (Schneider og Bos 2014, 255).

Forskning fra Danmark viser noe av de samme trekkene som Schneider og Bos: Kvinner som i arbeidslivet viser at de kan oppføre seg på samme måte som mennene de jobber med, oppfattes som at de befinner seg utenfor en forventet «kvinnelighet», som igjen kan føre til negative reaksjoner fra omverdenen (Kleberg og Widestedt 2002).

Med andre ord taper kvinnelige politikere på to fronter i Schneider og Bos og Kleberg og Widestedt sin forskning. De taper både når det kommer til de positive stereotypene knyttet til kvinner og de tar ikke «igjen» de mannlige politikere på typiske lederegenskaper. Snarere «vinner» mannlige politikere i forhold til menn generelt ved å bli sett på som mindre fysiske og mer empatiske enn den jevne mann. Eller med andre ord: Moderne menn blir belønnet, moderne kvinner blir straffet. Her kan man naturligvis reise diskusjonen om man ville fått de samme resultatene dersom respondentutvalget utelukkende var norske respondenter, ettersom kvinner i høye politiske verv har vært en relativt naturlig del av norsk politikk lenger enn i de fleste andre land i verden (Wahl 2011).

Helt entydig på at kjønnsstereotypene er dominerende hos velgerne er imidlertid ikke forskningen. Eksempelvis viser Huddy og Terkildsen (1993, 130) at kjønn spiller en mindre rolle enn hva man kanskje skulle anta når det kommer til hvordan politikernes kompetansenivå blir vurdert av velgerne. En politiker som ble beskrevet som tøff og ambisiøs ble vurdert som svært kompetent til å håndtere sikkerhetspolitiske saker av velgerne i studien deres, og her så man små variasjoner i hvordan mannlige og kvinnelige politikere ble vurdert. Ut fra disse funnene er det nærliggende å anta at det er personligheten til politikeren som spiller den største

rollen. Igjen reiser dette imidlertid kjønn som en forklaringsvariabel, ettersom det ikke er unaturlig at kjønn har en påvirkning på hvilken personlighet man har.

3.2. Kjønnstereotyper i politiske skandaler

Vi har altså sett at det er ulike forventninger til hvordan menn og kvinner skal handle som politikere. Hvordan en politisk skandale blir håndtert er naturligvis sterkt knyttet til de personlige egenskapene til politikeren, som en igjen kan tenke seg har tilknytning til kjønn på politikeren. Dermed kan en godt tenke seg at mannlige og kvinnelige politikere håndterer en skandale ulikt og at kjønn påvirker hvordan den mottas av velgerne.

Allern og Pollack (2009b, 201) mener at de kvinnelige kjønnstereotypene er en ulempe for kvinnelige politikere i den forstand at dersom de ikke klarer å leve opp til den høye moralske standarden som kjønnstereotypen tilsier at de har, vil det generere negative reaksjoner i etterkant av skandalen. På sett og vis underbygger dette poenget som McDermott, Schwartz og Vallejo (2015) reiser, nemlig at skadeomfanget av skandalen er tett knyttet til hvor stor avstand det er mellom de partipolitiske forventningene velgerne har til politikeren som begår overtrampet og selve overtrampet. Dersom håndteringen eller overtrampet i seg selv er langt unna de forventningene som er til eksempelvis en kvinnelig politiker, vil skandalen være med på å svekke politikeren mer enn en skandale eller et overtramp som står nærmere forventningene man har til kvinnelige politikere.

Her kommer aspektet som jeg nevnte tidligere i denne delen opp igjen: Kjønnstereotypene sier ikke noe om hvordan kvinner og menn faktisk handler. Dersom de imidlertid ville ha handlet ut fra de stereotypene som er knyttet til kjønn sitt, kan man anta at kvinnelige politikere ville kommet bedre ut av en skandale enn mannlige politikere. Problemet for de kvinnelige politikere er at et overtramp i seg selv er mye mer skadelig for dem enn for mannlige politikere, ettersom dette bryter med forventningen om at kvinner har en høyere etisk og moralsk standard som skulle tilsi at kvinner i utgangspunktet holdt seg unna overtramp. Da kan man spørre seg om håndteringen av skandalen i det hele tatt har noe effekt på hvordan de kvinnelige politikere blir vurdert etter en skandale.

I litteraturen ser vi at det er en viss forskjell på hvordan menn og kvinner kommuniserer, og en typisk trend er at kvinner har det med å unnskyldes seg raskere enn menn (Hornnes 2009, 155). Teorien hevder at for kvinner er det ikke like problematisk som for menn å innrømme skyld og

unnskyldte seg for å opprettholde et godt omdømme (Lazare 2004, 16). Dette ser man spesielt i arbeidslivet, der en i sosiologiske og sosialantropologiske studier har sett et mønster at kvinner bruker unnskyldninger nærmest rituelt, også når det er snakk om saker der det er diskutabelt om kvinnen har grunn til å unnskyldte seg i det hele tatt (Tannen 1998, 45).

Fortsetter man denne logikken kan man tenke seg at kvinnelige politikere i større grad enn mannlige vil unnskyldte seg og legge seg flat raskere og oftere. Spørsmålet her er hvordan effekten av at kvinnelige politikere sliter med å passe inn i politikerstereotypien spiller inn. Effekten kan nemlig slå ut i begge retninger, enten gjennom at kvinnelige politikere følger dette mønsteret som ligger tett knyttet til kjønnnet deres, eller at de kan føle et press etter å nærme seg stereotypien knyttet til politikere og kanskje til og med overkompensere gjennom å stå på sitt og la en unnskyldning sitte langt inne. Dermed kan en tenke seg at de kvinnelige politikerne faktisk vil unnskyldte seg *sjeldnere* enn de mannlige politikerne.

Oles (2008, 191–192) forklarer dette handlingsmønsteret på en litt annen måte. Hun mener at det er viktigere for kvinner å prøve å *forklare* hva som ledet frem til overtrampet, snarere enn å beklage selve overtrampet. Grunnen til det er at de ønsker å opprettholde imaget og statusen sin, og velger altså denne strategien i et forsøk på å beholde jobben eller vervet som de innehar mens overtrampet blir begått.

Ved første øyekast kan dette stride en del mot det som vi har sett i litteraturen om stereotyper knyttet til kjønn så langt i dette kapitlet. På den annen side passer denne strategien ganske godt med en av de få parameterne som var signifikant høye hos Schneider og Bos (2014), nemlig at kvinnelige politikerne har diktatoriske tendenser. Å benytte en strategi der beklagelse er sekundært og der man i møte med kritikk går i forsvarsposisjon kan fort bli oppfattet utenfra som i hvert fall lite demokratisk innstilt – selv om ordlyden i Schneider og Bos sin forskning er noe røff.

Dessuten bør en se i perspektiv hvilken arena politikken er og har vært. Tradisjonelt har politikken vært en mannsdominert arena som alltid har vært sterkt preget av maktkamp og konkurranse. En kan tenke seg at da de første kvinnene kom inn i toppolitikken var viljen liten til å tilpasse politikken til kvinnene, derfor måtte derimot de kvinnelige politikerne tilpasse seg politikken i stedet. På den måten har kvinner som ønsker seg innflytelse og en karriere innenfor politikken måtte tilpasse seg mennenes måte å kommunisere på (Oles 2008).

3.2.1. Velgere, kjønn og skandaler

Selv om velgerne helt generelt liker å lese om politiske skandaler (Bowler og Karp 2004, 279), bidrar de samme skandalene til at velgerne får en svekket tillit til politikerne som helhet og det politiske systemet (Bowler og Karp 2004, 283).

Zemotjel-Piotrowska, et al. (2017, 137–8) utfører i sin forskning et surveyeksperiment som avdekker at det er liten forskjell på måten kvinnelige og mannlige politikere blir evaluert av velgerne når de *ikke* er involvert i en skandale. Derimot ser man forskjeller når stimuliet med skandale er inkludert i spørsmålet i undersøkelsen. Uavhengig om skandalen er økonomisk eller moralsk straffes kvinnelige politikere hardere av velgerne enn de mannlige politikerne. Det er med andre ord sannsynlig at kvinnelige politikere dømmes ut fra de kvinnelige kjønnsstereotypene.

En annen studie tyder på at skandaler svekker de mannlige politikerne mest, men på en noe uventet måte: Mannlige skandaliserte politikere blir ikke sett på som mindre ærlige etter skandale, men snarere mindre kompetente og mindre effektive (Maule og Goidel 2003, 68).

At den eksisterende forskningen spriker underbygges med at Smith, Smith Powers og Suarez (2005) konkluderer at kjønn ikke spiller en vesentlig rolle i evalueringen av en skandalisert politiker. På den annen side viser samme forskningen at skandaler som bekrefter stereotypisk oppførsel gir et større fall i tillit enn skandaler som ikke bekrefter stereotyper. Disse funnene finner støtte hos Carlson, Ganiel og Hyde (2008) sin forskning som viser at det er ingen signifikante forskjeller mellom hvordan velgere evaluerer kvinnelige og mannlige politikere som har vært innblandet i en sexskandale.

Bhatti, Hansen og Leth Olsen (2013, 421) på sin side viser at når det kommer til kjønn på velgeren er kvinnelige velgere strengere i evalueringen av en skandalisert politiker enn mannlige velgere.

Det som går igjen i den eksisterende litteraturen på feltet er at det er vanskelig å isolere én avgjørende effekt som påvirker evalueringen av politikere i størst mulig grad. Faktorer som type skandale (Funk, 1996; Doherty, Dowling og Miller 2014; Arez og Hernandez 2017) og alvorlighetsgraden av overtrampet (Esser og Hartung 2004), håndteringen av skandalen (Midtbø 2007; Allern og Pollack 2009) og graden av medieoppmerksomhet (Allern og Pollack

2009) spiller også en stor rolle når det kommer til hvordan velgerne til slutt ender opp med å evaluere politikerne etter en skandale.

3.3. Medier og kjønn

Som vi allerede har sett i denne oppgaven har mediene svært mye definisjonsmakt, noe som også naturligvis kan ha konsekvenser for hvordan kjønnene blir omtalt i mediene. Et spørsmål som er naturlig å stille i denne forbindelse er om mediene behandler kjønnene forskjellig i deknningen sin.

Litteraturen går langt i å antyde at det forekommer forskjellsbehandling av menn og kvinner i mediene. Den forskjellsbehandlingen som har fått mest oppmerksomhet både i Norge og internasjonalt de siste tiårene er den kvantitative forskjellsbehandlingen, der kvinner er sterkt underrepresentert som kilder i mediene (Eide og Orgeret 2015, 30). De siste årene har det i norsk kontekst heller ikke vært noe nevneverdig endring å spore – faktisk snarere tvert mot: Kvinneandelen av ekspertkilder i Dagsrevyen gikk *ned* mellom 2009 og 2013 (Eide og Orgeret 2015, 30).

Derimot er mediene fort på banen når en kvinnelig politiker er involvert i en skandale. I en studie gjennomført i Sverige av politiske skandaler mellom 1997 og 2010 så man at skandalene der den skandaliserte politiker er en kvinne fikk *større* pressedeckning enn skandalene som involverte mannlige politikere (Bromander 2012, 200–202).

En annen måte mediene kan forskjellsbehandle kjønnene på er måten de rent kvalitativt bygger opp sakene om eksempelvis mannlige og kvinnelige politikere. Eksempler på det kan være måten mediene velger å vinkle sakene på og hvordan kjønnene blir omtalt i mediene. Den skandinaviske forskningen viser at kvinnelige politikere lettere får påsatt merkelapper som underbygger fysiske attributter eller kjønnsstereotyper i større grad enn menn (Moustgaard 2004, 97). Mer konkret i politiske skandaler ser man at kvinnelige politikere blir behandlet annerledes og kritisert mer som privatpersoner, mens mannlige politikere blir behandlet som offentlige personer. Dermed blir de mannlige politikerne møtt med det som oppfattes som mer konstruktiv og mindre personrettet kritikk enn kvinnene (Kleberg og Widestedt 2002, 92).

Internasjonalt har en også sett generelle tendenser til at kvinnelige politikere sjeldnere får saks- og politikkspesifikke spørsmål i forhold til sine mannlige kolleger, og i større grad mer personlige spørsmål (Kahn 1992; 1994, 1996). Gitt medienes definisjonsmakt, som jeg var inne

på i underkapitlet om mediene, gjør dette at spillerommet for de mannlige og kvinnelige politikerne blir ulikt. Dersom de kvinnelige politikerne i større grad enn sine mannlige kolleger må kjempe for å snakke om politikk i mediene kan det forplante seg videre til hvordan velgerne ser på de kvinnelige politikerne – rett og slett fordi velgerne får inntrykk av at de kvinnelige politikerne snakker mindre om politikk og mer om seg selv og sitt.

Den angivelige forskjellsbehandlingen fra mediene sin side kan også skyldes at mannlige og kvinnelige politikere har forskjellige forhold til mediene. Denne antagelsen får støtte hos Aalberg (2005) som i en kvantitativ undersøkelse viser at mannlige stortingspolitikere har mer uformell kontakt med journalister der de eksempelvis spør om tips og råd enn sine kvinnelige kolleger på Stortinget. De mannlige politikerne har også en lavere terskel for å ta politiske initiativ i etterkant av at de har hørt eller sett noe i mediene enn de kvinnelige (Aalberg 2005, 110). Med andre ord tyder dette på at de mannlige politikerne har et mer aktivt forhold til mediene enn de kvinnelige politikerne. Dette kan også indirekte være med på å påvirke kildevalgene som mediene gjør, ettersom de gjerne har et tettere og mer uformelt forhold til de mannlige politikerne enn de kvinnelige, noe som gjør terskelen lavere for å ta kontakt med dem i forhold til de kvinnelige politikerne.

3.4. Hypoteser

Kapittel 2 og 3 utgjør altså det teoretiske rammeverket for denne oppgaven. Basert på problemstillingen som ble presentert i kapittel 1 vil jeg nå presentere hypotesene for oppgaven.

Jeg forventer å finne ut at skandaler generelt vil ha en negativ effekt på vurderingen velgerne gjør av en politiker i forbindelse med en skandale, uavhengig av kjønn. Det gjør at **hypotese 1** for oppgaven blir som følger:

Skandaler har en signifikant negativ påvirkning på tilliten til en politiker, uavhengig av kjønn.

Neste hypotese tar for seg velgerperspektivet av skandalene. Med bakgrunn i Allern og Pollack (2009b) sin kjønnshypotese om at kvinnelige politikere vil straffes hardere, som igjen har støtte i det jeg har vist i litteraturgjennomgangen om at kvinner generelt forbindes med en høyere etisk og moralsk standard, forventer jeg at velgerne vil straffe de kvinnelige politikerne hardere

enn de mannlige. Med andre ord forventer jeg samme resultater som Zemojtel-Piotrowska, et al. (2017) får i sin studie, nemlig at velgerne har større forventninger til de moralske vurderingene til de kvinnelige politikerne sammenliknet med de mannlige.

Det som kan være med på å så tvil om hypotesen er imidlertid hvor stor effekt den store involveringen av kvinner i høye politiske verv har på hvordan velgerne vurderer politikerne. Uansett lyder **hypotese 2a** slik:

Kvinnelige politikere vil bli evaluert strengere av velgerne etter å ha vært involvert i en skandale sammenliknet med sine mannlige kolleger.

I tråd med begrunnelsen for hypotese 2a er det naturlig at kvinnelige velgere følger den samme moralske og etiske standarden som de kvinnelige politikere. Etersom det på sett og vis er relevant for problemstillingen og surveyeksperimentet muliggjør å måle det, forventer jeg at de kvinnelige velgerne vil straffe de skandaliserte hardere enn mannlige velgere – uavhengig av kjønnen på den skandaliserte politikeren. I klartekst forventer jeg at de kvinnelige velgerne gir en lavere gjennomsnittsscore på tilliten de har til den skandaliserte politikeren enn mennene. Det gir oss følgende **hypotese 2b**:

Kvinnelige velgere evaluerer skandaliserte politikere strengere enn mannlige velgere, uavhengig av kjønnen på politikeren som er involvert i skandalen.

Dette er altså de tre hypotesene jeg har når det kommer til velgerperspektivet av oppgaven. Hva angår politikerperspektivet mitt baserer jeg hypotesene mine på den samme logikken rundt kjønnsstereotyper som i de tre første hypotesene.

Når først kvinnelige politikere er involvert i en skandale, forventer jeg at de vil legge seg flate, beklage og eventuelt ta konsekvensene av skandalen raskere enn de mannlige politikerne – for eksempel å trekke seg. Dette henger sammen med den moralske standarden som kvinnene står for, samt det som kommer frem i teorikapitlet om at kvinner i arbeidslivet generelt har lavere terskel for å innrømme og beklage feil som de gjør. Når man beklager overtrampet og eventuelt også tar konsekvensene av skandalen man har havnet i, forventer jeg også at skandalen ikke vil

vare lenge sammenliknet med skandaler der strategier som dementi og rettfærdiggjøring blir brukt og faren for at sovende bjørner er større. Derfor forventer jeg at skandaler der en kvinnelig politiker står i sentrum vil vare gjennomsnittlig kortere enn skandaler med menn i hovedrollen. Det gir oss **hypotese 3**:

Skandaler med kvinnelige politikere vil nå et utfall gjennomsnittlig raskere enn skandaler med mannlige politikere.

Den siste hypotesen ser på de langvarige konsekvensene av skandalen og hvorvidt det påvirker karrieren til politikeren på lang sikt. Dette henger sammen med logikken om at skandalen skader de kvinnelige politikere mer alvorlig enn de mannlige, og at kvinnene nok har en mer ydmyk tilnærming det å være involvert i en skandale enn mennene. Derfor forventer jeg at kvinnelige skandaliserte politikere vil ha det vanskeligere rent praktisk med å gjøre comeback på et tilsvarende nivå som de var på før skandalen ble et faktum. Dermed får vi følgende **hypotese 4**:

Kvinnelige politikere som har vært involvert i en skandale vil gjøre comeback på et tilsvarende nivå som de var på før skandalen brøt ut sjeldnere enn skandaliserte mannlige politikere.

3.5. Oppsummering

Litteraturgjennomgangens andre kapittel har altså hatt kjønn og skandaler som tema og tatt for seg hvordan kjønn både hos politiker og hos velger kan være med på å påvirke hvordan man handler og reagerer i kjølvannet av en skandale.

Litteraturen viser at generelt blir menn sett på som mer kompetente enn kvinner, men at kvinner har en høyere etisk og moralsk standard enn menn. En viktig forskjell som litteraturen viser mellom mannlige og kvinnelige politikere er at kvinnelige politikere blir vurdert mer negativt på personlige egenskaper sammenliknet med kvinner generelt, mens mannlige politikere blir vurdert mer positivt sammenliknet med menn generelt. Tilsvarende blir kvinnelige politikere «straffet» for å innta mannlige sfærene og spille etter de samme spillereglene som menn fordi dette er med på å svekke kvinneligheten deres.

Også når det kommer til mediene ser man at kjønn er en påvirkningsfaktor. I mediedekningen ser man gjerne at kvinnelige politikere i større grad enn mannlige blir omtalt ut fra fysiske attributter eller kjønnsstereotyper, eller at kritikken mot kvinner er mer rettet mot privatpersonen deres enn hva kritikk mot mannlige politikere er.

Under en skandale ser man de samme tendensene: Til vanlig blir kvinner sjeldnere brukt som kilder, men forskning fra Sverige viser at under en skandale blir skandalene med kvinnelige politikere dekket mer intenst enn skandaler med mannlige politikere. Det er imidlertid vanskeligere å si hvordan kjønn påvirker velgerne under en skandale – forskningen på dette feltet spriker internasjonalt, og i norsk kontekst har det ikke blitt forsket på.

4.0 Data og metode

Jeg bruker to forskjellige metoder parallelt i oppgaven, nemlig surveyeksperiment og en kvantitativ analyse basert på en egenprodusert kategorisering av skandaler. De to ulike metodene tar sikte på å belyse de to ulike perspektivene jeg tar for meg i oppgaven – henholdsvis velgerperspektivet og politikerperspektivet.

I dette kapitlet skal jeg først i kapittel 4.1. gå gjennom hvordan jeg har kategorisert skandalene. Deretter følger i 4.2. en operasjonalisering av variablene som blir brukt under kategoriseringen og som analysen av datasettet vil basere seg på. I 4.3. presenterer jeg skandalene som har blitt med i datasettet og diskuterer skandaler som ble vurdert for datasettet, men som ikke ble tatt med. I 4.4. presenterer jeg surveyeksperiment som metode og går nærmere inn på hvordan jeg legger opp surveyeksperimentet i min oppgave.

4.1. Kategorisering av skandaler

Med utgangspunkt i definisjonen av skandaler som jeg la frem i kapittel 2 er mediedekning hovedkriteriet for at et overtramp skal kunne fremstå som en skandale. Altså må overtrampet få en bred dekning i nasjonale medier – det holder ikke at et overtramp får bred dekning lokalt, det må også dekkes i riksmidlene for at det skal defineres som en skandale i denne oppgaven. I tillegg til pressedekning må det også være et uttalt ønske enten fra partifeller eller opposisjonspolitikere om at overtrampet må få en konsekvens, enten i form av en beklagelse eller politikerens avgang.

Basert på disse kriteriene bør jeg altså gå til medieoppslagene i forbindelse med de ulike skandalene for å gjennomføre analysen min.

Metoden min låner trekk fra den kvantitative innholdsanalysen ettersom jeg i praksis kategoriserer et stort antall medieoppslag som leder til en kvantitativ analyse (Krippendorff 2004, 87). Samtidig gjør jeg en grundigere analyse av enhetene enn det som er vanlig i en kvantitativ innholdsanalyse. Jeg skal imidlertid i de følgende underkapitlene gjøre en grundig gjennomgang av hvordan jeg har gjennomført datainnsamlingen og kategoriseringen av skandalene.

4.1.1. Retriever Atekst

Til å hente ut medieoppslagene rundt hver skandale benytter jeg meg av Retriever sitt mediearkiv Atekst. Fordelen med å bruke Atekst er at det inneholder medieoppslagene i alle norske aviser for over 90 prosent av skandalene som jeg har i datasettet, det vil si de skandalene som har oppstått i moderne tid. Ulempen er følgelig den resterende tidelen som er skandaler som går lenger tilbake i tid og det dermed kun er begrenset med artikler fra skandalen jeg kan drive opp. Går man lenger tilbake enn 90-tallet er det stort sett bare Verdens Gang (VG) av avisene som er digitalisert og lagt i arkivet. Artiklene fra denne tiden er også bare delvis søkbare, ettersom de er scannet manuelt inn i arkivet. I de få tilfellene dette gjelder har jeg fylt på med andre skriftlige kilder som biografier og historiske kilder for å avgjøre om det i sin tidskontekst kunne klassifiseres som en skandale. Jeg vil i operasjonaliseringsdelen forklare hvordan jeg løser disse tilfellene i datasettet.

En annen svakhet ved å bruke Atekst er at dette arkivet ikke fanger opp radio og TV i noe særlig grad. Det vil si at radiobulletiner og nyhetssendinger på TV av naturlige årsaker ikke er en del av kildene som datasettet baserer seg på. Dette er imidlertid en mindre bekymring i moderne tid, der ofte TV- og radioinnslag er basert på artikler som legges ut i nettutgavene og vice versa. Dette er mest kritisk for de skandalene som finner sted frem til et stykke ut på 90-tallet, der kildetilfanget mitt fra før av er ganske begrenset.

Norsk Telegrambyrå (NTB) sine bulletiner og nyhetstelegrammer er imidlertid en del av Atekst og går langt tilbake i tid. Som vi vil se i datasettet omtaler NTB mer eller mindre alle skandalene, noe som er en god indikator på at saken vurderes som å ha høy relevans for NTB sine kunder som i stor grad er brorparten av norske mediehus. Selv om vi ikke har eksakte data på det, er det også stor sjanse for at lokalaviser har omtalt skandalene tilbake i tid når NTB har hatt meldinger om saken, ettersom vi ser at lokalavisene sine oppslag gjerne er en reproduksjon av NTB sine meldinger.

4.1.2. Fremgangsmåte

Ettersom det ikke finnes et allment tilgjengelig datasett som inneholder alle skandaler i norsk politikk har jeg måtte gjøre datainnsamlingen i ulike bolker og bygge opp datasettet fra bunnen av. Først laget jeg et tentativt datasett som besto av en rekke store saker i norsk politikk som jeg antok kunne passe med de satte kriteriene for hva som er en skandale utfra oppgavens definisjon. Denne listen ble dobbeltsjekket ved å gå gjennom utgavene av Aftenpostens

årsleksika *Hvem Hva Hvor* fra 1945 og fremover for å se om det var noen saker som kunne ha blitt glemt på veien. Jeg kontaktet også professor i journalistikk ved Universitetet i Oslo, Sigurd Allern, og fikk innspill på eventuelle saker som manglet på listen.

Videre ble sakene i det tentative datasettet sjekket opp mot kriteriene for å falle innenfor definisjonen av en skandale. Sakene som ikke fulgte kriteriene ble luket ut av datasettet, mens skandalene som sto igjen ble videre sjekket opp mot alle de satte variablene som jeg skal gå næyere inn på i neste delkapittel.

Datainnsamlingen fant sted mellom november 2017 og april 2018. Helt spesifikt er 10. april satt som slutt punkt for datainnsamlingen.

Rent praktisk ble innholdsanalysen foretatt ved å hente ut alle artiklene som nevnte den skandaliserte politikeren i tidsrommet rundt skandalen. Deretter ble det identifisert et start- og slutt punkt for skandalen, og eventuelle artikler utenfor disse punktene ble luket ut². I etterkant ble det gjort tester med å søke på andre stikkord enn navnet på den skandaliserte politikeren for å sjekke ut om noen artikler kunne ha falt ut, men i de aller fleste tilfellene var alle artiklene med i utgangspunktet.

4.2. Operasjonalisering av variabler

Først og fremst er det viktig å operasjonalisere skandalebegrepet slik som det forstås og brukes i datasettet. I tråd med begrepsavklaringen som ble gjort i kapittel 2.1. må disse fire kriteriene oppfylles for at noe skal kunne regnes som en skandale:

- Et etisk, moralsk eller juridisk overtramp av en folkevalgt politiker som befinner seg enten på kommune-, fylkes-, stortings-, eller regjeringsnivå.
- Overtrampet og den påfølgende skandalen må ha et eksplisitt fokus på én politiker.
- Overtrampet blir dekket av ett eller flere nasjonale medier og dekningen blir sitert av andre medier – eksempelvis lokalmedier eller nyhetsbyråer (jamfør Nyhans definisjon).
- Overtrampet genererer kritikk fra andre politikere. Det kreves at politikeren enten redegjør for bakgrunnen til overtrampet, beklager eller trekker seg fra stillingen sin (også jamfør Nyhans definisjon).

---

² I tillegg ble artikler som nevnte politikeren, men som ikke hadde noe med den aktuelle skandalen å gjøre (dette er spesielt vanlig i skandaler der statsråder er involvert og de blir nevnt i forbindelse med andre saker) luket ut.

Eksempler på overtramp som *ikke* vil bli definert som skandaler i denne oppgaven vil dermed være:

- Overtramp utenfor partipolitikken, eksempelvis i organisasjoner. Et konkret eksempel på en kjent skandale som ikke kommer innunder definisjonen er Valla-Yssen-skandalen i 2007 (se Hornnes 2009, 157–162; Allern 2009).
- Overtramp der kritikken ikke retter seg mot en klart definert enkeltperson.
- Overtramp der mediedekningen utelukkende er lokal, for eksempel overtramp i kommune- eller fylkesstyresom ikke dekkes av nasjonale medier, men kun lokal- eller regionsaviser.

Datainnsamlingen følger altså i stor grad Nyhan (2015) sin definisjon av en medieskandale, som også er det jeg definerer skandalene etter i denne oppgaven. Overtrampet må få pressedekning i flere nasjonale medier, og en typisk supplerende indikator på om skandalen er stor er hvorvidt den blir omtalt av nyhetsbyråer og havner i en rekke lokalaviser.

Overtrampet må generere kritikk av andre politikere, enten politikere fra andre partier eller partifeller av den skandaliserte politikeren. Eksempler på det siste kan også tyde på at skandalen er av en alvorlig karakter – presumptivt kan en tenke seg at partifeller slår ring rundt skandaliserte politikere, men dersom en forlater disse prinsippene kan det tyde på en intern maktkamp eller at skandalen anses som så skadelig for partiet politikeren tilhører at partiet ser seg nødt til å kutte alle bånd til vedkommende for å prøve å bygge opp igjen tillit hos velgerne.

Dessuten må mediedekningen altså ha et tydelig personfokus, og kan for eksempel ikke rette seg mot et departement eller et parti som helhet, der det er uklart hvem som er den som må ta ansvar for overtrampet. Jeg skal komme med et eksempel på en slik skandale senere i kapitlet. Med andre ord utgjør hver enkelt skandale én analyseenhet i datasettet som kodes ut fra de variablene som jeg vil gå gjennom i de påfølgende underkapitlene.

Tabell 4.1. på neste side viser en oversikt over hvilke variabler jeg kommer til å kategorisere skandalene etter. De to kommende delkapitlene 4.2.1. og 4.2.2. operasjonaliserer og beskriver disse variablene i detalj.

Tabell 4.1: Oversikt over variabler i skandaledatasett.

Variabel:	Min:	Maks:	Beskrivelse:
Kjønn	0	1	Kvinne = 1
Parti			Partiet politikeren tilhører.
Comeback	0	1	Comeback = 1
Sykmeldt	0	1	Sykmeldt = 1
Nivå	Lokalnivå Storting Regjering		Forvaltningsnivået som den skandaliserte politikeren er på når skandalen starter.
Årstall	1945	2018	Årstallet skandalen starter.
Type	Moralsk skandale Økonomisk skandale Maktskandale		
Primærreaksjon	Beklagelse Rettferdiggjørelse Dementi		Strategien som politikeren velger å bruke for å håndtere skandalen.
Utfall	0	1	Politikeren trakk seg = 1
Tid før utfall	0		Antall dager før skandalen får et utfall
Total varighet			Skandalens totale varighet fra overtrampet blir kjent til skandalen er over.
Negative reaksjoner	0	1	Skandalen genererer kritikk fra partikolleger av den skandaliserte politikeren = 1
Antall medieoppslag	0		Totalt antall medieoppslag som omhandler skandalen mens den holder på.
Gjennomsnittlig antall medieoppslag per dag	0		Totalt antall medieoppslag som omhandler skandalen delt på antall dager skandalen varer.

4.2.1. Variabler som beskriver politikeren

Datasettet består av diverse bakgrunnsvariabler som beskriver karakteristikker ved den skandaliserte politikeren. Den viktigste variabelen her er *kjønn*.

Parti forteller hvilket politisk parti politikeren tilhører.

Nivå forteller hvilket forvaltningsnivå politikeren befinner seg på. Her omfatter det laveste nivået, «lokalpolitikk», både kommune- og fylkespolitikere.

En variabel som krever litt mer grundig diskusjon enn de førstnevnte er den dikotome variabelen *comeback*. Kriteriet for at en enhet skal bli kodet som en politiker som gjør comeback er at vedkommende kommer tilbake i et verv tilsvarende eller høyere enn vervet eller

stillingen vedkommende hadde da skandalen inntraff. Et enkelt eksempel på dette er dersom en politiker kommer tilbake i en stilling på et høyere forvaltningsnivå i etterkant av skandalen (eksempelvis at vedkommende befinner seg på Stortinget når skandalen inntreffer, men kommer tilbake som statsråd eller går inn i Stortingets presidentskap på et senere tidspunkt). Forfremmelser i partiapparatet kan også gi utslag på comeback-variabelen.

Dersom den skandaliserte politikeren eksempelvis blir valgt som partileder eller andre fremtredende posisjoner (som nestleder eller general-/partisekretær) i partiet i etterkant av skandalen, vil det regnes som et comeback. Årsaken til det er at det antyder at både tillitskapitalen og den politiske kapitalen til politikeren enten har bygget seg opp igjen eller ikke er veldig svekket på grunn av skandalen. Dette kan være med på å si en del om hvordan skandalen rammer politikeren og hvilke konsekvenser skandaler generelt har på karrierene til politikere.

En annen konsekvens av skandalene som er verdt å studere er den umiddelbare belastningen en skandale har på politikeren. Den jobben gjør variabelen *sykmeldt*. Dersom politikeren blir sykmeldt tyder det på at skandalen gir en så stor belastning at politikeren er nødt til å trekke seg tilbake av helsemessige grunner.

4.2.2. Variabler som beskriver skandalen

Årstart koder ganske enkelt i hvilket år skandalen fant sted. I tilfeller der skandalen går over flere år blir skandalen kodet etter året den startet.

Variabelen *type* forteller om hvilken type skandaler det er snakk om – som vi husker fra litteraturgjennomgangen er det tre ulike typer skandaler: moralske, økonomiske og maktskandaler.

Måten politikeren håndterer skandalen på er naturligvis av stor betydning for problemstillingen – det er spesielt stor spenning knyttet til hvorvidt en ser forskjell i måten en kvinnelig og mannlig politiker håndterer skandalen på. I datasettet måles dette basert på *primærreaksjonen* politikeren kommer med når skandalen blir kjent. Denne reaksjonen legger premisset for hvordan politikeren legger opp strategien for kommunikasjonen sin videre, og dessuten for hvordan skandalen utvikler seg. Som nevnt i litteraturgjennomgangen har politikeren i praksis tre ulike strategier å velge mellom når det kommer til skandalene som er aktuelle for denne oppgaven: Å beklage overtrampet, å dementere det og å rettferdiggjøre det.

Beklagelse er muligens den mest opplagte strategien å kode av skandalene i datasettet mitt. Dersom politikerens første reaksjon på overtrampet er at vedkommende legger seg flat og ber om tilgivelse for skandalen, vil den bli kodet som beklagelse. Jeg tar ingen hensyn til beklagelsens oppriktighet og hvordan den blir mottatt – så lenge ordene blir uttalt fra politikerens side holder det i denne sammenhengen.

Dementi er på sett og vis den motsatte reaksjonen av en beklagelse. Som det ligger i ordet innebærer det at politikerens benekter overtrampet, enten gjennom at det ikke har funnet sted, eller at vedkommende nekter å beklage eller ta ansvar for overtrampet. Grovt sagt kan vi si at de mest offensive og aggressive utspillene under en skandale faller inn under denne kategorien reaksjoner.

Den siste strategien, rettferdiggjøring, kommer når den skandaliserte politikerens erkjenner de faktiske forhold rundt overtrampet, men prøver å forklare og altså rettferdiggjøre handlingen – men altså ikke beklage overtrampet.

Variabelen *utfall* måler ganske enkelt hvilket utfall skandalen får for politikerens – altså hvorvidt politikerens blir sittende eller må trekke seg. Det som er verdt å merke seg på denne variabelen er at politikerens er nødt til å trekke seg som en direkte konsekvens av skandalen. Det vil si at eventuelle politikere som trekker seg eller går av etter at skandalen har gått over³, ikke vil bli kodet som at de trakk seg i datasettet. Det må være hevet over enhver tvil at utfallet kan relateres til selve skandalen. Ulempen med å måle på denne måten er at datasettet ikke fanger opp en eventuell svekkelse i politisk kapital – at den skandaliserte politikerens er så svekket i etterkant av skandalen at det er en indirekte årsak til at vedkommende må gå av.

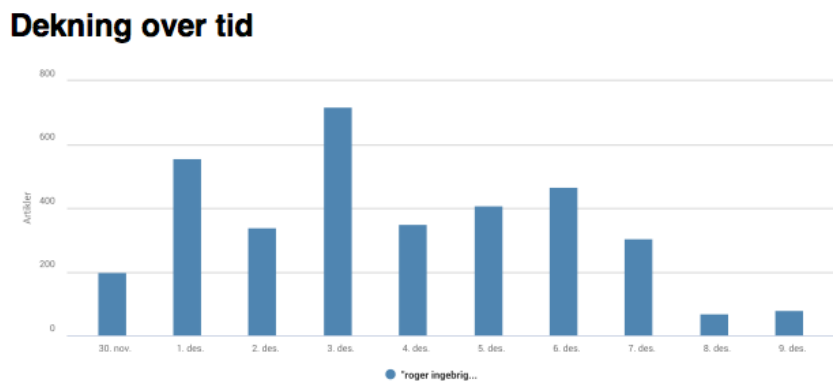
Variabelen *tid før utfall* måler tiden det tar fra overtrampet blir kjent i mediene til vedkommende trekker seg. Dersom en politiker trekker seg samme dag som overtrampet blir kjent, blir det da kodet som 0 dager. Hvis politikerens ikke trekker seg i løpet av skandalen vil denne variabelen bli kodet som manglende. At politikerens trekker seg betyr nødvendigvis ikke at skandalen er over, derfor måler den andre tidsvariabelen *total lengde* den fulle lengden fra overtrampet blir kjent til skandalen er over. Dette målet baseres på antallet daglige medieoppslag skandalen får, og avslutningspunktet markeres på den dagen man ser at det er en stabilisering av antallet

---

³ Basert på datoen som variabelen *total lengde* definerer som sluttpunktet av skandalen, som blir beskrevet i detalj i avsnittet under.

medieoppslag om den skandaliserte politikeren tilbake på nivået som var før skandalen. Figur 4.1. viser et eksempel på hvordan jeg har satt sluttpunktet for en skandale.

Figur 4.1. Eksempel på antall daglige medieoppslag under en skandale

Kilde: Retriever Atekst, Roger Ingebrigtsen-skandalen.

Som vi ser i figur 4.1. går mediedekningen under skandalen litt i bølger, men det er åpenbart at deknningen stabiliserer seg på et lavere nivå enn de tidligere dagene 8. desember. Dermed vil det i denne skandalen bli satt et sluttpunkt for skandalen 7. desember.

Det samme gjelder skandaler der politikeren blir sittende gjennom hele skandalen – antallet medieoppslag avgjør når skandalen regnes som over i min oppgave. I skandaler som utarter seg i bølger, der gjerne skandalen kommer i akter med pauser i mellom hverandre, telles ikke dagene uten ekstraordinært medietrykk med i denne variabelen. Det vil si at skandaler hvor man midt i skandalen har dager med mediedekning tilsvarende 8. og 9. desember i figur 4.1. ikke vil bli regnet med i den totale varigheten. Det er fordi hensikten med denne variabelen er å måle eksempelvis hvor lenge politikeren står i selve mediedrevet.

Som nevnt tidligere er det nødvendig at noen kritiserer overtrampet for at det skal kunne klassifiseres som en skandale. En annen faktor som man kan se under noen skandaler er imidlertid at ikke bare politikere fra andre politiske parti kritiserer den skandaliserte politikeren, men også at politikere fra samme parti åpent går ut mot vedkommende. Dette kan være en indikasjon på at partiet ønsker å markere avstand til politikeren, og kan antyde at man ser på skandalen som potensielt skadelig for partiet. Variabelen *negative reaksjoner fra partifeller* måler dette.

Ofte ser man at NTB-meldinger eller saker av stor betydning i rikspresen blir plukket opp og sitert eller reproduisert i andre medier. Hver og en artikkel vil bli talt opp i datasettet, uavhengig

om de er helt like i mange forskjellige aviser. Det samme gjelder artikler som står på trykk på både i et medie sin papir- og nettutgave. Disse artiklene kan potensielt treffe egne grupper av lezerskaren til mediet, og er derfor interessante i den store sammenhengen og vil bli talt opp som egne artikler i datasettet. *Antall medieoppslag* måler mediedekningen og inneholder det akkumulerte antallet av medieoppslag om skandalen tilsvarende den perioden som variabelen *lengde* angir. I skandalene som oppstår i tiden før Atekst har utfyllende data over medieoppslagene, har jeg valgt å kode denne variabelen som manglende. Disse skandalene vil heller ikke være med når gjennomsnittslengden for skandalene blir regnet ut.

Den siste variabelen er basert på forrige variabel og heter *antall medieoppslag per dag*. Dette er rett og slett et gjennomsnittsmål for den daglige mediedekningen under skandalen. Denne variabelen inneholder dermed antall medieoppslag dividert på den totale lengden på skandalen. Som på forrige variabel vil de eldste skandalene bli kodet som manglende på denne variabelen og ei heller inngå i gjennomsnittstall for denne variabelen.

4.2.3. Hvordan variablene vil bli analysert

Jeg kommer til å bruke verdiene på de ulike variablene, samt noen gjennomsnittsverdier til å analysere datasettet. Antallet enheter i datasettet er lavt, men like fullt utgjør enhetene hele populasjonen. Så lenge det ikke har blitt utelatt skandaler fra datasettet som burde vært med, er det altså mulig å trekke generelle slutninger ut fra resultatene som jeg får ut i forbindelse med analysen.

Selv om vi har med populasjonen å gjøre og har et svært lavt antall enheter, kan det likevel være opplysende å gjøre signifikanstester av tallene som vi får ut. For å teste signifikansen til de ulike verdiene kommer jeg til å bruke ANOVA og t-tester. Av de nevnte årsakene, som lav N og at jeg ser på hele populasjonen, utgjør ikke signifikanstestene et sentralt poeng i analysen og vil derfor bli presentert i fotnoter.

4.3. Skandaler i datasettet

Basert på de nevnte kriteriene og med tanke på slutt punktet som er satt for datainnsamlingen sitter jeg igjen med et datasett som inneholder 41 skandaler. I tid brer skandalene seg fra 1971 frem til 2018, og alle tre forvaltningsnivåer er representert – kanskje ikke overraskende med en solid overvekt av politikere på de to nasjonale nivåene.

Totalt har det blitt hentet ut i overkant av 66 000 medieoppslag om skandalene fra Retriever Atekst. Selv om tallet kanskje høres høyt ut skal det nevnes at svært mange av artiklene er reproduserte NTB-meldinger som eksempelvis lokalaviser publiserer uredigert, samt typiske siteringssaker av andre medier sine saker som gjerne representerer noe nytt i skandalen. Det unike antallet medieoppslag er med andre ord betraktelig lavere – sannsynligvis rundt halvparten. Det at lokalavisene fatter interesse for skandalene er imidlertid et tegn på at skandalen har relevans for hele landets befolkning, og noe som kan kaste et interessant lys over omfanget de enkelte skandalene har. Tabell 4.2 viser den fulle oversikten over skandalene som utgjør datasettet for oppgaven. Datasettet i sin helhet finnes i *Appendiks 1*.

Tabell 4.2. Liste over skandaler som er med i skandaledatasettet

Politiker:	År:	Nivå:	Politiker:	År:	Nivå:
Sylvi Listhaug	2018	Regjering	Saera Khan	2008	Storting
Ulf Leirstein	2018	Storting	Åslaug Haga	2008	Regjering
Kristian Tonning-Riise	2018	Storting	Per-Ditlev Simonsen	2007	Lokalt
Olemic Thommessen	2018	Storting	Per Sandberg	2006	Storting
Trine Skei Grande	2018	Regjering	Kristin Krohn-Devold	2005	Regjering
Trond Giske	2017	Storting	Jan Birger Medhaug	2003	Lokalt
Trude Drevland	2015	Lokalt	Victor Norman	2004	Regjering
Erik Skutle	2014	Storting	Tore Tønne	2002	Regjering
Øyvind Halleraker	2013	Storting	Terje Søviknes	2001	Stortinget
Audun Lysbakken	2012	Regjering	Jan Simonsen	2001	Stortinget
Helge Solum Larsen	2012	Lokalt	Fatma Jynge	2000	Regjering
Roger Ingebrigtsen	2012	Regjering	Terje Rød-Larsen	1996	Regjering
Henning Warloe	2012	Storting	Øyvind Hedstrøm	1995	Storting
Bård Hoksrud	2011	Storting	Anders Hornslien	1995	Storting
Rune Øygard	2011	Lokalt	Jan P. Syse	1990	Regjering
Trond Birkedal	2011	Lokalt	Einfrid Halvorsen	1989	Regjering
Henning Skumsvoll	2011	Storting	Anne Lise Bakken	1988	Regjering
Liv Signe Navarsete	2010	Regjering	Carl I. Hagen	1987	Storting
Anne-Grete Strøm-Erichsen	2010	Regjering	Astrid Gjertsen	1986	Regjering
Jonas Gahr Støre	2010	Regjering	Per Borten	1971	Regjering
Manuela Ramin-Osmundsen	2008	Regjering			

Det kan være verdt å nevne noen ord om noen utvalgte enheter som er med i datasettet og som ikke ble.

Regjeringskollegene Jonas Gahr Støre, Anne-Grete Strøm-Erichsen og Liv Signe Navarsete var alle tre involvert i en skandale i 2010 der det kom frem overtramp fra de tre statsrådene når det kommer til å ta i mot gaver og skatte av dem. Samlet sett var dette en overordnet og felles skandale, men ettersom de tre politikerne valgte noe ulike strategier for å håndtere skandalen har de blitt tatt med som tre separate skandaler i datasettet. Navarsete sin skandale varte også noe lenger enn de to første, noe som gjør det naturlig å ha dette med som en egen skandale.

Kun et fåtall lokale skandaler har passert kravene for å komme inn i datasettet. Det var bare disse som fikk en omfattende dekning i riksmidlene, og som dessuten ble drevet videre av riksmidlene i tillegg til de lokale mediene. Av andre lokaler skandaler som ikke nådde opp er blant annet den såkalte *Terra-skandalen*, der en rekke kommuner investerte i fondsprodukter med høy risiko gjennom meglerhuset Terra (Sjølie 2007). Grunnen til at denne skandalen ikke ble med i datasettet er fordi den ikke har et klart personfokus – det er snarere organisasjoner som spiller rollene i denne skandalen og ikke enkeltpersoner. Det er også vanskelig å plassere denne skandalen konkret innenfor partipolitikken.

Som vi også ser er det ingen skandaler i datasettet før 1970. *Kings Bay-saken* som ledet frem til at Gerhardsen-regjeringen måtte gå av i 1963 (se Kristensen 2012) er den saken som ble vurdert sterkest som en skandale for datasettet. Den ble imidlertid ikke vurdert som en skandale innenfor de kriteriene som oppgaven setter fordi det ikke var et tydelig nok personfokus mot en person med partipolitisk tilknytning rundt overtrampet. Den enkeltpersonen som kritikken i saken rettes mot er embetsmannen Harry Lindstrøm, og kun i mindre grad representanter for regjeringen (Kristensen 2012, 275–278). Sammenlikner vi mediedrevet mot enkeltpersoner i andre maktskandaler som eksempelvis underskuddskandalen i Forsvaret der forsvarsminister Kristin Krohn-Devold var i sentrum for kritikken, blir det feil å gi denne saken samme status.

Det samme kan sies om kritikken som kom mot regjeringen i kjølvannet av 22. juli-kommisjonen sin rapport som kom drøyt ett år etter terrorangrepene i Regjeringskvartalet og på Utøya (NOU 2012: 14). Kritikken rettet seg i stor grad mot regjeringen som helhet, og selv om justisminister Knut Storberget og statsminister Jens Stoltenberg var i sentrum av denne kritikken, rettet den seg i all hovedsak ikke mot en enkeltperson, noe som gjør at det bryter med skandale-kriteriene som denne oppgaven har satt.

En annen kjent politisk skandale som ikke er med, er den såkalte Valla/Yssen-skandalen som endte med at LO-leder Gerd-Liv Valla måtte gå av (se Allern 2009). Denne saken er ikke med i datasettet av den enkle grunn at prefikset «politisk» ikke er bokstavlig nok: Skandalen fant sted i en *organisasjon* (LO), og ikke i et politisk parti. Derfor oppfyller ikke denne skandalen kriteriene mine i denne oppgaven.

I tillegg er det på sin plass å diskutere en skandale som *er* med, nemlig Trine Skei Grande sitt angivelige samleie med en ung gutt i et bryllup (Ruud 2018). Som jeg skal diskutere i neste kapittel er denne saken spesiell av flere grunner – kanskje mest av alt fordi den representerer den eneste skandalen i datasettet mitt der en kvinnelig politiker er den skandaliserte parten i en moralsk skandale.

Denne saken er også kontroversiell ettersom den skapte en debatt om hvor langt mediene skal gå i å omtale privatlivet til politikere – et moment som jeg også diskuterte i litteraturgjennomgangen. Med andre ord er den eneste moralske skandalen med en kvinnelig politiker i søkelyset så omdiskutert at noen mener at den aldri burde vært omtalt, og altså følgelig ikke vært en skandale. Grunnen til at skandalen får plass i datasettet mitt er fordi etter at saken ble først omtalt i Aftenposten (Ruud 2018) har den i flere omganger blitt trukket frem i riksmidlene, og blant annet generert et krav fra Venstre- nestleder om at Skei Grande må forklare seg (Fossen 2018) og en bryllupsgjest ba henne offentlig om å beklage (Konstad, Fossen og Magnus 2018). Fokuset har vært eksplisitt personrettet mot Skei Grande, og det har blitt generert godt over 100 medieoppslag eksklusivt om denne saken, noe som gjør jeg at mener at saken oppfyller kriteriene for å få plass i datasettet. Relativt sett er den ikke stor, og har heller ikke fått et utfall i skrivende stund.

4.4. Surveyeksperiment

«The experimental method is the most nearly ideal method for scientific explanation, but unfortunately it can only rarely be used in political science because of practical and ethical impediments.» (Lijphart 1971)

Heldigvis har det vært en rivende utvikling siden Lijphart skrev ordene over tidlig på 70-tallet. Den teknologiske utviklingen har sørget for at det er langt enklere og billigere å gjennomføre eksperimenter innenfor statsvitenskapen sammenliknet med hvordan det var for tre–fire tiår

tilbake, og det er også årsaken til at stadig mer forskning i samfunns- og statsvitenskapen benytter seg av eksperimentmetoden (Gaines, Kuklinsky og Quirk 2007, 2).

Det er svært mange fordeler knyttet til det å benytte seg av eksperimentet. Når målet med forskningen eksempelvis er å teste teorier om årsakssammenhenger kommer eksperimentet svært godt ut sammenliknet med andre metoder som er vanlige å bruke i samfunnsvitenskapen (Druckman, et al. 2011a, 4).

Å teste teorier og årsakssammenhenger er mulig i eksperimentet fordi man introduserer respondentene for to ulike «verdener» der gjerne bare én faktor varierer mellom de to verdenene, mens alt annet holdes konstant (Druckman, et al. 2011b, 16). Faktoren som varierer mellom gruppene av respondenter kalles for stimuli, og det er nettopp effekten (eller mangelen på effekt) av stimuliet man ønsker å studere når man foretar seg eksperimenter. Dermed deler man altså respondentene inn i ulike grupper som rent overordnet kalles for stimuligrupper (altså grupper som mottar stimuliet), og kontrollgrupper som ikke mottar stimuliet. Så lenge det er helt tilfeldig hvilken av disse gruppene respondentene plasseres i og alt annet holdes konstant, kan man utfra forskjellene i de gjennomsnittlige verdiene fra de to gruppene kunne si om effekten til stimuliet er signifikant eller ikke (Druckman, et al. 2011b, 17).

Jeg ønsker ganske enkelt å teste om det er en sammenheng mellom kjønn på en skandalisert politiker og hvordan velgerne evaluerer tilliten sin til politikeren etter skandalen. Det gjør eksperimentet til en svært passende metode for å belyse velgerperspektivet i denne oppgaven. Det er naturligvis viktig å se på hvordan politikerne håndterer skandaler som skandaledatasettet mitt vil hjelpe meg med å gjøre, men minst like viktig er det å studere hvordan velgerne reagerer på en skandale. I tråd med problemstillingen min vil det å se hvilken rolle kjønn til både politikere og velgere spiller under en skandale være viktig.

For min oppgave er det helt spesifikt surveyeksperimentet av de ulike eksperimenttypene som det er aktuelt å benytte seg av. Denne metoden har blitt mye brukt innenfor forskningen på stereotypier og kjønn, kandidatevaluering og dessuten en god del i skandaleforskningen (Carlson, Ganiel og Hyde 2008; Doherty, Dowling og Miller 2011; Smith, Smith Powers og Suarez 2005; Zemotjel-Piotrowska, et al. 2017; Doherty, Dowling og Miller 2014; Bhatti, Hansen og Leth Olsen 2013). Årsaken til det er at surveyeksperimentet har en rekke fordeler sammenliknet med klassiske observasjonsstudier og spørreundersøkelser. Først og fremst er det som nevnt enklere å trekke kausale slutninger ut fra et surveyeksperiment enn en klassisk

spørreundersøkelse ettersom man kan isolere ut ulike faktorer i stimuliene, som eksempelvis kjønn. På den måten kan man identifisere om for eksempel en mannlig politiker vurderes som mer kompetent enn en kvinnelig politiker, noe som ville vært veldig vanskelig å fastslå i en tradisjonell spørreundersøkelse (McGraw 2011, 188). I forlengelsen av dette er surveyeksperimentene langt bedre til å fange opp eksempelvis fordommer, ettersom det ikke nødvendigvis er helt klart hva det er forskeren er ute etter å finne ut med undersøkelsen.

4.4.1. Norsk Medborgerpanel

Ettersom det ikke finnes forskning på selve velgerperspektivet når det kommer til politiske skandaler i en norsk kontekst er jeg nødt til å samle inn også disse dataene til denne oppgaven. For å kunne trekke troverdige slutninger ut av oppgaven kreves det et representativt panel av respondenter og et såpass høyt antall enheter at det er nærmest umulig å gjennomføre på egenhånd som enkeltperson.

Derfor har gjennomføringen av surveyeksperimentet mitt blitt gjort av Norsk Medborgerpanel. Siden 2013 har Norsk Medborgerpanel foretatt halvårige spørreundersøkelser som inneholder spørsmål som omhandler ulike samfunnsaspekter i norsk kontekst, hvor en del av spørsmålene er gjentakende og noen spørsmål stilles kun i én av bølgene av undersøkelsen (Ivarsflaten, et al. 2017, 5). Nytt fra 2017 er at Norsk Medborgerpanel gjennomføres tre ganger i året, og mitt eksperiment var del av den siste bølgen som ble samlet inn i oktober og november 2017 (runde 10) (Ivarsflaten, et al. 2017, 5)

Respondentene til Norsk Medborgerpanel rekrutteres gjennom tilfeldig uttrekning fra Folkeregisteret, og utgjør et representativt utvalg for den norske befolkningen (Ivarsflaten, et al. 2017, 4). For å unngå at hver undersøkelse blir for lang å gjennomføre for hver enkelt respondent er hver bølge delt inn i ulike bolker. Èn av bolkene er en felles bolke som alle respondentene svarer på, mens resten av bolkene fordeles på tilfeldige grupper av respondentene. Eksperimentet mitt tilhører den siste bolken, noe som er årsaken til at antall enheter for min del er på 1483. Dette skal imidlertid være nok til å kunne trekke konklusjoner som det skal være mulig å generalisere over.

4.4.2. Eksperimentet

Selve spørsmålet som utgjør eksperimentet mitt er å finne i sin helhet i *Appendiks 2*. Eksperimentet består av tre stimuli: Skandale, kjønn og parti. Det vil si at halvparten av

respondentene får vite at en politiker er involvert i en skandale og den andre halvparten får ikke vite det. I hver av disse to gruppene er respondentene igjen delt inn i to nye undergrupper der kjønnnet på politikeren varierer mellom mann og kvinne. I tillegg varierer partitilhørigheten til politikeren mellom Arbeiderpartiet, Venstre og Fremskrittspartiet for alle respondentene.

Skandale-stimuliet baserer seg på en økonomisk skandale, noe som vi husker fra teorikapitlet er de mest skadelige skandalene for politikerne og dessuten den mest vanlige typen skandale (Doherty, Dowling og Miller 2014; Midtbø 2007, 29). Grunnen til at jeg har valgt en økonomisk skandale fremfor en moralsk skandale og maktskandale henger nettopp tett sammen med begrunnelsen for hvorfor økonomiske skandaler er så skadelige, nemlig at det ofte i stor grad ligger et overlegg bak handlingen og dermed er det vanskelig å sette spørsmålsteget ved «skyldspørsmålet» i skandalen (Midtbø 2007, 30).

Siden jeg er interessert i å se på kjønnseffektene av skandalen er det også viktig at skandalen fordeler seg noenlunde jevnt mellom kjønnene, og som vi kommer til å se i datasettet mitt er de økonomiske skandalene en type skandale der kvinnelige og mannlige politikere har jevn fordeling mellom seg. Dette bidrar til at det er en viss troverdighet i spørsmålet som respondentene skal ta stilling til, noe som er en faktor som påvirker validiteten til eksperimentet.

Videre varierer altså partitilhørigheten til politikeren mellom Arbeiderpartiet, Venstre og Fremskrittspartiet. Årsaken til at dette er med i eksperimentet er for å kunne studere hvorvidt ulik partitilhørighet har en betydning for hvordan velgerne evaluerer politikerne etter en skandale, men dette er altså ikke noe denne oppgaven kommer til å ta for seg. At politikeren knyttes til et spesifikt parti kan naturligvis ha en påvirkning på hvordan respondentene svarer på spørsmålet. De kan være spesielt positive til en politiker som kommer fra et parti de liker eller stemmer på, og tilsvarende negative til politikere som kommer fra andre partier.

Som nevnt kan surveyeksperimentet i sin helhet finnes i *Appendiks 2*. Kortversjonen av spørsmålet er at den fiktive politikeren som brukes i eksperimentet fremstilles som ung, fremmadstormende og høyt plassert i partiet sitt. Vedkommende sitter i Finanskomiteen på Stortinget, noe som ikke er tilfeldig – som det ble nevnt i teorikapitlet blir skandalen større jo høyere status politikeren har. Dermed kan en godt si at skandalen i eksperimentet er «skrudd til» for å skape mest mulig «sjokkeffekt» hos respondentene og dermed få et tydelig utslag, og gjerne nulle ut mulige labeffekter som kan påvirke måten respondentene svarer på (Gerring

2012, 271). Halvparten av respondentene får altså vite at politikeren er involvert i den nevnte skandalen, mens den andre halvparten kun får vite de generelle opplysningene om politikeren.

Respondentene blir bedt om å vurdere hvor stor tillit de har til politikeren på en skala frem 1 til 5, der 1 er «ingen tillit i det hele tatt» og 5 er «svært høy tillit».

Rent teknisk fungerer eksperimentet slik at de to dikotome variablene *treatment* og *kjønn_politiker* bestemmer kjønnet på politikeren og hvorvidt respondentene får vite om politikeren har vært innblandet i en skandale eller ikke. Dersom det er en skandale vil *treatment* bli kodet som 1. Tilsvarende vil *kjønn_politiker* bli kodet med 1 dersom det er en kvinnelig politiker, og 0 dersom politikeren er mann. Variabelen *skandale* inneholder alle svarene til respondentene, uavhengig av kjønn og stimuli. *Kjønn* er en dikotom variabel der mannlige respondenter kodes som 0 og kvinnelige respondenter kodes som 1.

Tabell 4.3. Variabler og enheter i surveyeksperimentet.

VARIABEL	N	GJ.SNITT	ST.AVVIK	MIN	MAKS
SKANDALE	1484	2,442	.997	1	5
TREATMENT	1484	.490	.500	0	1
<i>SKANDALE</i>	727				
<i>IKKE SKANDALE</i>	757				
KJØNN, POLITIKER	1484	.513	.499	0	1
<i>MANNLIG</i>	722				
<i>KVINNELIG</i>	762				
KJØNN, RESPONDENT	1484	.511	.500	0	1
<i>MANN</i>	725				
<i>KVINNE</i>	759				

Som vi ser av tabell 4.3. har det ikke oppstått noen tekniske problemer når det kommer til fordelingen av stimuli mellom respondentene – skandale-stimuliet er nesten helt jevnt fordelt, mens vi ser en liten overvekt av respondentene som får vite at politikeren er kvinne kontra mann. Tilsvarende ser vi en liten overvekt av kvinnelige respondenter i undersøkelsen.

Vi skal ikke lese altfor mye ut av gjennomsnittet på *skandale*-variabelen som er nokså lavt, ettersom det måler absolutt alle svarene i eksperimentet – altså både svarene der politikeren er skandalisert og ikke.

4.4.3. Surveyeksperimentets validitet og reliabilitet

Når det kommer til ekstern validitet og kausale effekter er også surveyeksperimentene i en særklasse blant metodene man kan bruke i samfunnsvitenskapen (Barabas og Jerit 2010, 227). Grunnen til det er at det er tilfeldig hvilke av respondentene som er mottakere av stimuliet i eksperimentet og hvem som ikke får det, noe som gjør at det er rimelig å anta at forskjeller mellom gruppen med respondenter som er mottaker av stimuliet og kontrollgruppen skyldes nettopp stimuliet eller fraværet av det.

Det er imidlertid en viss forskjell mellom det som jeg ønsker å måle effekten av (politisk skandale) og det som respondentene faktisk tar stilling til (overtrampet). Denne problemstillingen er det imidlertid lite vi kan gjøre noe med – det er umulig å gjenskape skandalen i et eksperiment, og i og med at jeg ønsker å måle den umiddelbare evalueringen av nettopp denne skandalen kunne jeg ikke gjort eksperimentet med en ekte skandale som det ville vært stor sjanse for at respondentene allerede hadde tatt stilling til på forhånd.

4.5. Oppsummering

I dette kapitlet har jeg altså tatt for meg både de to metodene og dataene som oppgaven vil bruke for å besvare problemstillingen – kategorisering av skandaler og surveyeksperiment.

Hensikten med kategoriseringen av skandalene er å belyse politikerperspektivet i skandalene. Dette gjør jeg ved å analysere mediedekningen rundt skandalene en rekke og kode dem etter en rekke variabler. Kodingen leder frem til et datasett over alle skandalene i norsk politikk etter som passer med definisjonen som denne oppgaven benytter seg av. På den måten vil jeg være i stand til å svare på problemstillingen for oppgaven når det kommer til hvorvidt kjønnet på politikeren har en påvirkning på hvordan skandalen blir håndtert og hvilket utfall den får. Innholdsanalysen munner ut i et datasett som består av 41 skandaler og et uttak fra Retriever Atekst på omtrent 66 000 medieoppslag om disse skandalene.

For å kunne besvare den andre delen av problemstillingen som tar for seg hvordan velgerne reagerer vil jeg altså bruke et surveyeksperiment for å kunne besvare problemstillingen.

Ved hjelp av Norsk Medborgerpanel vil omtrent 1500 respondenter vurdere hvor stor tillit de har til en fremmadstormende fiktiv politiker, der halvparten av respondentene får vite at politikeren har vært innblandet i en økonomisk skandale. Også kjønnet på politikeren varierer,

noe som gjør at eventuelle kjønnseffekter kan bli fanget opp av eksperimentet, noe som kan være med på å gi svar på den andre delen av problemstillingen.

5.0 Analyse av skandaler i norsk politikk

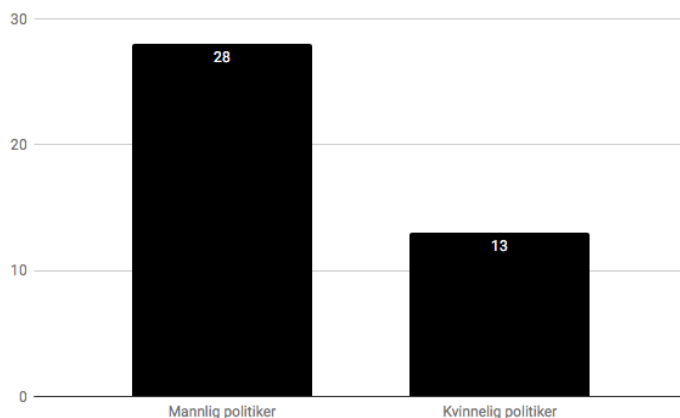
Analysen i dette kapitlet baserer seg på datasettet som er å finne i *Appendiks 1*. Alle tall som jeg henviser til i dette kapitlet kan finnes i datasettet. For å gjøre det lettere å relatere diskusjonen av funnene sammen med resultatene kommer jeg til å diskutere funnene fortløpende i begge analysekapitlene.

I det første analysekapitlet vil jeg altså ta for meg politikerperspektivet av skandalene, og dermed analysere skandaledatasettet. Gjennom analysekapitlet vil jeg ta for meg kjønnsfordelingen (5.1.), type skandale (5.2.), håndtering av skandalen (5.3.), varigheten av skandalene (5.4.), utfall (5.5.), comeback for skandaliserte politikere (5.6), mengde mediedekning under skandalene (5.7) og sykmeldinger under skandalene (5.8).

5.1. Kjønnsfordeling

Som vi ser i figur 5.1. er det en stor overvekt av mannlige skandaliserte politikere i datasettet. Dette er dog ikke unaturlig, all den tid det er og har vært en større andel mannlige politikere på de øverste nivåene i Norge.

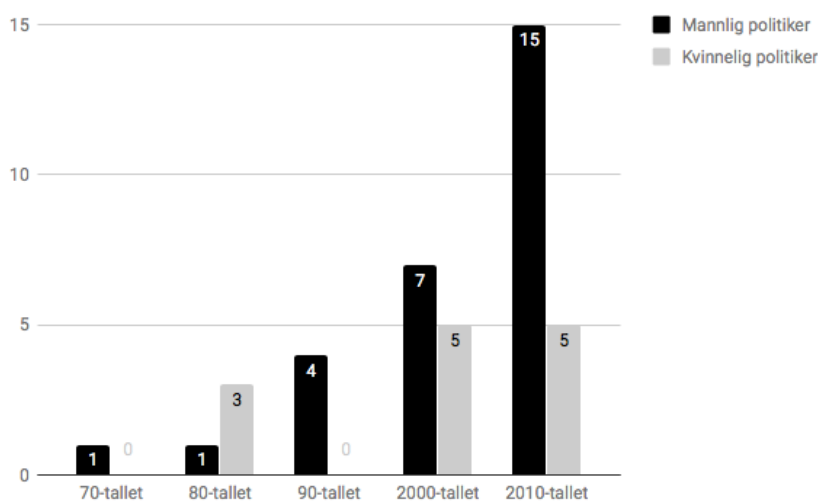
Figur 5.1. Fordeling av skandaliserte politikere etter kjønn.

Kilde: Se *Appendiks 1*. N = 41

En kunne derimot tenke seg at jo nærmere vi kommer vår tid, og i takt med at kvinneandelen på eksempelvis Stortinget og i regjeringen øker, at vi ser en større utjevning av mannlige og kvinnelige skandaliserte politikere.

Figur 5.2. Fordeling av skandaliserte politikere etter kjønn og tiår

Kilde: Se *Appendiks 1*. N = 41

Som vi ser av figur 5.2. er imidlertid ikke dette tilfelle. Mens 3 av 4 skandaler på 80-tallet var med en kvinnelig politiker i hovedrollen, holdt kvinnene seg helt unna skandaler på 90-tallet. De to siste tiårene har antallet kvinnelige skandaliserte politikere stabilisert seg på fem, dog med et halvannet år igjen av inneværende tiår. Dessuten er det verdt å nevne at 2 av de 5 skandalene med kvinnelige politikere på 2010-tallet har kommet i 2018.

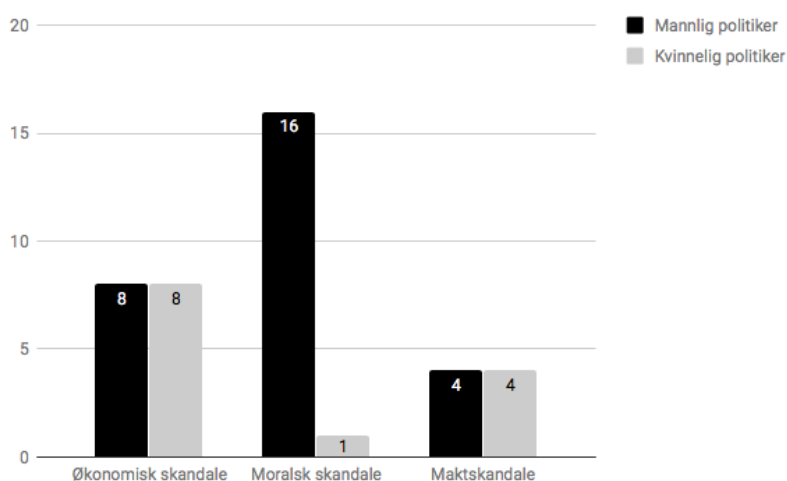
Med dette forbeholdet i bakhodet kan vi altså si at de kvinnelige politikerne ikke ser ut til å havne i flere skandaler etter hvert som kvinneandelen blir høyere og skandalene generelt kommer tettere, i hvert fall ikke når vi ser på fordelingen i inneværende tiår.

5.2. Type skandale

Fra teorikapitlet husker vi at vi har tre hovedtyper av skandaler: Maktskandaler, moralske skandaler og økonomiske skandaler. Figur 5.3. viser fordelingen mellom de ulike skandaletypene kategorisert etter kjønn på politikerens⁴.

⁴ Forskjellen mellom hvilke typer skandaler mannlige og kvinnelige politikere havner i er signifikant på femprosentnivå ($f = 4,52$, $p = .0142$).

Figur 5.3. Fordeling av skandaletyper basert på kjønn

Kilde: Se *Appendiks 1*. N = 41

5.2.1. Maktskandaler

Som vi ser av figur 5.3. fordeler maktskandalene seg helt jevnt mellom mannlige og kvinnelige politikere – 4 mannlige og 4 kvinnelige politikere har vært involvert i en maktskandale. I gjennomsnitt ser vi i *Appendiks 1* at maktskandalene i gjennomsnitt tar 16 dager før de får et utfall, mens medianen er 11. Maktskandalene endte med at 6 av 8 skandaliserte politikere måtte trekke seg.

Går vi bak tallene ser vi at maktskandalene nesten utelukkende finner sted på det høyeste forvaltningsnivået, nemlig i regjeringsposisjon. Kun én maktskandale har hatt sitt utspring i Stortinget, og i denne skandalen var stortingspresidenten den skandaliserte politikeren (NTB 2018).

5.2.2. Moralske skandaler⁵

Videre ser vi at det er de moralske skandalene der forskjellene mellom kjønnene er størst blant de ulike skandaletypene. Kun én kvinnelig politiker, Trine Skei Grande, er blant de skandaliserte kvinnene, og som nevnt i metodekapitlet er også dette den skandalen som kanskje er den mest omdiskuterte i hele skandaledatasettet – debatten rundt skandalen har dreid seg vel så mye om hvorvidt man kan kalle saken for en skandale enn selve det angivelige overtrampet

⁵ Som man kan se i *Appendiks 1* er det et ekstremtilfelle blant de moralske skandalene når det kommer til varighet og tid før utfall, nemlig Rune Øygard-skandalen. Underveis i analysen kommer denne skandalen til å være tatt ut av gjennomsnittstall som har med tid å gjøre, ettersom Øygard-skandalen bidrar til å blåse opp tallene slik at de blir misvisende. Tall medregnet Øygard-skandalen blir presentert i fotnoter.

i saken. Dette funnet skal jeg diskutere nærmere i kapittel 5.2.4. Av 16 skandaliserte politikere har 12 måtte trekke seg som en konsekvens av den moralske skandalen.

5.2.3. Økonomiske skandaler

I den siste typen av skandaler, nemlig økonomiske skandaler, ser vi igjen det samme mønsteret som manifesterte seg i den første typen, nemlig at kjønnsfordelingen er helt jevn – 8 kvinner og 8 menn. Dette er i så måte med på å underbygge hvor ulike funnene fra de moralske skandalene faktisk er. Også de økonomiske skandalene ender som oftest med at politikeren må trekke seg.

5.2.4. Diskusjon av funnene

Det funnet som er mest tydelig når det kommer til type skandale som er relevant for problemstillingen for denne oppgaven er utvilsomt den åpenbare underrepresentasjonen av kvinner når det kommer til de moralske skandalene. Som jeg nevnte i metodekapitlet er det bare Trine Skei Grande sin skandale som har blitt kodet som en moralsk skandale i datasettet. Enda mer oppsiktsvekkende blir det når de to andre skandaletypene viser full balanse mellom kjønnene.

Det er viktig å merke seg at jeg bruker en svært vid definisjon av hva som er en moralsk skandale. De moralske skandalene omfatter ikke bare seksuelle forhold, men også saker som alkohol- og rusmisbruk, upassende og krenkende uttalelser og øvrige typer overtramp som ikke passer inn i de to andre kategoriene.

En mulig forklaring kan naturligvis være at kvinnelige politikere har en høyere moralsk standard (som i så fall vil være i tråd med de generelle kjønnsstereotypene som ble trukket frem i litteraturgjennomgangen) enn de mannlige politikerne, og dermed klarer å holde seg unna slike overtramp. I så fall er det naturligvis et funn i seg selv i denne oppgaven, men da er det rart at de kvinnelige politikerne åpenbart feiler like mye som mennene i vurderingene når det kommer til saker som omfattes av maktskandalene og de økonomiske skandalene. Nettopp dette er et sterkt argument for at den lave kvinneandelen av skandaler i datasettet skyldes den lave kvinneandelen generelt i politikken, og ikke at kvinnelige politikere oppfører seg så mye bedre enn de mannlige. Dette strider imidlertid noe mot funnet fra forrige underkapittel, nemlig at de kvinnelige politikerne ikke ser ut til å havne i flere skandaler etter hvert som kvinneandelen blir høyere og medietrykket blir større.

Forklaringen trenger imidlertid ikke nødvendigvis ligge hos kvinnene – den kan like gjerne ligge hos mennene. Det er ingen hemmelighet at menn er overrepresentert på statistikk når det kommer til seksuell trakassering og overgrep, og dette kan gi et utslag på denne typen skandaler. Hadde de moralske skandalene *kun* omfattet seksuelle forhold, kunne dette vært en forklaring som man kunne gått videre med. Når den derimot omfatter andre forhold som krenkende ytringer og rus, blir det en litt for enkel forklaring. Kvinner er uansett representert på alle disse statistikkene, og en skulle tro at politikerne gjenspeilte det, som de gjør i de andre typene skandaler.

Derfor kan en annen mulig forklaring være at Trine Skei Grande bare representerer toppen av isfjellet, og at eksempelvis mediene ikke har hatt det samme søkelyset på moralske overtramp hos kvinnelige politikere enn hos menn.

En siste forklaring, som til dels henger sammen med den forrige forklaringen, er at de kvinnelige politikerne i mindre grad enn menn oppsøker, og havner i, maktkamper. Dermed er de kvinnelige politikerne mindre truet av «sovende bjørner» som kan spille ut slike saker i mediene som et ledd av en maktkamp. På den måten er også tilfanget av slike saker mindre hos mediene som gjør at eventuelle overtramp ikke når offentligheten. Her kommer vi til en av de metodiske svakhetene i oppgaven: Politikerperspektivet fortelles kun gjennom mediene. Fremtidig forskning på skandaler kunne hatt stor nytte av dybdeintervjuer med tidligere skandaliserte politikere som kan nøste opp i spørsmål som dette som vanskelig lar seg avdekke utelukkende ved hjelp av mediene som kilder.

I forlengelsen av dette viser Aalberg (2005) at kvinnelige politikere har mye mindre uformell kontakt med journalister enn menn, noe som gjør at en kan tenke seg at de kvinnelige politikerne har en høyere terskel for å delta i transaksjonene på det som Allern og Pollack (2009a) kaller for «skandalenes markeds plass». De har rett og slett færre åpenbare kanaler å lekke informasjon om overtramp slik at de blir kjent for offentligheten. Dette argumentet følger dog logikken om at kvinnelige politikere kun lekker informasjon om overtramp om andre kvinner, noe som gjør at hovedpoenget med at kvinnelige politikere sannsynligvis holder seg unna maktkamper blir stående.

Dersom vi går bak tallene og ser på et utvalg av de spesifikke økonomiske skandalene der kvinner er involvert, ser vi at det ofte brukes forhold på hjemmebane som forklaringer (eller

rettferdiggjøringer om du vil) på overtrampene. Einfrid Halvorsen trakk seg som forbrukerminister i 1989 på grunn av systematiske underslag fra foreningskassen i Skien Handel og Kontor, men forklarte overtrampene i retten med at hun og familien var i en økonomisk umulig situasjon på grunn av at ektemannen til stadighet stiftet gjeld bak ryggen hennes (NTB 1989).

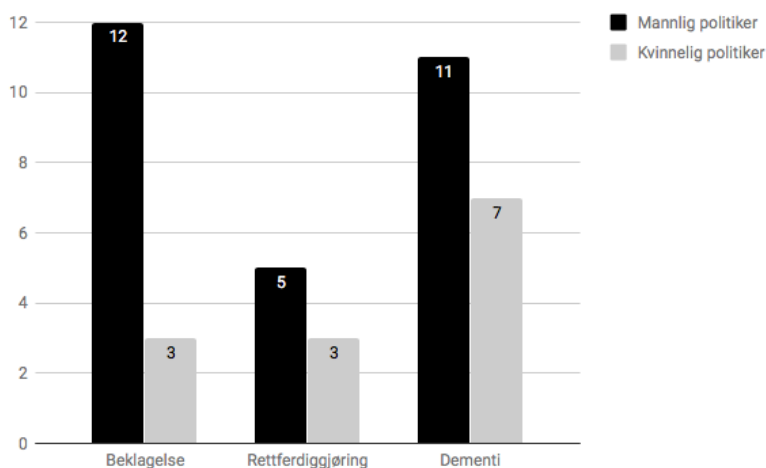
Tilsvarende forklarte Trude Drevland pressen at hun hadde rotet med fakta i forbindelse med håndteringen av Viking Cruice-skandalen i 2015 på grunn av et intenst mediepress kombinert med at ektemannen på tidspunktet skandalen fant sted nylig hadde blitt dømt i tingretten for underslag (Haga, et al. 2015; NTB 2015). Den angivelige rotingen med fakta hadde en direkte innvirkning på hvordan skandalen ble kodet i datasettet, nemlig som rettferdiggjøring.

At familieforhold eller andre nære relasjoner blir trukket inn i skandalen, utover at politikeren trekker seg «for å få mer tid til familien», er noe vi ser stort sett bare i skandaler der kvinnelige politikere er involvert. Om dette er en bevisst kommunikasjonsstrategi for å myke opp imaget etter en skandale er ikke denne oppgaven i stand til å svare på, men det er uansett et funn som er verdt å merke seg.

5.3. Håndtering av skandalen

Som jeg var så vidt innom i litteraturgjennomgangen kan måten politikerne håndterer skandalen på, ha stor betydning for hvordan skandalen utvikler seg videre. Spørsmålet er om en kan se en forskjell mellom kjønnene på hvilken måte de velger å håndtere skandalen på.

Figur 5.4. Kjønnfordeling basert på type primærreaksjon.

Kilde: Se *Appendiks 1*. N = 41

Som vi ser av figur 5.4. brukte kun 3 av 13 skandaliserte kvinnelige politikere beklagelse som sin primærstrategi, mens 12 av 32 mannlige politikere gjorde det samme. 7 av 13 kvinnelige politikere, altså over halvparten av casene i datasettet, velger å benekte eller dementere skandalen. 3 av 13 kvinnelige politikere valgte å rettferdiggjøre skandalen, mens 5 av 32 mannlige politikere valgte den samme strategien⁶.

Oppsummert ser vi altså at mens de mannlige politikerne som er involvert i skandaler fordeler seg noenlunde jevnt mellom de to hovedstrategiene – beklagelse og dementi, fordeler majoriteten av de kvinnelige politikerne seg mellom dementi og rettferdiggjøring av skandale⁷.

En må naturligvis ta høyde for at antallet kvinnelige enheter i datasettet er langt lavere enn det som er tilfellet for de mannlige politikerne. Fra litteraturgjennomgangen husker vi imidlertid Hornnes (2009, 170–172) som i sin analyse av skandalene rundt Åslaug Haga, Manuela Ramin-Osmundsen og Gerd-Liv Valla peker på at årsaken til at disse politikerne står på sitt og benekter skandalen ikke er en angrepsstrategi, men en forsvarsstrategi. Ved å benekte skandalen og prøve å snu narrativet i skandalen prøver de å sette overtrampet i et bedre lys, og håper å opprettholde et godt omdømme og image. Oles (2008, 191–192) mente i forlengelsen av det Hornnes argumenterer for at kvinner reagerer på denne måten fordi det er viktigere for dem å forklare hva som ledet frem til overtrampet enn å beklage det. På den måten tolkes kvinnene slik at de bruker de «harde» strategiene.

I tillegg husker vi fra teorikapitlet at blant de få stereotypene knyttet til kvinnelige politikere som ble rangert signifikant høyt i Schneider og Bos (2014) sin survey var nettopp dikatoriske tendenser. Nå skal vi ikke lese altfor mye inn i selve ordbruken, men det er definitivt mulig å tyde inn her at velgerne ser på kvinnelige politikere som mer overkjørende og kanskje mindre opptatt av dialog med en slik beskrivelse.

Tar vi utgangspunkt i disse forklaringene på hvordan de kvinnelige politikerne håndterer skandalene kontra sine mannlige kolleger ser vi at vi får et motsatt utfall enn det som hypotese 3 sier at vi skal få. At de kvinnelige politikerne beklager skandalene i langt mindre grad enn

---

⁶ Forskjellen mellom hvilke strategier som mannlige og kvinnelige politikerne velger er ikke signifikant ($f = .43$, $p = .6530$)

⁷ Ingen av de skandaliserte politikerne i datasettet mitt har valgt å delegere bort vurderingen av alvorlighetsgraden til uavhengige tredjeparter. Det er kanskje ikke så overraskende når vi har i bakhodet at jeg kun konsentrerer meg om skandaler der det er et eksplisitt personfokus. Denne strategien er mer nærliggende å bruke eksempelvis for organisasjoner, bedrifter eller liknende.

mannlige politikere kan rett og slett ha noe med at de kvinnelige politikerne føler at de har mer å bevisse enn mannlige politikere. Som også Hornnes (2009, 173) påpeker: Det å beklage seg medfører at man svelger sin egen stolthet og fremstår som svak. Dersom kvinnelige politikere fremstår som svake kan det implisitt være med på å bekrefte at kvinner ikke egner seg i tunge verv, derfor overkompenserer de ved å bruke de mest risikable strategiene. Om tradisjonelle kjønnsstereotyper som at kvinner er svakere enn menn spiller inn i dette handlingsmønsteret er nok en oppgave for fagfelt som psykologien og sosiologien å svare på, snarere enn statsvitenskapen.

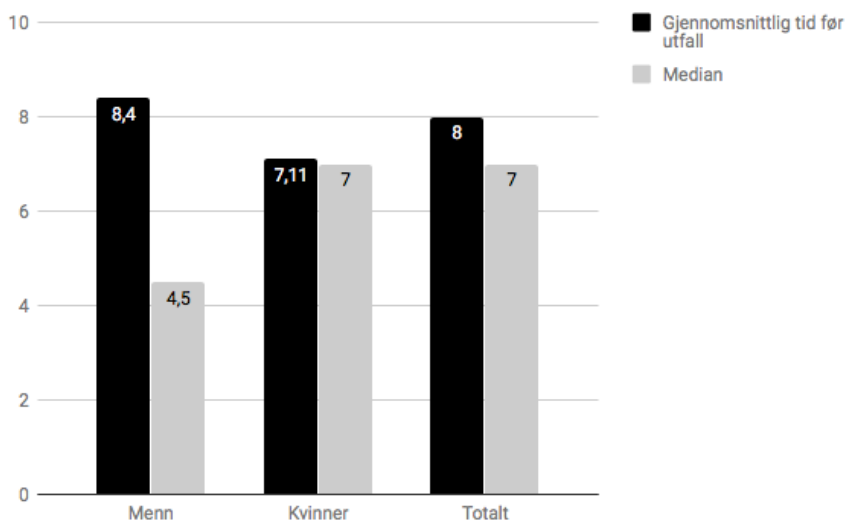
Uansett passer ikke disse funnene helt sammen med den mulige forklaringen på hvorfor kvinnelige politikere ikke rammes av moralske skandaler fordi de holder seg unna maktkamper som jeg trakk inn tidligere i diskusjonen. At de kvinnelige politikerne velger å «sjanse» for at de risikable strategiene skal gi uttelling gir i hvert fall uttrykt for at de kjemper en maktkamp på vegne av seg selv. Det er naturligvis mulig å tenke seg at viljen til maktkamp stopper her. En kan dermed tenke seg at de har sterkere aversjoner mot å gå inn i konflikter med andre, og at dermed færre «sovende bjørner» har såkalte drittpakker på dem som de kan rammes når står i en skandale selv.

5.4. Varighet

I skandaledatasettet har jeg to variabler som måler tid i skandalen. Grunnen til det er at skandalen nødvendigvis ikke er over selv om politikeren har trukket seg eller fått sparken. Nye overtramp komme frem i lyset etter at politikeren har trukket seg, noe som gjør at vi ikke kan si at skandalen er over selv om den har fått et utfall. Dessuten måler jo *tid før utfall* bare politikerne som har trukket seg, og vi må ha et felles mål for alle skandalene uavhengig av utfall.

Som figur 5.5. viser er det forskjell mellom kjønnene når det kommer til tiden det tar før skandalen får et utfall. Mens menn har en høyere gjennomsnittstid enn kvinner før skandalen får et utfall, har kvinnelige politikere en langt høyere *mediantid* før utfall enn menn. Det er heller ikke unaturlig, all den tid menn er langt mer innblandet i moralske skandaler enn kvinner. Disse typene skandaler har vi sett tar kortere tid før de får et utfall enn de andre skandaletypene, og dermed bidrar dette til å trekke medianen et godt stykke ned. En kan også tenke seg at de «harde» strategiene som de kvinnelige politikerne bruker er de strategiene som bidrar til at skandalen trekker ut i tid.

Figur 5.5. Gjennomsnittlig- og mediantid før utfall av skandalene, basert på kjønn⁸

Kilde: Se *Appendiks 1*. N = 30. Målt i antall dager

Som vi kan se er forskjellen mellom median og gjennomsnitt på kvinnene mer eller mindre ganske liten, noe som viser at det er få «uteliggere» blant skandalene som trekker snittet kunstig opp blant de kvinnelige politikerne.

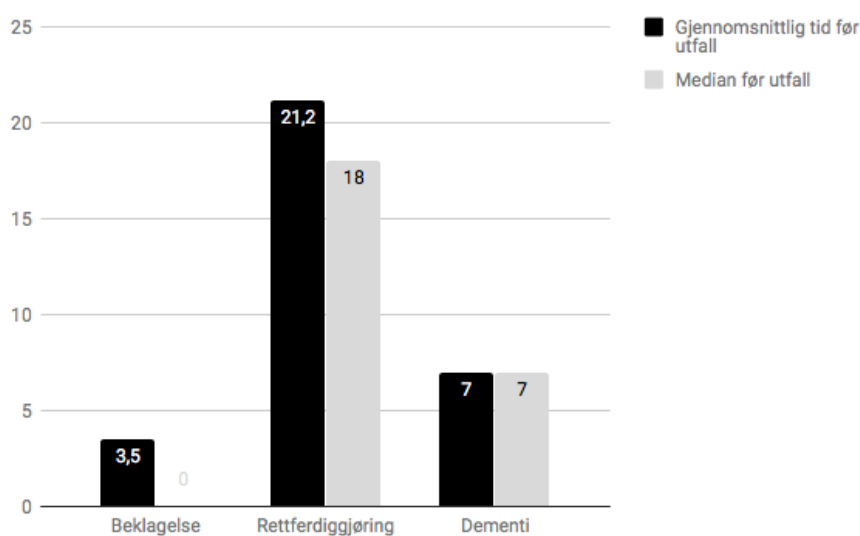
5.4.1. Strategi sin påvirkning på tid før utfall

Vi har altså sett hvordan det er forskjeller mellom kjønnene når det kommer til mediantiden før skandalene får et utfall. Figur 5.6. viser hvordan strategien politikerer velger for å håndtere skandalen påvirker hvor lang tid det tar før skandalen får et utfall.

I skandaler der politikerer bruker beklagelse som primærreaksjon ser vi at utfallet kommer tidligst. I snitt tar det 3,5 dager (medianen er 0) før utfallet er et faktum. Snittet trekkes ned av at en god del av skandalene i denne kategorien får et utfall samme dag som overtrampet blir kjent ved at politikerer beklager og trekker seg.

⁸ Tallene er basert på at Rune Øygard-skandalen er trukket ut. Gjennomsnittsverdien på menn blir 29,29 dager med denne skandalen og medianverdien blir 6 dager. Totalt gjennomsnitt med Øygard-skandalen er 22,63 dager og median på 7 dager.

Figur 5.6. Gjennomsnittlig- og mediantid før utfall i skandaler, basert på strategi

Kilde: Se *Appendiks 1*. N = 30. Målt i antall dager

Når det kommer til skandalene der politikeren benekter overtrampet tar det noe lenger tid før utfallet er klart – akkurat én uke, 7 dager⁹.

Å rettferdiggjøre overtrampet under en skandale er den strategien som gjør at skandalen trekker mest ut. Gjennomsnittstiden for disse skandalene er 21,2 dager, mens medianen ligger på 17 dager.

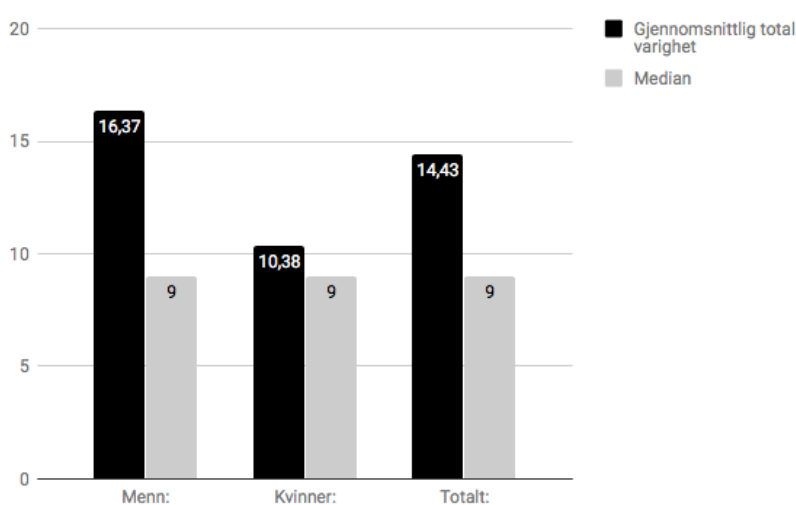
Oppsummert ser vi at det å beklage overtrampet gjør at utfallet blir klart tidligere enn hvis man velger de to strategiene der man enten benekter overtrampet eller prøve å rettferdiggjøre det. Det passer godt sammen med teorien om at de to siste strategiene gir blod på tann for pressen og politiske motstandere, og som dermed kan være med på å sende inn de sovende bjørnene i skandalen dersom den ikke får et utfall tidlig. Dette forklarer også at basert på medianen tar det lenger tid før en skandale med kvinnelige politikere får et utfall sammenliknet med skandaler der en mann er i sentrum: Strategiene er med på å påvirke tiden som gjør utslag på de kvinnelige politikerne som gruppe.

⁹ Tar vi med Rune Øygard-skandalen tar det i snitt 40,85 dager før disse skandalene får et utfall.

5.4.2. Total varighet for skandalene

Ser vi på skandalenes totale varighet som figur 5.7. viser kjønnsfordelingen av, ser vi at det er noen skandaler som er med på å blåse gjennomsnittsverdiene en god del opp blant de mannlige politikerne, selv når Rune Øygard-skandalen er utelatt fra utvalget. Ser vi imidlertid på median-tallene er det svært liten forskjell mellom kjønnene når det kommer til den totale varigheten av skandalen – begge kjønn ligger på 9 dager mediantid for skandalene¹⁰.

Figur 5.7. Gjennomsnittlig- og mediantid for total varighet av skandalene¹¹

Kilde: *Se Appendiks 1*. N = 40. Målt i antall dager.

Det vi altså ser at mens de kvinnelige politikerne bruker lenger tid før skandalene deres får et utfall, jevner det seg mer ut mellom kjønnene når man ser på den totale varigheten av skandalen, så lenge vi ser på mediantidene for mannlige og kvinnelige politikere. Det tyder på at strategi og skandaletype har påvirkning på tiden det tar før skandalen får et utfall, men ikke på den totale varigheten av skandalen. Dette kan forklare den store forskjellen mellom kjønnene når det kommer til tid før utfall, og tilsvarende likheten mellom kjønnene på den totale varigheten.

¹⁰ Forskjellen mellom kjønnene er ikke signifikant ($t = .8527$)

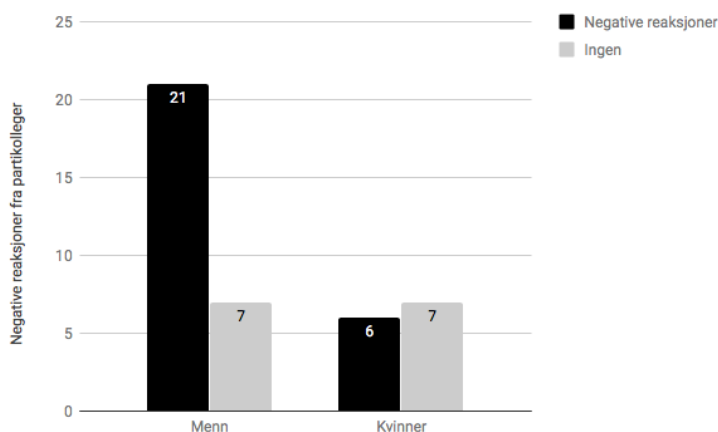
¹¹ Gjennomsnittlig total varighet når man tar med Rune Øygard-skandalen er 37,30 dager. Median for menn når Øygard-skandalen er med er 11 dager. Total varighet og median medregnet Øygard er henholdsvis 33 dager og 10,5 dager.

5.5. Negative reaksjoner fra partikolleger

En annen variabel som jeg har kodet hver skandale etter, er hvorvidt skandalen er med på å generere kritikk fra partikolleger underveis i skandalen. Grunnen til at dette er en variabel av interesse er fordi den kan si noe om hvor politikeren står i partiet under og etter skandalen og hvorvidt politikeren ennå har støtte eller står alene. Det kan også si noe om alvorlighetsgraden til skandalen: Dersom skandalen ses på som veldig alvorlig kan det for noen være et behov for å markere avstand til den skandaliserte politikeren ved å gå åpent ut og kritisere vedkommende.

For problemstillingen er det dessuten relevant å se om det er snakk om kjønnsforskjeller her, og om eksempelvis de kvinnelige politikerne høster mer åpen kritikk fra partikolleger sine enn de mannlige politikerne. Figur 5.8. viser fordelingen mellom mannlige og kvinnelige politikere.

Figur 5.8. Negative reaksjoner fra partikolleger, fordelt etter kjønn

Kilde: Se *Appendiks 1*. N = 41

Som vi ser av figur 5.8. er det snarere de mannlige politikerne som høster negativ kritikk fra partifellene sine enn de kvinnelige politikerne¹². Fordelingen mellom kvinnelige politikere som høster kritikk fra partikolleger er så jevn som den kan bli, mens det er en solid overvekt av de mannlige politikerne som høster negative reaksjoner. Går vi bak tallene kan vi finne en forklaring på den store forskjellen: Kun tre moralske skandaler har endt *uten* kritikk fra partifeller. Med den solide overvekten av menn i denne skandaletypen, gjør dette også utslag på denne variabelen.

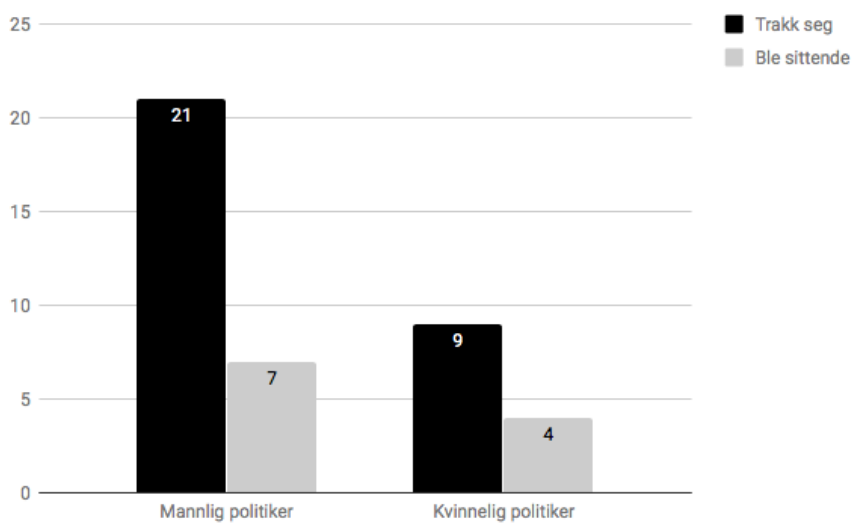
¹² Forskjellen mellom kjønnene er ikke signifikant ($f = 2,73, p = .1063$)

5.6. Utfall av skandalene

Dersom man skal legge til grunn at fra et politikerperspektiv vil et vellykket utfall av skandalen være å beholde jobben sin og bli sittende etter at skandalen har gått over, er det vanskelig å gi et entydig råd om hvilken strategi som er mest effektiv for å nå det målet. Vi ser nemlig at de aller fleste skandalene ender med at politikeren må trekke seg.

Figur 5.9. Utfall av skandalen basert på kjønn

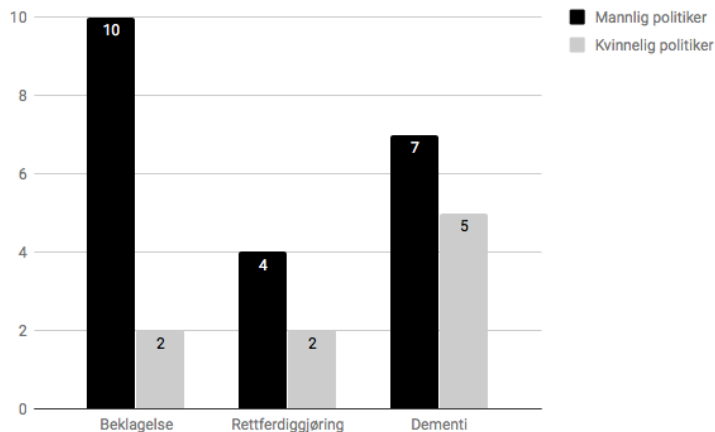

Kilde: Se *Appendiks 1*. N = 41

Når det kommer til kjønnsfordelingen på utfallene er det ikke store forskjeller å snakke om. Den store majoriteten av både mannlige og kvinnelige politikere trekker seg som en konsekvens av skandalen. Riktig nok ble snaut 40 prosent av de kvinnelige politikerne sittende (5 av 13), mens 28 prosent av de mannlige politikerne ble sittende¹³.

¹³ Forskjellen mellom kjønnene når det kommer til å trekke seg er ikke signifikant ($f = .0, p = .9867$).

Figur 5.10. Strategier brukt av skandaliserte politikere som måtte trekke seg

Kilde: Se *Appendiks 1*. N = 30

Skandaler flest ender altså med at politikerne må trekke seg. Godt over halvparten av skandalene ender slik, og vi ser ingen gevinst for å velge de «harde» strategiene hos de kvinnelige politikerne. 9 av de 13 kvinnelige politikerne trakk seg etter skandalen, andelsmessig noenlunde på linje med de mannlige politikerne der 21 av 28 trakk seg etter skandalen. 4 av 15 politikere som beklaget overtrampet fikk bli sittende etter at skandalen var over.

Faktisk ser vi at den mest effektive strategien for å bli sittende etter en skandale er å benekte overtrampet og stå på sitt. Årsakene til dette kan være mange. En skal naturligvis ikke underslå at i noen skandaler kan benektelsen være reell og ektefølt og at politikeren enten vet eller mener at overtrampet ikke har blitt begått. Eventuelt kan det også rett og slett hende at politikeren mener at overtrampet ikke er stort nok til å beklage og gå av på.

Her kan vi trekke inn igjen Bourdieu (1998) sitt begrep, samvittighetsdirektører, altså at mediene setter den moralske terskelen høyere enn det politikerne og velgerne gjør. På grunn av mediens definisjonsmakt er politikerne nødt til å forholde seg til det som mediene setter på dagsorden, selv om både opposisjonspolitikere og velgere innerst inne mener at saken eller overtrampet ikke er verdt alt oppstyret. Når mediene kjører hardt på for at en politiker bør trekke seg er nok det en storm som det er vanskelig å stå oppreist i. Men som empirien viser er det altså noen politikere som klarer å ri stormen av og bli sittende, til tross for sterke motforestillinger fra mediene.

I forlengelsen av dette kan partitilhørigheten til den skandaliserte politikeren spille inn. En av politikerne som ble sittende etter å ha nektet å beklage overtrampet sitt var stortingsrepresentant

for Fremskrittspartiet, Per Sandberg, da han gikk på talerstolen i Stortinget etter å ha drukket akevitt. Selv om overtrampet ble kritisert blant annet av daværende stortingspresident Thorbjørn Jagland (Dagbladet 2006) valgte Sandberg å bli sittende og ikke beklage episoden, men heller uttale at «jeg blir aldri politisk korrekt» (Adresseavisen 2006).

En siste faktor som kan spille inn som vil gjøre dem til en gangbar strategi for å beholde jobben er altså dersom de institusjonelle forholdene legger til rette for det. Denne strategien kan imidlertid vise seg å være risikabel, og en kan tenke seg at det var en slik strategi tidligere justisminister Sylvi Listhaug prøvde seg på i de tidlige fasene av skandalen hun var innblandet i våren 2018. Verken hun eller statsminister Erna Solberg hadde nok sett for seg at hele opposisjonen skulle samle seg bak et mistillitsforslag mot Listhaug. Listhaug valgte altså å trekke seg i forkant av avstemningen av mistillitsforslaget.

5.7. Comeback

Vi har altså sett at stort sett ender alltid skandalene med at politikerne må trekke seg. Noe helt annet er hvorvidt det er mulig å komme tilbake etter en skandale og om vi ser noen forskjeller mellom kjønn her.

Overordnet kan vi slå fast at skandalene er skadelige for politikerne også på lang sikt. Av de 30 skandalene der politikerne har gått av har bare 4 kommet tilbake på et tilsvarende eller høyere nivå enn der de var da skandalen inntraff. Selv om det er små kjønnsforskjeller når det kommer til utfallene av skandalene er det langt større forskjell når det kommer til sjansene en politiker har for å gjøre comeback etter en skandale. Ingen av de 13 skandaliserte kvinnelige politikerne har gjort comeback etter skandalene de har vært involvert i.

Også her er det snakk om små tall, og vi skal naturligvis være forsiktige med å lese for mye inn i at det ikke er noen kvinnelige politikere som gjør comeback når det totale antallet uavhengig av kjønn er bare 4.

All den tid det ligger én beklagelse, to demerter og en rettfærdiggjøring bak skandalene som har gitt comeback for politikerne i etterkant ser man ikke noe entydig mønster på hvilken strategi politikerne bør velge for å gjøre comeback. Med andre ord kan vi ikke si at den store underrepresentasjonen av skandaliserte kvinnelige politikere som gjør comeback skyldes strategien de velger å bruke under skandalen. Dette kan være med på å styrke mistanken om at kjønn kan være en bidragsyter til utfallet.

Går vi bak tallene ser vi imidlertid at de to eneste comebackene som man kan omtale som helt utvilsomme comeback i datasettet er skandalene til Bård Hoksrud og Terje Søviknes. Begge skandalene disse to politikerne var involvert i var moralske og begge representerer Fremskrittspartiet. Som det ble vist i litteraturgjennomgangen er de moralske skandalene de minst skadelige (Doherty, Dowling og Miller 2011), og illustrerer dessuten nok en gang godt hvordan partitilhørighet kan være en faktor under og etter en skandale. Hoksrud og Søviknes har gjort comeback som henholdsvis statssekretær i Samferdselsdepartementet og som olje- og energiminister. Det skal imidlertid nevnes at utnevnelsen av Søviknes som statsråd ikke foregikk uten debatt i etterkant (Fondenes, Henschien og Fabritius Christoffersen 2017).

Eksemplene med Hoksrud og Søviknes indikerer i hvert fall at kanskje type skandale og partitilhørighet spiller en større rolle enn hvordan man håndterer skandalen i utgangspunktet. Det skal understrekes at vi har for få enheter i datasettet, spesielt når det gjelder kvinnelige politikere, til å kunne generalisere ut fra empirien så langt, men at kombinasjonen moralsk skandale og det å representere et parti som ikke fronter seg selv som et moralparti kan gjøre veien tilbake lettere.

Snur vi på det hele ser vi at det som Doherty, Dowling og Miller (2011; 2014) antyder, nemlig at økonomiske skandaler er de mest skadelige, stemmer ettersom ingen norske politikere har gjort comeback etter en økonomisk skandale. Tilsvarende tyder det også på at funnet deres om at moralske skandaler er minst skadelig også stemmer. For de kvinnelige politikerne er dette dårlig nytt, ettersom de som nevnt er særdeles underrepresentert i den skandalekategorien som det er lettest å gjøre comeback fra, men gir samtidig svar på hvorfor Trine Skei Grande kunne tiltre som kulturminister parallelt med at overtrampet hennes ble kjent i mediene.

Avslutningsvis er det på sin plass å nevne noen ord om de siste comebackene som muligens er litt mer diskutabile. Audun Lysbakken ble nemlig valgt som partileder for Sosialistisk Venstreparti (SV) rett etter at han hadde gått av som barne- og likestillingsminister (Haga og Mæland 2012) etter en maktskandale der en underorganisasjon av ungdomspartiet til SV fikk penger fra departementet uten at det hadde blitt lyst ut på forhånd (NTB 2012). Også her var det noe debatt rundt valget av Lysbakken ettersom SV ville ha en leder som ikke satt i regjeringen, men Lysbakken ble uansett valgt til det høyeste vervet i partiet og har hatt det siden – noe som gjør at jeg mener at det kvalifiserer som et comeback.

Den siste politikeren som har blitt kodet som et comeback er tidligere statsminister Per Borten. Etter at han måtte gå som statsminister etter det som omtales som «lekkasjesaken» i 1971 (se Sørebo 1971), kom Borten tilbake noen år senere som stortingspresident (Stortinget 2016). Å få tilliten som stortingspresident etter en skandale må sies å være et comeback, og passer også med de kriteriene som jeg satte i operasjonaliseringen for hva som kan regnes som et comeback, selv om det kanskje intuitivt ikke umiddelbart høres ut som et comeback.

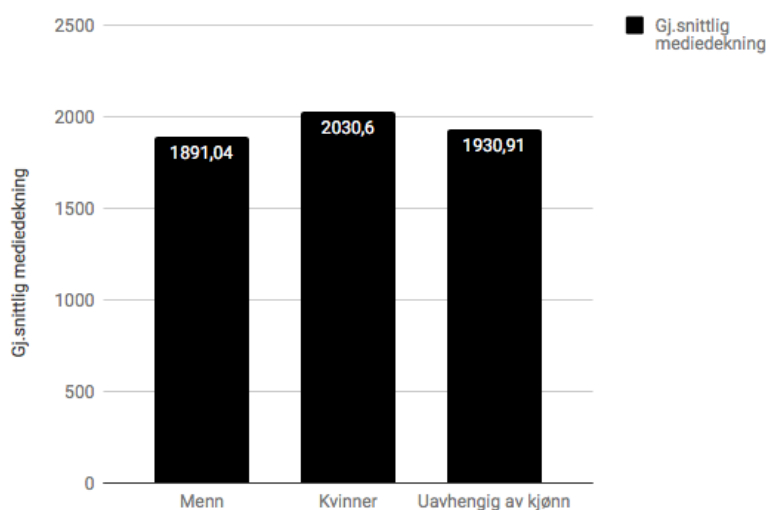
Kjønnsforskjellene til tross, det er altså svært vanskelig å gjøre comeback etter en skandale – så vanskelig at vi kun har to veldig klare eksempler på det i datasettet mitt.

5.8. Mengde mediedekning

Den neste variabelen jeg skal ta for meg er medietrykk – det vil si hvor mange individuelle medieoppslag hver skandale genererer. Det er viktig å analysere denne variabelen ettersom vi må vite om det er en forskjell rent kvantitativt i hvordan skandaler med mannlige og kvinnelige politikere dekkes.

En skandale der det er en mannlig politiker som står i sentrum for skandalen får i gjennomsnitt 1891 medieoppslag, mens skandaler med kvinner i sentrum i gjennomsnitt får 2031 oppslag. Totalt får en skandale i gjennomsnitt 1931 medieoppslag. Med andre ord får de kvinnelige politikerne i gjennomsnitt mer mediedekning per skandale¹⁴.

Figur 5.11. Totalt antall medieoppslag per skandale i snitt

Kilde: Se *Appendiks 1*. N = 41

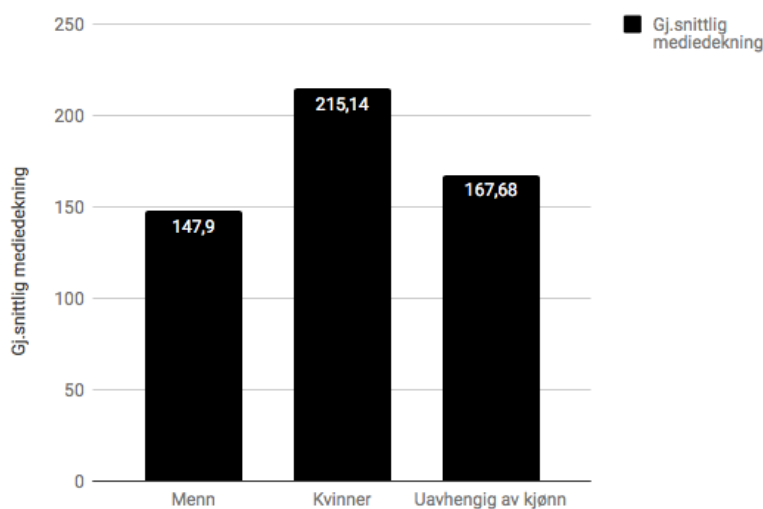
¹⁴ Forskjellen i mediedekningen mellom kjønnene er ikke signifikant ($t = -.0854$)

Igjen bør det likevel understrekes at datasettet ikke måler vinklingene i disse sakene, og at vi ikke kan slå fast at det er en forskjell rent kvalitativt i hvordan de ulike kjønnene blir behandlet av mediene i skandalene.

5.8.1. Mengde mediedekning per dag

Ikke bare måler tallene fra figur 5.11. dårlig hvordan mediene vinkler skandalene fordelt på kjønnene, men de fanger heller ikke opp variasjonen i lengden på skandalene. Vi husker at de kvinnelige politikere havner ofte i de mest tidkrevende skandalene, noe som kan være med på å forklare resultatene vi fikk i forrige tabell. Jo lenger skandalen varer, jo mer mediedekning vil naturligvis også skandalen generere. Spørsmålet er om også den daglige mediedekningen er større for kvinner enn for menn. Figur 5.12 prøver å gi et svar på dette spørsmålet.

Figur 5.12. Gjennomsnittlig antall daglige medieoppslag per skandale

Kilde: Se *Appendiks 1*. N = 41

Vi ser altså at de kvinnelige politikere også per dag får i gjennomsnitt mer mediedekning når de er utsatt for en skandale enn sine mannlige kolleger. Mens det totale gjennomsnittet ligger på rundt 168 oppslag om dagen, ligger kvinnene på rundt 215 medieoppslag om dagen når skandalen står på, mens skandaler med mannlige politikere i gjennomsnitt har 148 daglige medieoppslag¹⁵.

¹⁵ Forskjellen i gjennomsnittlig daglig mediedekning mellom kjønnene er ikke signifikant ($t = .9718$)

Betyr dette at mediene behandler kvinnelige og mannlige politikere annerledes under skandale? Det er mange faktorer som kan være med på å påvirke det at de kvinnelige politikerne får langt mer daglig mediedekning enn de mannlige politikerne. Det kan skyldes at skandalene som de kvinnelige politikerne er innblandet i rett og slett er større, eller at strategien som vi har sett de bruker bidrar til å mediedekningen blir større, fordi de ikke klarer å legge saken død tidlig.

Det som imidlertid er verdt å merke seg i denne forbindelse er at mine funn stemmer godt overens med de funnene Bromander (2012) gjør i sin studie av politiske skandaler i Sverige. Også her blir skandalene med kvinnelige politikere langt mer dekket enn skandaler der menn innehar hovedrollen. Dermed har vi altså vist at i to ellers så egalitære stater når det kommer likestilling mellom menn og kvinner dekker mediene skandalene med kvinnelige politikere kvantitativt mer enn skandaler med menn, noe som i det minste er med på å støtte opp om antagelsen om at kjønn er en avgjørende faktor.

Her kan vi igjen trekke inn Aalberg (2005) sin forskning. Skandalene oppstår ikke i et vakuum – mediene er i likhet med de skandaliserte politikerne de aller viktigste aktørene under en skandale. Nevnte Aalberg (2005) peker på at kvinnelige stortingspolitikere har et helt annet syn på mediene enn sine mannlige kolleger. Mens kvinnene ser på mediene som et potensielt hinder for å nå karrieremålene sine, ser mennene på mediene som en aktør som kan *hjelpe* dem med å nå målene sine.

Her er spørsmålet hvordan man skal tolke årsakssammenhengene. Kommer denne medieskepsisen fra de kvinnelige politikerne sin side av at de blir behandlet annerledes av mediene enn menn? Føler de seg i større grad mistenkeliggjort og urettferdig behandlet av mediene enn menn, eller kommer det bare av naturlige kjønnsforskjeller? Rent kvantitativt finner i hvert fall denne oppgaven antydninger til at de kvinnelige politikerne blir behandlet annerledes i mediedekningen. Spørsmålet er om behandlingen av de kvinnelige politikerne er annerledes også når det kommer til det kvalitative – altså hvilke vinklinger mediene velger og hvilke overtramp de kjører saker på og ikke.

I den allerede introduserte Haga-skandalen ble dette spørsmålet reist av statsviter Frank Aarebrot som uttalte mens skandalen sto på at hele skandalen var kvinnekiskriminering av verste sort fra mediene sin side, og at det ikke hadde vært en sak dersom Åslog Haga hadde vært mann (Vårt Land 2008). På dette punktet kommer imidlertid denne oppgaven til kort. Fremtidig forskning på skandaler bør ta for seg kvalitative komparative studier av skandaler

der mannlige og kvinnelige politikere er involvert og undersøke om det forekommer ulik behandling av kjønnene også på dette punktet.

Kvinnenes mediaskepsis kan også være en med på å forklare hvorfor de velger strategiene som de gjør for å håndtere skandalene. Dersom de føler at mediene er ute etter å ta dem er det ikke en unaturlig reaksjon å reagere med benektelse eller rettfærdiggjøring når noe man har gjort havner i mediene. Dessuten kan det at de mannlige politikerne har en mer strategisk tilnærming til mediene være med på å bidra til at mediene rett og slett har et bedre forhold til de mannlige politikerne, som gjør at de ikke får like hard medfart i spaltene når de først er involvert i en skandale. Dette blir imidlertid bare spekulasjoner og går langt utover de rammene som denne oppgaven er i stand til å trekke slutninger rundt.

Vi husker også fra litteraturgjennomgangen det som Kleberg og Widestedt (2002) viste til, nemlig at kvinner i arbeidslivet som bruker samme strategier som sine mannlige kolleger, blir straffet for å gjøre dette fordi de fjerner seg fra kvinneligheten sin. Om dette er noe som kan være med på å forklare den mer intense mediedekningen er vanskelig å si, men Kleberg og Widestedt (2002, 91–92) antyder at det kan gjøre utslag i at kvinnelige politikere er mer sårbare for mediedrev og politiske skandaler. Det som kvinnene har gjort er bare å tilpasse seg spillereglene som var på arenaen da de ankom den.

På den annen side har de mannlige politikerne tatt innover seg mediens stadig økende innflytelse over politikken ved å ha løpende uformell kontakt med journalister og dessuten bruke de «smarte» strategiene for å håndtere skandalene slik at de går fort over.

Det vi ser er to tilpasninger menn og kvinner gjør som blir mottatt med motsatte fortegn. Kvinnene blir «straffet» for å forlate kvinneligheten sin, mens mennene blir belønnet for god kontakt med journalister og effektive strategier.

5.9. Sykmeldinger under skandaler

Jeg har bare så vidt vært innom en faktor som ikke skal undervurderes når vi studerer skandaler, nemlig de personlige påkjenningene som følger med det å være i sentrum av skandalene og oppleve trykk både fra mediene og fra andre politikere. I Norge har vi Tore Tønne-skandalen som endte med at Tønne tok sitt eget liv (Midtbø 2007, 36) som eksemplet på hvor langt det mediedrevet kan gå. I nærmest hver eneste biografi skrevet av en politiker med førstehåndserfaring fra skandaler nevnes det hvor stor påkjenning medietrykket har på kropp

og sjel for dem (se Duckert og Karlsen 2017). En parameter på hvordan medietrykket virker inn hos politikerne kan være hvorvidt de sykmeldes under skandalen eller ikke.

Som vi kan lese ut av *Appendiks 1* har litt under halvparten, 12 av 32, skandaliserte politikere blitt sykmeldt underveis i skandalen. Andelsmessig kommer kjønnene nokså likt ut: Blant de kvinnelige politikerne ble cirka 30 prosent (4 av 13) sykmeldt under skandalen, og blant de mannlige politikerne ble cirka 28 prosent sykmeldt (8 av 28)¹⁶. At vi har med små tall å gjøre understrekes nok en gang når vi ser at andelen kvinnelige politikere som sykmeldes gikk en god del ned etter at Trine Skei Grande og Sylvi Listhaug (som begge ikke sykmeldte seg) ble lagt inn i datasettet.

Det er med andre ord ikke mulig å si at det er snakk om store kjønnsforskjeller når det kommer til sykmeldinger under en skandale. Grunnen til at denne variabelen er med i utgangspunktet er fordi den kan være med på å kaste lys over den forrige analyserte variabelen, altså mediedekningen. Tanken var at dersom medietrykket under en skandale er stort, vil også den kroppslige påkjenningen av skandalen bli større som vil føre til flere sykmeldinger. Følger man den tankegangen burde de kvinnelige politikerne ha en høyere frekvens av sykmeldinger enn de mannlige. Dette finner jeg altså ikke bevis for i analysen – andelen sykmeldinger blant både mannlige og kvinnelige politikere ligger på rundt 30 prosent.

Med andre ord virker ikke det som at det er styrken på mediedekningen rundt skandalen, men bare skandaletrykket generelt, som leder frem til en sykmelding. På den annen side kan man igjen trekke inn poenget til Oles (2008) om at det er viktig for de kvinnelige politikerne å ikke vise tegn til svakhet under skandalen – noe som en del kanskje ville ment det ville være å ty til sykmelding når stormen står på som verst. Dette er et poeng som nok en gang understreker behovet for mer forskning med førstehåndskilder fra skandaliserte politikere som kan belyse spørsmål som dette.

5.10. Oppsummering

Analysen av skandaledatasettet har altså vist at kvinnelige politikere i større grad enn sine mannlige kolleger velger de mer risikable strategiene når de havner i en skandale – det vil si at de i de fleste tilfellene enten benekter eller rettferdiggjør skandalen. På grunn av at disse strategiene bidrar til at det tar lenger tid før skandalen får et utfall, ser vi også en ganske stor

---

¹⁶ Forskjellen mellom kjønnene når det kommer til sykmelding er ikke signifikant ($f = .04, p = .8377$)

forskjell mellom kjønnene når det kommer til dager før utfall – medianen er 4,5 dager hos mannlige politikere og 8,5 dager hos kvinner.

Et annet funn som har blitt gjort i analysedelen er at kvinnelige politikere er svært underrepresentert når det kommer til moralske skandaler. Bare én kvinnelig politiker har vært utsatt for en moralsk skandale i norsk politikk – en kjønnsforskjell som naturligvis også er. Når det kommer til de to andre skandaletypene – økonomiske- og maktskandaler, ser vi imidlertid at kjønnsfordelingen er helt jevn.

Ingen kvinnelige politikere har klart å gjøre comeback ut fra den nokså strenge definisjonen av comeback som denne oppgaven opererer med, altså at de kommer tilbake på et tilsvarende eller høyere nivå i etterkant av skandalen. Dette er imidlertid vanskelig for politikere generelt å klare – bare fem politikere har klart å gjøre comeback fra en skandale.

De kvinnelige politikerne opplever også et sterkere daglig medietrykk mens skandalen holder på. I gjennomsnitt får en skandale der en kvinne er i sentrum over 70 flere daglige medieoppslag enn skandalene der en mann er i sentrum av begivenhetene.

6.0 Analyse av surveyeksperiment

Som jeg har nevnt tidligere er det naturligvis viktig å studere hvordan politikerne håndterer skandaler, slik som jeg analyserte i forrige kapittel. Dog er det minst like viktig å studere hvordan velgerne reagerer på skandalene, og hvordan det påvirker tilliten til politikerne. Ikke minst er det relevant å finne ut hvorvidt kjønn på politikerens (og eventuelt også kjønn på velgeren) spiller en rolle i forbindelse med skandalen. Vi har allerede sett noen forskjeller fra politikerperspektivet når det kommer til kjønn, og i dette kapitlet vil jeg altså finne ut om man kan se kjønnsforskjeller også fra velgerperspektivet.

I 6.1. analyserer og diskuterer jeg kjønn sin effekt under politiske skandaer, mens i kapittel 6.2. tar jeg for meg den generelle effekten skandaler har på tilliten velgerne har til politikerne. Som i forrige analysekapittel vil jeg også i dette kapitlet diskutere funnene underveis.

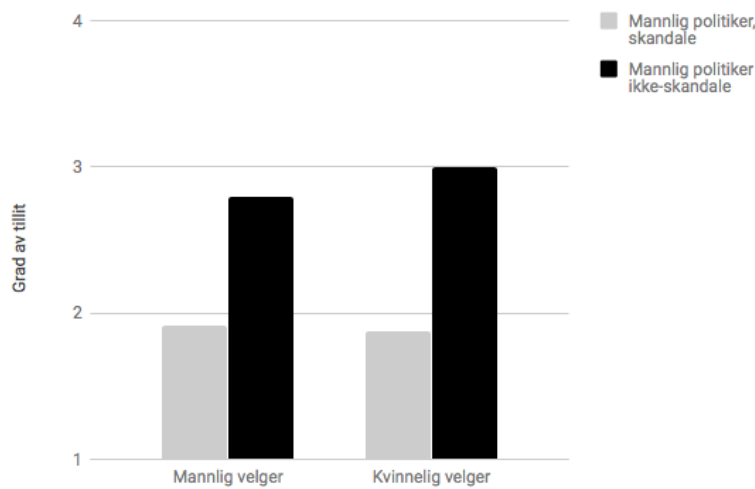
6.1. Kjønns effekter i politiske skandaler

Jeg har altså gjennomført et surveyeksperiment ved hjelp av Norsk Medborgerpanel der hensikten er å avdekke to ting: Skandalenes effekt på tilliten den spesifikke skandaliserte politikerens, samt kjønn sin effekt på tilliten til en politiker under en skandale – både hos politikerens og hos velgerne. Se metodekapitlet for en grundig gjennomgang av variablene og *Appendiks 2* for å lese spørsmålet som ble stilt til respondentene.

Det første jeg ønsker å finne ut er altså hvilken effekt kjønn, altså både hos politikerens og respondenten, har på tillitsvurderingen med og uten skandale-stimuliet.

Figur 6.1. og 6.2. går mer spesifikt inn på fordelingen av kjønnene på politikerne med og uten en skandale.

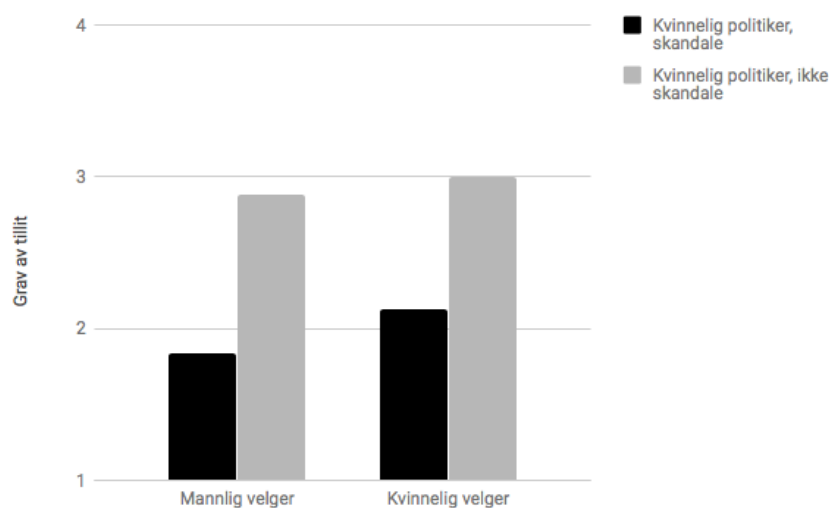
Figur 6.1. Grad av tillit til mannlig politiker med og uten skandale-stimuli

Kilde: Norsk Medborgerpanel, runde 10. N = 1484

Som vi ser i figur 6.1. har de kvinnelige velgerne marginalt høyere tillit til den mannlige politiker enn de mannlige respondentene dersom politikerer ikke er involvert i en skandale. Dette snur imidlertid når respondentene blir utsatt for skandalestimuliet – da gir de mannlige respondentene en marginalt høyere tillitsscore til politikerer. Fallet i tillit etter en skandale er med andre ord kraftigere hos de kvinnelige respondentene når skandale-stimuliet spiller inn sammenliknet med de mannlige respondentene.

Figur 6.2. Grad av tillit til kvinnelig politiker med og uten skandale-stimuli

Kilde: Norsk Medborgerpanel, runde 10. N = 1484

Når det kommer til kvinnelige politikerne ser vi at uten skandale-stimuliet er de mannlige respondentene marginalt mer positive til en kvinnelig politiker enn en mannlig politiker, mens

de kvinnelige respondentene ikke ser ut til å gjøre noe forskjell i tillitsvurderingen når det kommer til kjønn: Det er nærmest ingen forskjeller i hvordan de kvinnelige respondentene evaluerer politikerne når skandale-stimuliet ikke er gitt.

Tabell 6.1. Differanse i tillitsscore mellom mottatt stimuli og ikke-mottatt stimuli

	Kvinnelig respodent	Mannlig respodent
Mannlig politiker	1,12	0,88
Kvinnelig politiker	0,87	1,04

Mer interessant blir det når vi ser på tillitsvurderingen de forskjellige kjønnene gir når skandale-stimuliet er med i spørsmålet. De mannlige respondentene straffer den kvinnelige skandaliserte politiker marginalt *hardere* enn den mannlige skandaliserte politiker. Derimot ser vi at de kvinnelige respondentene straffer den skandaliserte kvinnelige politiker *mindre* enn de gjorde med den mannlige skandaliserte politiker.

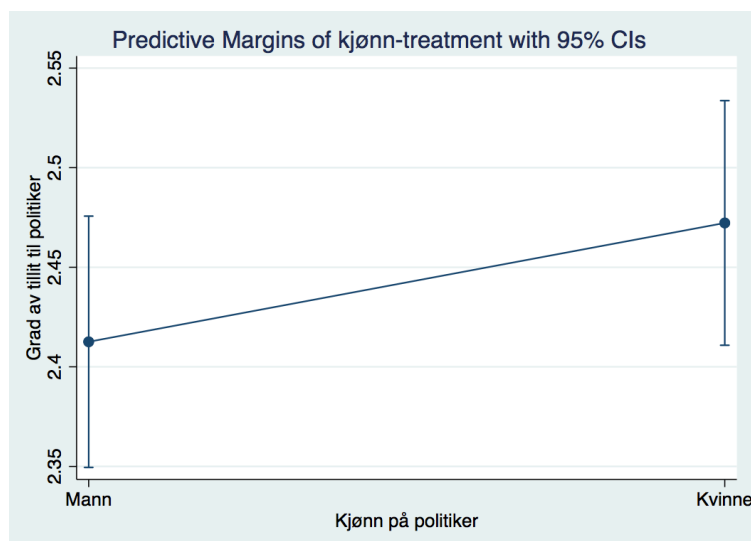
Med andre ord: Straffen respondentene gir til sitt eget kjønn er omtrent helt lik, og man straffer det motsatte kjønn hardere – og straffen de kvinnelige respondentene gir til de mannlige politikerne er hardere enn straffen mannlige respondenter gir til kvinnelige politikere.

6.1.1. Signifikans

Vi har altså sett at kjønn har en effekt på hvordan respondentene evaluerer den skandaliserte politiker i eksperimentet, men har fortsatt til gode å vite om effekten er signifikant. Derfor har jeg kjørt en toveis ANOVA-modell for å teste om de to gruppene er signifikant forskjellige fra hverandre.

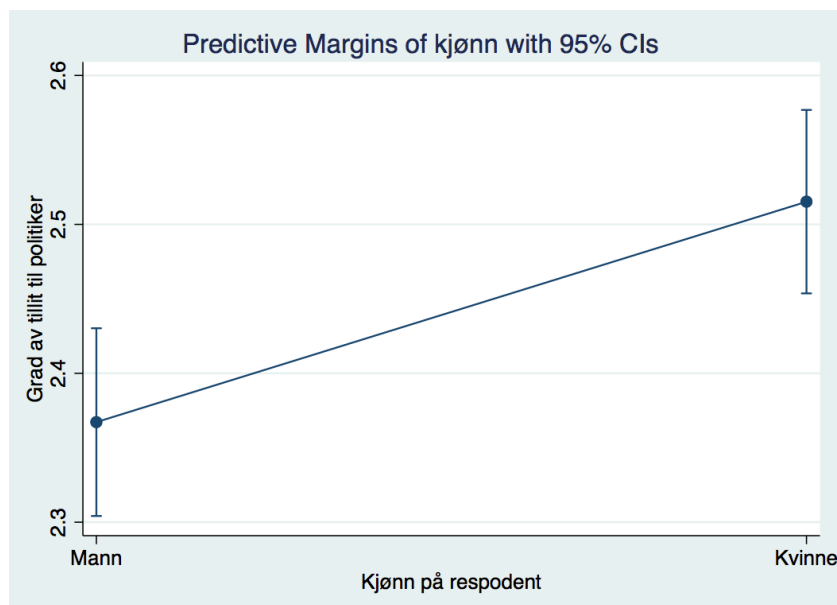
Først tester jeg signifikansen av stimuliet som avgjør kjønn på politiker, og om det har en signifikant effekt på tillitsevalueringen respondentene gjør.

Figur 6.3. Signifikanstest av kjønnsstimuli sin effekt på tilliten til politikeren

Figur 6.3. viser at den gjennomsnittlige tillitsscoren går marginalt opp når man går fra en mannlig politiker til kvinnelig politiker, men ettersom konfidensintervallene overlapper kan vi ikke si at effekten av kjønnsstimuliet er signifikant ($f = 1,69$).

Figur 6.4. Effekten av respondentens kjønn på tillit til politiker

Det neste jeg ønsker å teste er hvilken effekt kjønnen på respondenten har på tillitsevalueringen, og hvorvidt denne effekten er signifikant. Som vi ser i figur 6.4. øker tillitsscoren til politikeren når man går fra mannlig til kvinnelig respondent, og ettersom konfidensintervallene ikke

overlapper er effekten av kjønn på respondenten signifikant, ($f = 10,60$), nesten helt nede på et ettprosentsnivå, men altså med god margin på et femprosentsnivå.

6.1.2. Diskusjon av funnene

Eksperimentet mitt støtter ikke den opprinnelige antagelsen om at kjønn på politikeren spiller noe rolle for velgerne sin del under en skandale. Det må sies å være godt nytt både for mannlige og kvinnelige politikere: Ingen har en fordel eller ulempe knyttet til sitt eget kjønn under en skandale – i hvert fall ikke hos velgerne. At kjønn er en mindre viktig faktor for norske velgere enn hva vi har sett i forskningen fra andre land kan forklares med det poenget jeg startet hele oppgaven med: Kvinner har spilt en stor rolle på det øverste politiske nivået i Norge i flere tiår allerede. Det kan ha bidratt til at mange av respondentene som har vært med på eksperimentet mitt rett og slett ikke har tenkt over kjønnspronomenet på politikeren når de har gitt tillitsscoren sin.

På den annen side er det like fullt verdt å bite seg merke i at begge kjønnene er mer positivt innstilte til en skandalisert politiker av sitt eget kjønn enn av det motsatte. Dette peker på at kjønn fremdeles spiller en viss rolle under skandaler, men kanskje ikke helt på den måten jeg hadde sett for meg da jeg gikk i gang med arbeidet. Det er nemlig ikke en systematisk undervurdering av ett kjønn, men derimot en skepsis til det motsatte kjønn. Funnene mine antyder rett og slett et bias mot det motsatte kjønn, i hvert fall når politikeren er assosiert med noe negativt.

I en teoretisk kontekst er det imidlertid vanskelig å plassere funnene mine. Fra teorikapitlet husker vi at kvinnelige velgere har en større tilbøyelighet til å støtte kvinnelige politikere enn omvendt. Dette kan være med på å si noe om kvinners historiske status som en underdog-aktør i politikken – altså at kvinnelige velgere «heier» mer på kvinnelige politikere enn hva mannlige velgere gjør med mannlige politikere. I en norsk kontekst har imidlertid ikke dette funnet en støtte, snarere viste Aalberg og Todal Jensen (2007) at for kvinnelige velgere spiller kjønn en *mindre* rolle, mens hos menn er det viktigere.

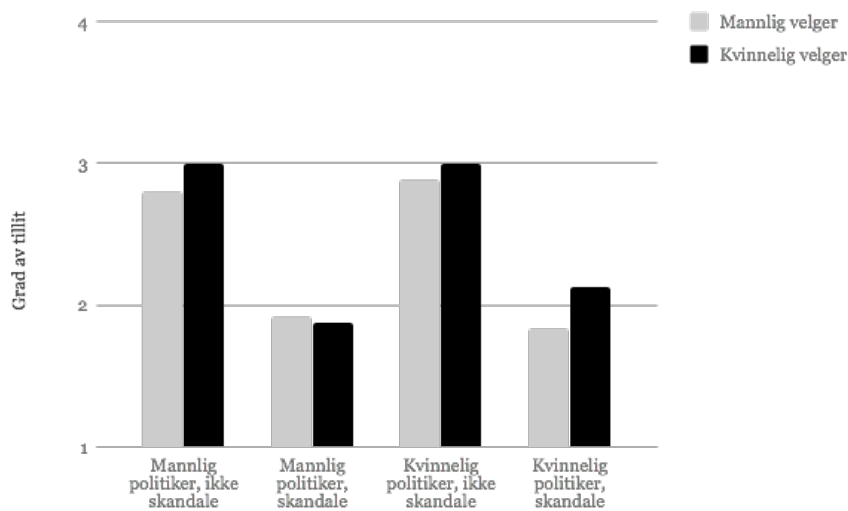
Teori som *kan* være med på å gi en forklaring på forskjellene er det som Schneider og Bos (2014) viser, nemlig at kjønnsforskjellene først slår inn når det motsatte kjønn er forbundet med noe negativt. I så fall tyder det på at tilbøyeligheten til å se gjennom fingrene på overtramp er større når politikeren tilhører ditt eget kjønn. Med andre ord spiller kjønn en rolle, men en litt annerledes enn hva jeg hadde sett for meg på forhånd.

6.2. Effekten av skandale

Vi har allerede sett en antydning til det allerede, men hvilken effekt har en skandale på tilliten velgerne har til en politiker?

For å illustrere på best mulig måte effekten av de to stimuliene viser figur 6.5. gjennomsnittsverdiene for hver av gruppene er plassert inn i et diagram, hvor de svarte søylene representerer kvinnelige respondenter og de lyse søylene representerer de mannlige respondentene.

Figur 6.5. Tillit til politikere som enten har vært i en skandale eller ikke.

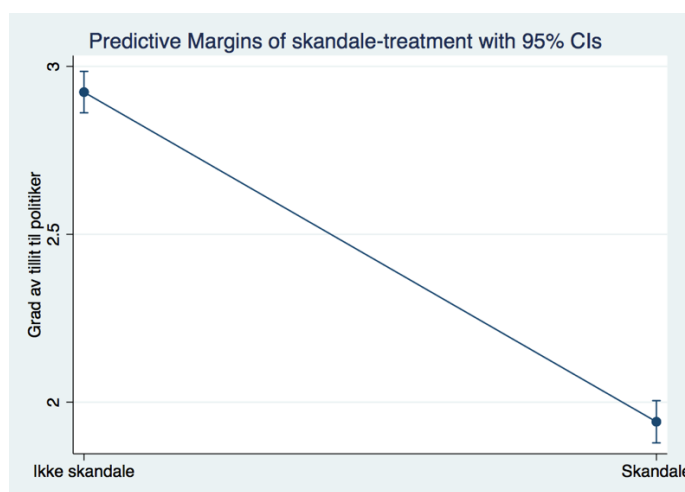
Overordnet ser vi altså at skandalen har en sterk effekt på tilliten som velgerne har til politikeren. Mens snittet uavhengig av kjønn ligger rett i underkant av 3 (noe tillit) uten en skandale, synker det til under 2 (lav tillit) når skandalestimuli er presentert for respondentene.

6.2.1. Signifikans

Mye tyder altså på stimuli med skandale har en effekt på respondentene, men vi vet ennå ikke om denne effekten er signifikant bare ut fra figur 6.5. Derfor vil jeg foreta meg en toveis ANOVA-analyse som lar meg sammenlikne gjennomsnittsverdiene på tvers av gruppene jeg har sett på hittil.

Figur 6.6. Effekten skandale-stimuli har på tilliten til politikere

Figur 6.6. gir oss altså følgende informasjon: Gjennomsnittsscoren til politikeren går fra å være rett i underkant av 3 når respondentene ikke får vite om skandalen, til å falle til i underkant av 2 når respondentene får vite om skandalen. Ettersom konfidensintervallene ikke overlapper, kan vi med mer enn 95 prosent sikkerhet si at endringen er signifikant. Går vi dessuten bak tallene får vi bekreftet at effekten av skandale på tilliten til en politiker er signifikant på et ettprosentnivå ($f = 228,63$).

6.2.2. Diskusjon av funnet

Selv om effekten av skandale-stimuliet er signifikant, er det verdt å stoppe litt opp ved at effekten av skandalen ikke er så sterk som man kanskje skulle tro. I snitt går tillitsscoren (uavhengig av kjønn på politiker og respondent) ned med cirka ett poeng, og de skandaliserte politikere ligger på en gjennomsnittlig tillitsscore på rundt 2, som tilsvarer «lav tillit», mens snittet for ikke-skandaliserte politikere ligger på rundt 3 som tilsvarer «noe tillit». Med tanke på at eksperimentet er «skrudd til» med det som teorien antyder er den mest skadelige skandalen må effekten sies å være ganske svak. Et kontrafaktisk spørsmål er hvorvidt effekten ville være enda svakere om jeg hadde benyttet meg av en maktskandale eller en moralsk skandale i eksperimentet. En kan rett og slett spørre seg hvor stor betydning skandaler egentlig har for velgerne i utgangspunktet – det er åpenbart negativt i velgernes øyne, men ikke så negativt som man kunne sett for seg, og i hvert fall ikke så negativt som en skulle tro når man går til mediene og ser på hvordan de dekker skandalene.

Det skal imidlertid nevnes at selv om eksperiment er en god måte å måle effekten av en skandale, er det heller ikke en helt optimal metode. Grunnen til det er at egentlig ber eksperimentet respondentene om å ta stilling til bare overtrampet, og ikke skandalen som helhet. Skandalen er tross alt mer det som foregår *rundt* overtrampet, og dette blir naturligvis ikke respondentene eksponert for i selve eksperimentet.

I forlengelsen av denne diskusjonen melder det seg også et annet spørsmål som dette eksperimentet heller ikke svarer på, nemlig tidsaspektet rundt skandalen og hvor lenge effekten av skandalen varer hos velgerne. Dette momentet kan også være interessant i kjønnsperspektivet: Normaliserer tilliten til en skandalisert politiker seg raskere når politikeren representerer samme kjønn som velgeren?

I en eksperiment-kontekst er også dette vanskelig å utføre rent metodisk, men annen forskning viser at eksempelvis tap i velgeroppslutning bare er midlertidig (Midtbø 2007, 149). Den lave graden av comeback blant de skandaliserte politikerne tyder i uansett på at terskelen deres er høy for å returnere til nivået de var på da skandalen inntraff, men hvorvidt dette skyldes personlige aversjoner mot å returnere til politikken eller om de er så svekket politisk (eller en kombinasjon av det to) er det vanskelig å konkludere noe ut fra denne oppgaven

6.3. Oppsummering

Surveyeksperimentet har altså vist oss to ting: Skandaler har en signifikant påvirkning på tilliten velgere har til politikerne og kjønn har en effekt på hvordan velgerne evaluerer tilliten til en skandalisert politiker. Denne effekten begrenser seg imidlertid til kjønn hos respondentene – det er ikke en signifikant effekt av kjønn på politikeren som var forventet på forhånd.

Det er likevel viktig å notere seg hvordan respondentene favoriserer sine egne kjønn i tillitsevalueringen av de skandaliserte politikerne, selv om det ikke er snakk om en signifikant effekt og at det er en stor sjanse for at forskjellene skyldes tilfeldigheter.

7.0 Konklusjon

Ved hjelp av en kvantitativ analyse av kategoriserte skandaler og et surveyeksperiment har denne oppgaven prøvd å besvare problemstillingen *hvilken rolle spiller kjønn før, under og etter en skandale?* I oppgavens siste kapittel skal jeg oppsummere funnene jeg har gjort i oppgaven (7.1), sette disse funnene inn i en internasjonal kontekst sammen med litteraturen jeg har gått gjennom i oppgaven (7.2), gjennom et kritisk blikk på metoden jeg har brukt foreslå hva fremtidig forskning kan gjøre på feltet (7.3.) og til slutt vil jeg komme med noen avsluttende tanker om skandaler, politikere, velgere og medier i 7.4.

7.1. Oppsummering av funn

I **hypotese 1** ønsket jeg å se hvorvidt en skandale har negativ påvirkning på tilliten til en politiker. Ikke overraskende bekrefter surveyeksperimentet mitt at denne hypotesen stemmer. Selv om tilliten bare svekkes med cirka ett poeng når skandalen er et faktum i forhold til når det ikke er en skandale, er svekkelsen statistisk signifikant. For velgerne har altså skandalen en effekt på hvordan de vurderer tilliten til en politiker i etterkant av en skandale.

I **hypotese 2a** antok jeg at det er en kjønnsforskjell når det kommer til hvordan velgerne evaluerer tilliten til den skandaliserte politiker. Denne hypotesen er det vanskelig å finne støtte for – faktisk ser vi at de kvinnelige politikerne blir vurdert marginalt, men ikke signifikant, *bedre* enn de mannlige politikerne som er innblandet i en skandale. I norsk kontekst finner vi med andre ord ikke støtte for at kjønnsstereotyper utgjør en negativ faktor for kvinnelige politikere, selv om litteraturen antyder det.

Hypotese 2b tok for seg kjønnseffekten på den andre siden, nemlig hvordan kjønn på velgeren påvirker hvordan tilliten evalueres etter en skandale – nærmere bestemt at kvinnelige velgere vil generelt gi en strengere evaluering av en skandalisert politiker sammenliknet med mannlige velgere. Heller ikke denne hypotesen får støtte i surveyeksperimentet mitt. De kvinnelige velgerne evaluerer ikke de skandaliserte politikerne strengere generelt, men kjønn spiller likevel en rolle når skandale-stimuliet er aktivert i den forstand at man er mer kritiske til skandaliserte politikere av det motsatte kjønn enn skandaliserte politikere av samme kjønn som en selv.

Hypotese 3 så på de direkte kjønnsforskjellene i skandalene. Denne hypotesen gir overraskende nok et *motsatt* utfall enn det som ble antatt i hypotesen. De kvinnelige politikerne sine skandaler varer lenger enn de mannlige politikerne sine når man ser på mediantiden før utfall og like lenge

når man ser på mediantiden for total varighet. Det er med andre ord ingen støtte for at de kvinnelige politikerne sine skandaler varer *kortere* enn skandalene til mannlige politikere. Dette skyldes i hovedsak at de kvinnelige politikerne havner i skandaler som varer lenger før de får et utfall, i tillegg til at de kvinnelige politikerne velger strategier som gjør at skandalen trekker ut.

Går vi bak tallene ligger kanskje den mest interessante kjønnsforskjellen, nemlig at de kvinnelige politikerne velger de «harde» strategiene under en skandale sammenliknet med de mannlige politikerne. Dessuten ser vi en annen kjønnsforskjell mellom kjønnene – de kvinnelige politikerne er svært underrepresentert i de moralske skandalene. At de moralske skandalene er de skandalene som har kortest varighet er nok også med på å påvirke forskjellen i varighet mellom kjønnene.

Den siste hypotesen, **hypotese 4**, ser på konsekvensene av skandalene i ettertid, og hvordan de påvirker karrierene til de skandaliserte politikerne. Denne hypotesen står. Ingen kvinnelige politikere har gjort comeback til tilsvarende eller høyere nivå som de var på før skandalen. Det er vanskelig å si hvorvidt strategi eller skandaletype er det som gjør utslaget, eller om det isolert sett er kjønn som bidrar til dette utfallet. Det er i hvert fall ikke mulig å si at strategi har noe å si for sjansene man har til å gjøre comeback etter en skandale, men at kombinasjonen av skandaletype og partitilhørighet kan ha noe å si.

7.2. Funnene sett i et internasjonalt perspektiv

Med andre ord kan vi slå fast at kjønn spiller en rolle både før, under og etter en skandale i norsk politikk som problemstillingen etterspurte et svar på i innledningskapitlet. Kjønn påvirker hvilke typer skandaler politikerne havner i, strategien de bruker for å håndtere skandalen, mengden medieoppslag som skandalen får underveis og sjansene for å gjøre comeback i etterkant av skandalen. Når det kommer til velgerperspektivet er kjønnsforskjellene imidlertid svært små.

Hvordan plasserer disse funnene seg i et internasjonalt perspektiv? Forskningen på politikerperspektivet av de samme variablene som jeg har tatt for meg i denne oppgaven er svært begrenset fra andre land: Forskningen på type skandaler og håndtering av skandaler på landnivå og over et lengre tidsrom er nærmest ikke-eksisterende i en internasjonal kontekst.

Bromander (2012) har imidlertid foretatt den samme opptellingen og sammenlikningen av antall medieoppslag per politiker på tvers av kjønn og funnet de samme resultatene i Sverige som jeg har funnet i Norge: Kvinnelige politikere opplever å få flere medieoppslag om skandalene sine sammenliknet med mannlige politikere. Denne forskjellen gjør seg altså gjeldende i to land som generelt er kjent for være langt fremme i verden når det kommer til likestilling. Hva kan være grunnen til at mediene dekker skandalene med de kvinnelige politikerne mer intenst enn skandalene med de mannlige politikerne?

Svaret kan allerede ligge i funnene jeg har gjort i oppgaven, som at de kvinnelige politikerne velger strategier som rett og slett skaper et mer intenst mediedrev. Dersom de kvinnelige politikerne hadde beklaget skandalene i større grad enn det som er realiteten, hadde kanskje forskjellene mellom kjønnene vært mindre. Vi har også sett at de kvinnelige politikerne har mindre uformell omgang med journalister – kanskje dette også er med på å påvirke dekningen?

For øvrig har jeg funnet støtte for den internasjonale forskningen også i norsk kontekst når det kommer til skadepotensialet av moralske og økonomiske skandaler. Økonomiske skandaler er de mest skadelige også i Norge: Ingen politikere har gjort comeback etter å ha vært involvert i en økonomisk skandale. Tilsvarende antyder resultatene mine at også i Norge er det lettest å komme tilbake fra en moralsk skandale: To av fire skandaliserte politikere har gjort comeback etter å ha vært involvert i en moralsk skandale.

Når det gjelder velgerperspektivet antydet den internasjonale litteraturen på feltet at vi kom til å se kjønnseffekter på tillitsevalueringen av politikerne etter en skandale. At vi ser det i en svært liten grad i denne oppgaven kan skyldes mange faktorer. Norge har en stor velferdsstat der kvinnelig deltakelse i arbeidslivet fra statlig side er godt tilrettelagt for at det skal være mulig. Slik har det vært i flere tiår, og selv om det som nevnt ennå er et stykke å gå før kjønnsbalansen er helt jevn, ligger vi langt foran sammenliknet med andre land. Dermed har kvinner vært deltakere i tradisjonelle mannsfærer i lang tid allerede. At kvinnene har inntatt mannsfæren som politikken tradisjonelt har vært er med andre ord ikke noe nytt i Norge – og kanskje tyder funnene mine på at det rett og slett ikke spiller så stor rolle for norske velgere om politikerne er mann eller kvinne.

En annen faktor som kan være med på å forklare hvorfor det er en viss forskjell mellom resultatene i internasjonal forskning og de funnene jeg har fått i denne oppgaven er ulikheten i partisystem. Veldig mye av forskningen er gjort i en amerikansk kontekst der man har et

topartisystem, og der er også fokuset på kandidatene langt større enn det er i Norge. Til tross for at personfokuset i norsk politikk med god hjelp av mediene har blitt større de siste årene, er det likevel slik at det er partiene som er de viktigste markørene for velgerne både på lokalt og nasjonalt nivå. Å vurdere tilliten til selve representanten og ikke eksempelvis graden av partistøtte er en mulig feilkilde for eksperimentet mitt – selv om dette i internasjonal forskning er det vanlige måten å gjennomføre forskningen på.

7.3. Fremtidig forskning

Selv om denne oppgaven har gitt svar på noen hittil ubesvarte spørsmål, er det fremdeles potensial for å gå dypere i materien på en rekke områder når det kommer til skandaler.

Som jeg har nevnt tidligere er det en svakhet at jeg baserer politikerperspektivet mitt på medieoppslag. Det er tilstrekkelig for å svare på problemstillingen min, men det er ikke med på å fange opp de skandaliserte politikernes egne tanker om hvordan det er å være i sentrum av mediedrevet. Spesielt når det kommer til å svare på spørsmålet *hvorfor* politikerne velger strategiene som de gjør – og da altså hvorfor de kvinnelige politikerne velger de «harde» strategiene fremfor å beklage. Dette er et spørsmål som jeg i denne oppgaven kun kan svare på med bakgrunn i teorien, og ikke empirisk. En studie som i større grad bruker tidligere skandaliserte politikere som primærkilder kan være en god start i så måte.

En slik studie som jeg skisserer over kan også være med på å belyse momentet som jeg trakk inn i diskusjonen om at grunnen til at de kvinnelige politikerne ikke havner i moralske skandaler er fordi de i mindre grad enn menn oppsøker og havner i maktkamper. Også på dette punktet er det vanskelig å si noe empirisk om det ut fra medieoppslagene som jeg baserer oppgaven min på, men forhåpentligvis ville dybdeintervjuer i det minste vært med på å belyse dette momentet.

Fremtidig forskning bør også prøve å komme med svar på hva som er grunnen til at mediene intensiverer mediedekningen av skandalene når en kvinnelig politiker er involvert. Slik jeg ser det er det bemerkelsesverdig at mediene underrepresenterer kvinnelige politikere til vanlig, og snur på flisen når det er snakk om en skandale. Studier som kan si noe om årsakssammenhengene som ligger bak dette vil være svært nyttige.

I forlengelsen av dette kan det å gjøre komparative kvalitative studier av mediedekningen skandaler med både mannlige og kvinnelige politikere være interessant. Er

forskjellsbehandlingen bare kvantitativ, eller kan man se forskjeller i hvordan mediene vinkler skandalene basert på kjønn?

Mer generell forskning på skandaler kan også gi interessante innsikter i en norsk kontekst. Hvilken rolle spiller partitilhørighet for evalueringen av politikeren i etterkant av en skandale? Internasjonalt ser vi også forskjeller i hvordan type skandale er med på å påvirke tilliten til en skandalisert politiker – gjelder også dette i en norsk kontekst? Dessuten kan det være interessant å se hvordan ulike faktorer påvirker langtidseffektene av tillitsfallet til en skandalisert politiker, men som nevnt kan dette bli en metodologisk nøtt å knekke.

7.4. Politiker- og velgerperspektivet sett under ett – noen avsluttende tanker

Ut fra resultatene jeg har presentert i denne oppgaven kan det virke som at mediene i hvert fall kvantitativt forskjellsbehandler mannlige og kvinnelige politikere – noe som underbygger det jeg skrev i innledningskapitlet om hvor stor rolle mediene spiller i en skandale, riktignok i tospann sammen med politikerne. Den samme systematiske forskjellsbehandlingen ser vi ikke hos velgerne – her er det mer ens eget kjønn som legger premisset for hvordan en velger evaluerer tilliten til en skandalisert politiker.

Når en i tillegg legger til grunn både denne oppgavens funn om den ganske svake effekten av skandalen, samt Midtbø sitt funn om den høyst midlertidige effekten skandalene har på partioppslutning, kan man spørre seg selv hvor viktig skandalene egentlig er for velgerne.

På sett og vis er det godt nytt for politikerne. Det er tross alt velgerne sin jobb å avsette politikerne – ikke mediene. Like fullt er medienes store fokus på de kvinnelige politikerne sine skandaler, som med denne oppgaven nå har bekreftet er tilfelle i både Norge og Sverige, bekymringsverdig. Et sterkere trykk på de kvinnelige politikerne kan være med på å gjøre terskelen for unge kvinner å satse på å gå til topps i politikken. Selv med en kvinneandel i verdenstoppen bør en ikke være fornøyd før kjønnsbalansen er representativ for elektoratet. Dette er også en effekt som vi eventuelt ikke vil se på en god del år ennå – politikerne som er i toppen av den norske politikken i dag vokste opp på en tid da skandalene var langt mindre vanlig enn hva de er i dag.

Selv om skandalene kanskje ikke er så viktige for velgerne, er de åpenbart viktige for mediene. Det sier de nærmere 70 000 medieoppslagene som oppgaven har basert datainnsamlingen på sitt om. Men sett i lys av de andre funnene i oppgaven kan man nok si at medienes status som

samvittighetsdirektører ikke er ufortjent, men at velgerne ikke nødvendigvis er helt med på notene som mediene setter. Dette henger sammen med det Andersen (1999, 66) poengterer, nemlig at politikken er et lukket kretsløp der interaksjonen mellom politikerne på den ene siden, og mediene på den andre, ikke påvirker velgerne i betydelig grad, som altså befinner seg utenfor kretsløpet.

Først og fremst er det bra for politikerne at velgerne gir dem rom til å være menneskelige og gjøre feil – mens feilene vanlige yrkesaktive gjør på jobben (eller i privatlivet for den saks skyld) sjelden eller aldri blir brettet ut i landets medier, løper alltid politikerne den risikoen.

Spørsmålet vi bør stille er kanskje hvor plettfriske politikere vi ønsker. Dette er en stram line å balansere på, ettersom skandalene beviselig har en negativ påvirkning på tilliten til velgerne og på sikt kan være med på å bryte ned tilliten til hele det politiske systemet. Dersom mediene tegner opp en linje over hva som skal aksepteres og ikke som det er vanskelig for politikerne å forholde seg til, risikerer vi at det slår tilbake på forholdet mellom velgerne og politikerne. Vi risikerer å få mindre tilgjengelige politikere på grunn av at de har en konstant mistro til mediene. På sikt har nok demokratiet ikke noe å vinne på det heller.

En kan spørre seg om det er det en ser konturene av nettopp med de kvinnelige politikerne. De har en større skepsis til mediene og skyr i større grad uformell kontakt med mediene enn sine mannlige kolleger. Dette kan igjen være med på å forklare hvorfor de kvinnelige politikerne til vanlig får *mindre* pressdekning enn de mannlige politikerne. Om det skyldes en underliggende mistro til mediene er ikke denne oppgaven i stand til å svare på, men det er uansett et interessant moment.

Bibliografi

- Adresseavisen. 2006. «– Jeg blir aldri politisk korrekt.» *Adresseavisen*, 15. desember.
- Aalberg, Toril. 2005. «Kritiske kvinner og medievridde menn.» *Norsk Medietidsskrift*, 100–119.
- Aalberg, Toril, og Anders Todal Jensen. 2007. «Gender Stereotyping of Political Candidates: An Experimental Study of Political Communication.» *Nordicom Review*, 17–32.
- Allern, Sigurd. 2009. «Flokkjakt med anfører.» I *Skandalenes Markeds plass – Politikk, moral og mediedrev*, av Sigurd Allern og Ester Pollack, 49–82. Bergen: Fagbokforlaget.
- Allern, Sigurd, Anu Kantola, Ester Pollack, og Mark Blach-Østen. 2012. «Increased Scandalization. Nordic Political Scandals 1980–2010.» I *Scandalous! The Mediated Construction of Political Scandals in Four Nordic Countries*, av Sigurd Allern og Ester Pollack, 29–50. Göteborg: Nordicom.
- Allern, Sigurd, og Ester Pollack. 2009a. «Den mediale skandalen.» I *Skandalenes Markeds plass – Politikk, moral og mediedrev*, av Sigurd Allern og Ester Pollack, 9–27. Oslo: Fagbokforlaget.
- Allern, Sigurd, og Ester Pollack. 2009b. «Skandalenes Markeds plass.» I *Skandalenes Markeds plass – Politikk, moral og mediedrev*, av Sigurd Allern og Ester Pollack, 193–206. Bergen: Fagbokforlaget.
- Andersen, Jørgen Goul. 1999. *Folket og eliteerne. Om meningsdannelse på masse- og eliteniveau*. København: Reitzel.
- Ares, Macarena, og Enrique Hernandez. 2017. «The corrosive effect of corruption on trust om politicians: Evidence from a natural experiment.» *Research & Politics*, 1–8.
- Barabas, Jason, og Jennifer Jerit. 2010. «Are Survey Experiments Externally Valid?» *American Political Science Review*, 226–241.
- Basinger, Scott J. 2012. «Scandals and Congressional Elections in the Post-Watergate Era.» *Political Research Quarterly*, 385–398.
- Bauer, Nichole M. 2017. «The Effects of Counterstereotypic Gender Strategies on Candidate Evaluations.» *Political Psychology*, 279–295.
- Bhatti, Yosef, Kasper M. Hansen, og Asmus Leth Olsen. 2013. «Political hypocrisy: The effect of political scandals on candidate evaluations.» *Acta Politica*, 408–428.
- Bourdieu, Pierre. 1998. *Om Fjernsynet*. Oslo: Gyldendal.
- Bowler, Shaun, og Jeffrey A. Karp. 2004. «Politicians, Scandals and Trust in Government.» *Political Behavior*, 271–284.

- Brians, Craig Leonard. 2005. «Women for women? Gender and party bias in voting for female candidates.» *American Politics Research*, 357–375.
- Bromander, Tobias. 2012. *Politiska skandaler! : Behandlas kvinnor och män olika i massmedia?* Växsjö: Linnaeus University Press.
- Carlson, James, Gladys Ganiel, og Marks S. Hyde. 2008. «Scandal and Political Candidate Image.» *Southeastern Political Review*, 747–755.
- Dagbladet. 2006. *Dagbladet*. 14. desember. Funnet februar 8., 2018. <https://www.dagbladet.no/nyheter/2006/12/14/486069.html>.
- Doherty, David, Conor M. Dowling, og Michael G. Miller. 2011. «Are Financial or Moral Scandals Worse? It depends.» *Political Science & Politics*, 749–754.
- . 2014. «Does Time Heal All Wounds? Sex Scandals, Tax Evasion, and the Passage of Time.» *Political Science*, 357–361.
- Dolan, Kathleen. 1998. «Voting for women in the 'Year of the Woman'.» *American Journal of Political Science*, 217–236.
- Druckman, James N., Donald P. Green, og James H. Kuklinski. 2011a. «Experimentation in Political Science.» I *Cambridge Handbook of Experimental Political Science*, av James N. Druckman, Donald P. Green og James H. Kuklinski, 3–14. New York: Cambridge University Press.
- Druckman, James N., Donald P. Green, og James H. Kuklinski. 2011b. «Experiments: An Introduction to Core Concepts.» I *Cambridge Handbook of Experimental Political Science*, av James N. Druckman, Donald P. Green og James H. Kuklinski, 15–26. New York: Cambridge University Press.
- Duckert, Fanny, og Kim Edgar Karlsen. 2017. *I medienes søkelys*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Eide, Elisabeth, og Kristin Skare Orgeret. 2015. «To skritt fram og ett tilbake: Kjønnsrenessanse i journalistikken?» I *Etter beste kjønn: Kjønnspektiver på medier og journalistikk*, av Elisabeth Eide og Kristin Skare Orgeret, 19–34. Oslo: Universitetsforlaget.
- Esser, Frank, og Uwe Hartung. 2004. «Nazis, Pollution and No Sex.» *American Behavioral Scientist*, 1040–1071.
- Fondenæs, Yvonne, Siren Henschien, og Jonas Fabritius Christoffersen. 2017. «Søviknes om skandalen: – Har preget meg hele livet etterpå» *TV 2*. 9. desember. Funnet 27. februar, 2018. <https://www.tv2.no/a/9543202/>.

- Fossen, Cato Husabø. 2018. «Venstre-topp Abid Raja ber Trine Skei Grande forklare seg.» *NRK*. 14. april. Funnet 27. mai 2018. <https://www.nrk.no/norge/venstre-topp-abid-raja-ber-trine-skei-grande-forklare-seg-1.14006966>.
- Fox, Richard L., og Jennifer L. Lawless. 2004. «Entering the Arena? Gender and the Decision to Run for Office.» *American Journal of Political Science*, 264–280.
- Funk, Carolyn L. 1996. «The Impact of Scandal On Candidate Evaluations: An Experimental Test of the Role of Candidate Traits.» *Political Behavior*, 1–21.
- Gaines, Brian, James H. Kuklinsky, og Paul J. Quirk. 2007. «The Logic of the Survey Experiment Reexamined.» *Political Analysis*, 1–20.
- Gerring, John. 2012. *Social Science Methodology – A Unified Framework (Second Edition)*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Giæver, Anders. 2004. *Sladder – bedre enn sitt rykte*. Oslo: Forlaget Press.
- Grover, Steven L, og Marcus C. Hasel. 2015. «How Leaders Recover (or Not) from Publicized Sex Scandals.» *Journal of Business Ethics*. 177–194.
- Haga, Anders, Gerd Magrete Tjeldflåt, Eystein Røssum, og Kjetil Gillesvik. 2015. «– Dømmekraften har ikke vært som den skulle.» *Bergens Tidende*, 16. juni.
- Haga, Anders, og Pål Andreas Mæland. 2012. «Lysbakken vil gi SV en ny start.» *Bergens Tidende*, 11. mars: 14–15.
- Hornnes, Elin Strnad. 2009. «Når kvinner må si «unnskyld».» I *Skandalenes Markeds plass – Politikk, moral og mediedrev*, av Sigurd Allern og Ester Pollack. Bergen: Fagbokforlaget.
- Huddy, Leonie, og Nayda Terkildsen. 1993. «Gender Stereotypes and the Perception of Male and Female Candidates.» *American Journal of Political Science*, 119–147.
- Ivarsflaten, Elisabeth, Sveinung Arnesen, Endre Tvinnerheim, Kristine Bærøe, Ivar Eimhjellen, Erla Løvseth, og Marta Eidheim. 2017. «Norsk Medborgerpanel.» *NSD.no*. Funnet februar 8., 2018. http://www.nsd.uib.no/nsddata/serier/norsk_medborgerpanel.html.
- Jenssen, Todal, og Audun Fladmoe. 2009. «Ti bud for den som vil skandalisere: Kampen om politikeres gode navn og rykte.» I *Skandalenes Markeds plass: Politikk, moral og mediedrev*, av Sigrud Allern og Ester Pollack, 27–48. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke.
- Johansson, Patrik. 2004. *I skandalers spår. Minskad legitimitet i svensk offentlig sektor*. Göteborg: Göteborgs Universitet.

- Jussim, Lee, Lerita M. Coleman, og Lauren Lerch. 1987. «The Nature of Stereotypes: A Comparison and Integration of Three Theories.» *Journal of Personality and Social Psychology*, 536–546.
- Kahn, Kim Fridkin. 1994. «Does Gender Make a Difference? An Experimental Examination of Sex Stereotypes and Press Patterns in Statewide Campaigns.» *American Journal of Political Science*, 162–195.
- . 1992. «Does Being Male Help? An Investigation of the Effects of Candidate Gender and Campaign Coverage on Evaluations of U.S. Senate Candidates.» *The Journal of Politics*. 54 (2). 497–512.
- . 1996. *The Political Consequences of Being a Woman: How Stereotypes Influence the Conduct and Consequences of Political Campaigns*. New York: Columbia University Press.
- Kleberg, Madeleine, og Kristina Widestedt. 2002. «Ledare i blåsväder – mediernas privatisering av kvinnor.» I *Den personliga politiken*, av Håkan Hvitfelt og Lauri Karvonen. Sundsvall: Demokratiinstitutet.
- Koch, Jeffrey W. 1999. «Candidate Gender and Assessments of Senate Candidates.» *Social Science Quarterly*, 84–95.
- Konstad, Magrete, Cato Husabø Fossen, og Anders Magnus. 2018. «Kvinnen som sa fra til statsministeren: – Grande må si unnskyld.» *NRK*. 13. april. Funnet 27. mai 2018. https://www.nrk.no/norge/kvinnen-som-sa-fra-til-statsministeren_-_grande-bor-si-unnskyld-1.14006111.
- Krippendorff, Klaus. 2004. *Content Analysis – An Introduction to Its Methodology*. London: Sage Publications.
- Kristensen, Monica. 2012. *Kings Bay-saken*. Oslo: Forlaget Press.
- Lazare, Aaron. 2004. *On Apology*. Oxford: Oxford University Press.
- Letvik, Håkon, og Sofie Gran Aspunvik. 2013. «Rune Øygard får ikke prøvd saken på nytt.» *Aftenposten*. 28 August. Funnet April 2018. <https://www.aftenposten.no/norge/i/8wb5A/Rune-Oygard-far-ikke-provd-saken-pa-nytt#.Uh3V07tvt2Y>.
- Lijphart, Arend. 1971. «Comparative Politics and the Comparative Method.» *American Political Science Review*, 682–93.
- Maule, Linda S., og Robert K. Goidel. 2003. «Adultery, sex and drugs: an experimental investigation of individual reactions to unethical behavior by public officials.» *The Social Science Journal*, 65–78.

- McDermott, Monika L., Douglas Schwartz, og Sebastian Vallejo. 2015. «Talking the Talk but Not Walking the Walk: Public Reactions to Hypocrisy in Political Scandal.» *The Social Science Journal*, 952–974.
- McGraw, Kathleen M. 2011. «Candidate Impressions and Evaluations.» I *Cambridge Handbook of Experimental Political Science*, av James N. Druckman, Donald P. Green, James H. Kuklinski og Arthur Lupia, 187–200. New York: Cambridge University Press.
- McLaughlin, Bryan, Catasha Davis, David Coppini, Young Mie Kim, Sandra Knisely, og Douglas McLeod. 2015. «When woman attack – Sex scandals, gender stereotypes and candidate evaluations.» *Politics and the Life Sciences*, 44–56.
- Midtbø, Tor. 2007. *Skandaler i norsk politikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Moustgaard, Ulrikke. 2004. *Håndtasken, heksen og de blåøjede blodinger: danske, kvindelige politikere ifølge pressen – og dem selv*. København: Samfundslitteratur.
- NOU. 2012. *Rapport fra 22. juli-kommisjonen*. NOU, Oslo: Statsministerens kontor.
- NTB. 2015. «Advokat Drevland fikk dobbelt så streng straff.» *NTB*, 29. mai.
- . 2012. «Fakta om selvforsvarssaken.» *NTB*, 5. mars.
- . 2018. «Fakta om Stortingets byggeprosjekt.» *NTB*, 8. mars.
- . 1989. «Seks måneders betinget for Einfrid Halvorsen.» 11. juni.
- Oles, Denise L. 2008. *The critical interrogation of female apology discourse: A case study of Martha Stewart, Oprah Winfrey and Hillary Clinton's multiple attempts at image repair discourse*. Doktoravhandling, Detroit, Michigan: Wayne State University.
- Plutzer, Eric, og John F. Zipp. 1996. «Identity Politics, partisanship and voting for women candidates.» *Public Opinion Quarterly*, 30–57.
- Ruud, Solveig. 2018. «Jeg er ingen overgriper». Trine Skei Grande snakker ut om rykter og drapstrusler. *Aftenposten*. 16 Januar. Funnet 6. april, 2018.
<https://www.aftenposten.no/norge/politikk/i/P3yO8R/Jeg-er-ingen-overgriper-Trine-Skei-Grande-snakker-ut-om-rykter-og-drapstrusler>.
- Sabato, Larry J. 1991. *Feeding Frenzy: how attack journalism has transformed American politics*. New York: Free Press.
- Sanbonmatsu, Kira. 2002. «Gender stereotypes and vote choice.» *American Journal of Political Science*, 20–34.
- Sørebo, Herbjørn. 1971. *Slik sprakk koalisjonen – Stormen om statsminister Per Borten*. Oslo: Det Norske Samlaget.

- Schneider, Monica C., og Angela L. Bos. 2014. «Measuring Stereotypes of Female Politicians.» *Political Psychology*, 245–262.
- Sjølie, Øystein. 2007. «Dette er Terra-skandalen». *E24*. 27. november. Funnet mars 11., 2018. <https://e24.no/makro-og-politikk/dette-er-terra-skandalen/2122946>.
- Smth, Elizabeth S., Asleigh Smith Powers, og Gustavo A. Suarez. 2005. «If Bill Clinton Were a Woman: The Effectiveness of Male and Female Politicians' Account Strategies Following Alleged Transgression.» *Political Psychology*, 115–128.
- Stortinget. 2016. «Borten, Per». *Stortinget*. Funnet 2. februar, 2018. <https://www.stortinget.no/no/Representanter-og-komiteer/Representantene/Representantfordeling/Representant/?perid=PEBO>.
- . 2018. «Kvinner på Stortinget». 8. mars. Funnet 20. april, 2018. <https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Historikk/Kvinner-paa-Stortinget>.
- Tannen, Deborah. 1998. *Talking 9 to 5: women and men at work, language, sex and power*. London: Virago Press.
- Thompson, John B. 2000. *Political Scandal: Power and Visibility in the Media Age*. Cambridge: Polity Press.
- Vårt Land. 2008. «– Ekkel diskriminering.» *Vårt Land*, 20. juni:.
- Wahl, Tanja. 2011. *Perspektiv 01/11: Anna Rogstad – første kvinne på Stortinget i 1911*. Utredning, Oslo: Stortingets Utredningsseksjon.
- Zemotjel-Piotrowska, Magdalena, Alison Marganiski, Tomasz Baran, og Jaroslaw Piotrowski. 2017. «Corruption and Sexual Scandal: The Importance of Politician Gender.» *Anales de Psicologia*, 133–144.

Appendiks 1: Datasett over skandaler i norsk politikk

Skandale	År:	Kjønn	Type:	Parti:	Dager for utfall:	Skjebne:	Nivå:	Syk-meldt	Come-back	Prim. reakt.	Total lengde	Neg reakt	Total mediepr. dag dek.	Mediedek. pr. dag
Ulf Leirstein	2018	0	Moralsk	FrP	8	Trakk seg	Storting	0	0	Beklagelse	7	1	524	74,86
Kristian Tonning-Riise	2018	0	Moralsk	Høyre	0	Trakk seg	Storting	1	0	Beklagelse	9	1	468	52
Sylvi Listhaug	2018	1	Makt	FrP	11	Trakk seg	Regjering	0	0	Dementi	9	1	5469	607,66
Trine Skei Grande	2018	1	Moralsk	Venstre		Ble sittende	Regjering	0		Dementi	7	1	130	18,57
Olemic Thommessen	2018	0	Makt	Høyre	22	Trakk seg	Storting	0	0	Rettferdiggjøring	22	1	1684	76,54
Trond Giske	2017	0	Moralsk	Ap	21	Trakk seg	Storting	1	0	Dementi	26	1	2791	107,65
Trude Drevland	2015	1	Økonomisk	Høyre	11	Trakk seg	Lokalt	1	0	Rettferdiggjøring	12	0	653	54,42
Erik Skutle	2014	0	Moralsk	Høyre	0	Trakk seg	Storting	0	0	Beklagelse	7	1	819	117
Øyvind Halleraker	2013	0	Økonomisk	Høyre	7	Trakk seg	Storting	1	0	Beklagelse	8	1	874	109,25
Roger Ingebrigtsen	2012	0	Moralsk	Ap	0	Trakk seg	Regjering	1	0	Beklagelse	8	1	3330	416,25
Henning Warloe	2012	0	Moralsk	Høyre	0	Trakk seg	Storting	0	0	Dementi	7	1	910	130
Audun Lysbakken	2012	0	Makt	Sv	39	Trakk seg	Regjering	0	1	Rettferdiggjøring	27	1	6824	252,74
Helge Solum Larsen	2012	0	Moralsk	Venstre	0	Trakk seg	Lokalt	1	0	Beklagelse	7	0	1930	275,71
Bård Hoksrud	2011	0	Moralsk	FrP	0	Trakk seg	Storting	0	1	Beklagelse	3	1	1555	518,33
Trond Birkedal	2011	0	Moralsk	FrP	0	Trakk seg	Kommune	0	0	Beklagelse	11	1	2722	247,45

Skandale	År:	Kj- ønn:	Type:	Parti:	Dager før utfall:	Skjebne:	Nivå:	Syk- meldt	Come- back	Prim. reak.	Total lengde	Neg reak	Total mediepr. dek.	Mediedek. pr. dag
Rune Øygard	2011	0	Moralsk	Ap	447	Trakk seg	Kommune	1	0	Dementi	288	1	11394	39,56
Henning Skumsvoll	2011	0	Moralsk	FrP	0	Trakk seg	Storting	0	0	Dementi	6	1	148	24,66
Liv Signe Navarsete	2010	1	Økonomisk	Sp	.	Ble sittende	Regjering	0	.	Beklagelse	6	0	1665	277,5
Jonas Gahr Støre	2010	0	Økonomisk	Ap	.	Ble sittende	Regjering	0	.	Rettferdiggjøring	9	0	464	51,55
Anne-Grete Strøm- Erichsen	2010	1	Økonomisk	Ap	.	Ble sittende	Regjering	0	.	Rettferdiggjøring	9	0	464	51,55
Manuela Ramin- Osmundsen	2008	1	Makt	Ap	7	Trakk seg	Regjering	0	0	Dementi	7	1	3971	567,29
Åslaug Haga	2008	1	Økonomisk	Sp	10	Trakk seg	Regjering	1	0	Dementi	10	1	4015	401,5
Saera Kahn	2008	1	Økonomisk	Ap	14	Trakk seg	Storting	1	0	Dementi	16	1	999	62,44
Per-Ditlev Simonsen	2007	0	Økonomisk	Høyre	6	Trakk seg	Lokalt	1	0	Beklagelse	7	1	4173	596,14
Per Sandberg	2006	0	Moralsk	FrP	.	Ble sittende	Storting	1	.	Dementi	3	0	533	177,66
Kristin Krohn- Devold	2005	1	Makt	Høyre	.	Ble sittende	Regjering	0	.	Rettferdiggjøring	29	0	2871	99
Victor Norman	2004	0	Makt	Høyre	.	Ble sittende	Regjering	0	.	Beklagelse	48	0	1798	37,46
Jan Birger Medhaug	2003	0	Moralsk	KrF	0	Trakk seg	Lokalt	0	0	Dementi	53	1	1557	29,38
Tore Tønne	2002	0	Økonomisk	Ap	17	Trakk seg	Regjering	0	0	Beklagelse	17	1	550	32,35
Terje Søviknes	2001	0	Moralsk	FrP	3	Trakk seg	Kommune	0	1	Dementi	6	1	653	108,83
Jan Simonsen	2001	0	Økonomisk	FrP	16	Trakk seg	Storting	0	0	Rettferdiggjøring	17	1	431	25,35

Skandale	År:	Kj- ønn:	Type:	Parti:	Dager før utfall:	Skjebne:	Nivå:	Syk- meldt	Come- back	Prim. reakt.	Total lengde	Neg reak	Total mediepr. dek.	Mediedek. pr. dag
Fatma Jynge	2000	1	Økonomisk	Ap	4	Trakk seg	Regjering	1	0	Beklagelse	6	1	69	11,5
Terje Rød-Larsen	1996	0	Økonomisk	Ap	18	Trakk seg	Regjering	0	0	Rettferdiggjøring	22	0	550	25
Øyvind Hedstrøm	1995	0	Moralsk	FrP	.	Ble sittende	Storting	0	.	Dementi	9	1	219	24,33
Anders Hornslien	1995	0	Økonomisk	Ap	.	Ble sittende	Storting	0	.	Dementi	39	1	375	0
Jan P. Syse	1990	0	Økonomisk	Høyre	.	Ble sittende	Regjering	0	.	Dementi	44	0	.	.
Einfrid Halvorsen	1989	1	Økonomisk	Ap	0	Trakk seg	Regjering	0	0	Dementi	11	0	.	.
Anne Lise Bakken	1988	1	Makt	Ap	7	Trakk seg	Regjering	0	0	Dementi	8	0	.	.
Carl I Hagen	1987	0	Moralsk	FrP	.	Ble sittende	Storting	0	.	Beklagelse	9	0	.	.
Astrid Gjertsen	1986	1	Økonomisk	Høyre	0	Trakk seg	Regjering	0	0	Beklagelse	5	0	.	.
Per Borten	1971	0	Makt	Sp	11	Trakk seg	Regjering	0	1	Dementi	11	0	.	.

Appendiks 2: Spørsmål brukt i surveyeksperiment

Ord og setninger i klammer varierer mellom de ulike respondentgruppene basert på hvilke stimuli de mottar.

Se for deg en politiker [Han/Hun] er 36 år gammel, og har vært fulltidspolitiker hele sitt voksne liv. [Han/Hun] er fast stortingsrepresentant for [Fremskrittspartiet/Arbeiderpartiet/Venstre], sitter i Finanskomiteen og har en rekke høye tillitsverv i partiet.

[Den nevnte politikeren blir innblandet i en skandale. Det kommer frem at [han/hun] har lønnet både vaskehjelp og diverse håndverkertjenester svart over en lengre tidsperiode / BLANK].